

Täysistunto

Maanantai 30.3.2020 klo 14.01—19.42

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto keskeytettiin klo 16.08. Täysistuntoa jatkettiin klo 16.25. Täysistunto päättyi klo 19.42.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (14.01—15.58) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.58—16.08 ja 16.25—19.42).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 4/2020 vp.

2.2. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 2019 (K 2/2020 vp).

2.3. Muut ilmoitukset

Valtioneuvosto on 27.3.2020 antanut valtioneuvoston asetuksen liikkumisen tilapäisistä rajoituksista väestön suojaamiseksi (M 10/2020 vp), joka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsopimuslain, merityösopimuslain ja yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 26/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2020 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotus 30.3.2020 Liite 3A

Toinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Keskustelu

14.02 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Kaikkineen tässä on kyse siis siitä, että tässä kriisitilanteessa voidaan työntekijöitä nopeammin lomauttaa ja vastaavasti sitten, kun se lakiehdotus tänne saadaan, nämä lomautetut saavat lomautuskorvauksen ilman omavastuu-aikaa, eli tämä on tasapuolinen ja järkevä ratkaisu. Valtaosassa työehtosopimuksia nämä muutokset onkin jo tehty, mutta ei ole kaikissa, ja nimenomaan se, että niitä ei ole tehty kaikkiin työehtosopimuksiin, tarkoittaa sitä, että yritykset, työntekijät ja toimialat eivät ole tasavertaisessa asemassa keskenään, ja sen takia tulemme tähän tekemään ponsiehdotuksen.

Arvoisa puhemies! Luen sen ponsiehdotuksen ihan kohta, mutta haluan kuitenkin tätä filosofista puolta tässä pikkasen avata lainaamalla nyt suoraan SAK:n ekonomisti Ilkka Kaukoranta, joka on kirjoittanut blogissaan seuraavasti: ”Kokonaisuus on epätasapainoinen yritysten eduksi, ja tällä kertaa se on myös palkansaajien etu. Yritysten kuluja leikataan ja työsuhteturvaa heikennetään. Kokonaisuus on siis kiistatta epätasapainoinen yritysten eduksi. SAK on kuitenkin tässäkin asiassa lähtenyt työntekijöiden edunvalvonnasta. Tällä kertaa palkansaajien etu on kuitenkin pitkälti sama kuin yritysten etu. Konkurssien välttäminen on meidän yhteinen etumme, koska ilman yrityksiä ei ole työpaikkojakaan. Tarkoitus on luoda yrityksille siltä yli vaikeiden aikojen, jotta epidemian jälkeen talous voisi mahdollisimman nopeasti palautua ennalleen. Ilman tällaisia ratkaisuja riskinä olisi pitkä ja syvä lama, jossa työllisyys jäisi pysyvästi nykyistä matalammalle tasolle.” Tässä on itse asiassa kaikki olennainen sanottu, ja tämä toteutuisi kaikkein parhaiten siten, että kaikilla aloilla olisi tämä tahtotila ja mahdollisuus käytössä. Näin valitettavasti ei siis ole niillä aloilla, joilla työehtosopimuksia ei ole muutettu.

Sen vuoksi teenkin seuraavan lausumaehdotuksen: ”Eduskunta edellyttää, että maassa vallitsevien poikkeusolojen vuoksi hallitus valmistelee kiireellisesti väliaikaisesti voimassa olevat työläinsäädännön muutokset, joilla varmistetaan, ettei työehtosopimuksiin voida sopia viittä päivää pidemmästä lomautusilmoitusajasta.”

Eli tämä on se meidän esityksemme, ja se siis tarkoittaa sitä, että tässä kriisitilanteessa laki menee työehtosopimusten edelle, ja varmistaa sen, että kaikki yritykset, kaikki työntekijät ja kaikki toimialat ovat samassa asemassa.

14.05 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Satosen tekemää esitystä.

Niin kuin hän totesi, tällä hetkellä yritysten ja palkansaajien etu on yhteinen ja tavoite-tila on yhteinen. Jokainen yritys, joka tässä koronakriisissä kaatuu, tarkoittaa lisää työttömyyttä, ja jokainen yritys, joka pystytään tämän kriisin yli yhdessä auttamaan, takaa myös näiden työpaikkojen jatkumisen tulevaisuudessa. Olemme useasti todenneet, että yksikään terve yritys ei saa kuolla koronan takia, ja siitä on kyse myös tässä esityksessä. Jos oikein ymmärsin, niin 90 prosenttia ovat jo pystyneet sopimaan tämän jouston ja ratkaisun, jolla pystytään toivottavasti turvaamaan työpaikkoja kriisin yli, mutta kyllä moni yritys, arvoisa puhemies, kaipaa tällä hetkellä myös ihan puhdasta rahallistakin tukea.

Luin tuossa viikonloppuna näitä toimenpiteitä, joihin nyt tätä rahaa, jonka eduskunta nosti noin miljardiin, ollaan ohjaamassa Business Finlandin ja elyjen kautta. Siellä puhuttiin uudelleensuuntautumisesta, laajemmista kehittämistarpeista ja alihankintaverkoston

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

kehittämisestä ja sitten lopputoteamana, että avustusta ei voida myöntää yrityksen tavanomaiseen toimintaan.

Arvoisa puhemies! Nämä yritykset tarvitsevat avustusta nimenomaan siihen tavanomaiseen toimintaan. Millä tavalla parturi-kampaaja uudelleensuuntaa liiketoimintaansa tai kuljetusalan yritys uudelleensuuntaa liiketoimintaansa, jos se on vuosikaudet, jopa vuosikymmenet, pystynyt pyörittämään sitä liiketoimintaa ihan elinvoimaisena? Nyt me tarvitsemme tämän esityksen kaltaisia päätöksiä ja siltoja yli tämän vaikean kriisitilanteen mutta myös aivan puhdasta rahaa näille suomalaisille yrityksille. Niiden pitää maksaa vuokrat, ja moni on kysynyt, eikö Suomessakin voitaisi ottaa vuokratukea käyttöön yritysten pelastamiseksi kriisin yli. Tätä pitää vakavasti harkita, tai erilaisten maksujen valtion kontrolle ottamista, tai sitten yhtenä hyvin konkreettisena toimenpiteenä, jota kokoomus on esittänyt, että alkuvuoden arvonnäisäverot voitaisiin palauttaa yrityksille. Se avittaisi näitä yrityksiä yli tämän kriisin.

Me emme kokoomuksessa ajattele tässä nyt pelkästään yrityksiä, vaan me ajattelemme, juuri niin kuin edustaja Satonen totesi, että yritysten ja työntekijöiden etu on tässä yhtenevä ja yhteinen. Jokainen yritys, joka pystytään tämän kriisin yli pelastamaan, tarkoittaa työpaikkojen pelastamista ja parempaa asemaa suomalaisille myös tämän kriisin jälkeen.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Satosen tekemää hyvää esitystä.

Puhemies Matti Vanhanen: Me käymme tästä lakiehdotuksesta keskustelun nyt loppuun. Sen jälkeen pidetään 15 minuutin tauko ennen äänestystä tästä lausumasta, eli kaikkien ei tarvitse olla vielä paikalla.

14.09 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys on erittäin kannatettava, ja haluan antaa tässä hallitukselle ja valiokunnalle tunnustuksen siitä, että pikaisesti on tuotu tämä esitys käsittelyyn ja että se saadaan voimaan mahdollisimman pian.

On kuitenkin tärkeää, että tämä mahdollisuus lomauttamiseen koskee kaikkia aloja, myös niitä aloja, joilla työehtosopimuksia ei ole muutettu. Eli tämän viiden päivän säännön olisi tärkeää tulla kaikkien yritysten kohdalla todelliseksi mahdollisuudeksi, ja sen takia ilmoitan tässä, että myös kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tukee edustaja Arto Satosen esittämää pontta.

Arvoisa puhemies! Totean, että kyllä nyt täytyy tehdä kaikki mahdollinen, että terveet yritykset ja työpaikat voisivat tämän kriisin yli säilyä. Kiinnitän tässä yhteydessä huomiota samoihin asioihin, joista edustaja Heinonen tässä edellä puhui, eli vuokratukeen ja sitten myös suoraan rahoitukseen yrityksille. Pitäisi myös varmistaa, että nämä hallituksen taloudelliset tukitoimet koskisivat myös työllistäviä säätiöitä, yhdistyksiä ja järjestöomisteisia yrityksiä. Esimerkiksi järjestöjen taholta on kannettu huolta siitä, että nämä Business Finlandin tai Finnveran rahoitukset eivät valitettavasti suoraan näitä tahoja koske, ja sielläkin on tervettä elinkeinotoimintaa ja työpaikkoja, joiden säilymisestä tulisi kantaa huolta.

14.11 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityshän on tehty kiireessä, ja sinänsä esitys on hyvä, ja vaikka tämä on vähän aikaa sitten tehty, täällä käy hyvin ilmi esimerkiksi näitä COVIDin tartuntalukuja, kuinka nopeasti ne ovat muuttuneet. Hallituksen esityksen aikaan oli 150 000 rekisteröityä tartuntaa, ja tänä päivänä tulos on lähes 600 000 ja kuolonuhreja on jo 27 210 rekisteröityä. Siinä mielessä tämä tartunta etenee hirveän nopeaa vauhtia, ja on tärkeää myös lainsäädännön pysyä perässä, jos me joudumme

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

jotain lakeja säätämään. Tältä osin toki tämä edustaja Satosen esitys on hyvin kannatettava, koska työpaikkojen turvaaminen on äärimmäisen tärkeää.

Haluaisin nostaa tässä vaiheessa esille myös sen, että meillä on paljon näitä arjen sankareita, jotka taistelevat nyt suomalaisten puolesta, kuten terveydenhuoltoalan ammattilaiset ja myös siistijät ja kaupan kassat, jotka riskeeraavat oman terveytensä tehdessään sitä työtä. Olisin toivonut, että hallitus olisi tehnyt jotain kädenojennusta myös näille henkilöille, koska he tarvitsisivat kyllä vaarallisen työn lisän, kun tässä hetkessä työtä tekevät. Monessa ammatissa on vaarallisen työn lisä, ja tässä yhteydessä olisi ollut kohtuullista löytää jonnäköinen keino esimerkiksi antaa vaikka veroetuja siltä ajalta, kun työtä tehdään seuraavat kuukaudet. Tämän jättäisin hallitukselle mietittäväksi.

Haluan nostaa esille myös erään näkökulman yrittäjien ahdingosta. Me olemme kaikki edustajat saaneet postia jos jostakin yrityksestä, ja erään yrityksen esimerkin tuon esille. Kun vuokralaiset ovat lähestyneet vuokranantajia ja pyytäneet kohtuullisuutta vuokranmaksuihin, niin meidän vakuutusyhtiömme, kuten esimerkiksi vakuutusyhtiö Varma, ovat vain yksiselitteisesti sanoneet, että hei, meidän täytyy turvata eläkerahojen saamisia ja me emme jousta kohtuullisuudessa laisinkaan ja odotamme, että valtio ratkaisee tämän asian jollakin tavalla. Tällainen yksisilmäinen näkökulma yrittäjien hätään on huolestuttavaa, koska jos ei kaikilta osin yhteiskunnassa anneta sitä viestiä, että kaikki jollakin tasolla kantokykynsä mukaan kohtuullistavat esimerkiksi vuokratuloja, ja jos ei sitä tehdä, niin yritykset tulevat kaatumaan. Ei ole hirveän järkevää suunnata kaikkia valtiolta tulevia rahoja pelkästään vuokranmaksuihin, koska niitä tarvitaan myös moneen muuhunkin kuluun.

Tältä osin toivon, että nämä asiat etenevät jatkokäsittelyssä. — Kiitos.

14.14 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Ydinkysymys tässä työmarkkinoiden sopeuttamisessa kriisioloihin on varmaan se, että työmarkkinoilla onnistuttiin neljässä päivässä tekemään hyvin laaja paketti, joka koski sekä työnantajien maksurasitusten helpottamista että tiettyjä lainsäädännön muutoksia, joista tämä lomautusten helpottaminen ja nopeuttaminen oli yksi osa. Varmasti nuo edustaja Satosen lainaamat pääekonomisti Kaukorannan sanat sopivat tähän tilanteeseen, mutta SAK:n puolelta on toki syystäkin huomautettu, että olisi syytä palata myös tähän neuvottelulinjaan, keskitettyihin ratkaisuihin ja kolmikantasopimiseen, myös täältä alhosta noustessa ja normaaliaikoina. Me tarvitsemme varmasti varsinkin kriisin lopulta helpottaessa vaikeita työmarkkinaratkaisuja, jotta päästään sitten nopeasti kohottamaan työllisyysastetta, ja siinä tarvitaan sitä sopimisen henkeä eikä sellaista yksipuolista määräilyä.

Tähän nyt esillä olevaan ponsiesitykseen: Tässä on kysymys pienestä osasta työmarkkinoidista, missä sitten kaivattaisiin tätä työehtosopimusten lomautusilmoitusajan lyhentämistä sopimalla. Minun käsitykseni on kyllä, että tällaista sopimisen henkeä myös näillä aloilla löytyy, kun keskusjärjestöjen välillä on syntynyt hyvin laaja ja paljon vaikeampia asioita kattava sopimus, eli että sitä ei lähdettäisi täältä nyt tämmöisellä toispuoleisella lainsäädännön muuttamisella tekemään. Sen takia, vaikka ajatus on oikeansuuntainen, tällainen lailla tähän puuttuminen tässä tilanteessa ei vaikuttaisi korrektilta.

Se, mitä nyt varmasti työpaikoilla tarvitaan lisää liittyen tähän koronakriisiin, on suojaustoimien vahvistaminen. Tietysti paraikaa hallitus neuvottelee, mutta minun käsitykseni juuri siitä, miten erityyppisissä työtehtävissä, joissa ei etätyö ole mahdollista, pystytettiin pyöriä kuitenkin pitämään pyörimässä siten, että turvattaisiin henkilöstön suojaaminen tältä virukselta, on se, että se merkitsee turvavälien lisäämistä, suojavälineiden jaka-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

mista ja työjärjestelyjen muuttamista, ja uskon, että siinäkin tarvittaisiin sitä työmarkkinajärjestöjen yhteistä evästystä, että tällainen iso muutos saadaan nopeasti liikkeelle. Mutta tarvittaessa sitä tulee myös sitten valtioneuvoston ja eduskunnan puolelta vauhdittaa.

Paluu normaalimpiin aikoihin koskee myös tätä laajaa toimenpiteiden ohjelmaa, mitä tarvitaan. Tuossa edustaja Niikko viittasi näihin vuokrahelpotuksiin. Sama koskee tietysti yksityisen sektorin maksuaikoja ja viivästyskorkoja, sopimussakkoja ja niin edelleen, että niissä joustettaisiin, kun valtio omalta osaltaan on tuomassa todella ison paketin veronpidentysten ja niiden viivästyssanktioiden lieventämisestä, ja olen joskus keskusteluissa viitannutkin siihen, että tarvittaisiin samantyyppistä prosessia kuin oli velkasovintomenettely — siis vapaaehtoinen pankkien ja rahoituslaitosten vastaantulo ylivelkaongelmiin — 2000-luvun alussa. Nyt tämä tarve vain on niin kovin nopea, että siinä pitäisi olla nyt jo neuvottelut menossa, että saataisiin esimerkiksi juuri vuokranantajat laajemmin mukaan ja vastaavasti rahoituslaitosten puolelta vastaantuloa muidenkin kuin asunovelallisten osalta esimerkiksi lyhennysvapaiden jaksojen pidentämiseen ja niin edelleen, jotta mahdollisimman pienillä vaurioilla työllisyydelle saataisiin nämä poikkeusolot hoidettua. Tähän sopimisen henkeen sekä työmarkkinoilla että laajemmin yhteiskunnassa on tässä yhteydessä paikallaan vedota.

14.18 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Koskinen puhui hyvin viisaasti. Eri alat ovat nyt erilaisessa tilanteessa, ja sen vuoksi arvokasta tässä esityksessä on se, että ensiksikin olemme saaneet nopeasti nämä muutokset eduskunnan käsittelyyn ja toiseksi työmarkkinajärjestöt ovat yhdessä tehneet nämä esitykset. Se kertoo siitä, että pystymme nopeasti reagoimaan ja toimimaan tällaisissa poikkeusolosuhteissa. Itse uskon myöskin, että se, että näin voidaan toimia, johtuu siitä luottamuspääomasta, jota me olemme suomalaisessa yhteiskunnassa tottuneet rakentamaan, ja nyt voimme osoittaa voimamme juuri sitä kautta, että meillä on sopimis- ja keskustelukulttuuri, jossa työelämää koskevia kysymyksiä pystytään nopealla aikavälillä eduskuntaankin tuomaan.

Nämä esitykset luovat edellytykset sille, että työntajat voisivat selviytyä koronatilanteen takia syntyneistä muutoksista palveluiden kysyntään ja tuotteiden kysyntään mahdollisimman nopeasti, ja meidän on luotava puitteet sille, että yrittäjät pystyvät vastaamaan siihen. Useammat puhujat täällä ovat nostaneet esille huolensa yrityksistä, ja niin minäkin, koska tästä kriisistä toipumisen kannalta ratkaisevaa on se, että pystyisimme säilyttämään mahdollisimman monta työpaikkaa myöskin sitten kriisin jälkeen. Jos joutuisimme suuriin konkurssiaaltoihin, niin se olisi taloudellemme ja yleensäkin Suomelle, suomalaiselle yhteiskunnalle, kyllä suuri menetys.

Tämä esitys on siis esimerkki niistä toimenpiteistä, joihin myös työmarkkinoilla on ryhtyttävä koronapandemian johdosta, ja tämä on hyvin poikkeuksellinen esitys, mutta sen käyttöönottoa minusta puoltaa juuri työmarkkinajärjestöjen yhteinen hyväksyntä näille esitetyille toimenpiteille.

Haluan vielä sanoa, että tilannehan on hyvin huolestuttava niin yrityksille kuin myöskin monelle työntekijälle. Juuri keskustelu tästä eri alojen erilaisista toiminnoista, suojavarusteista ja siitä, kuka pystyy jäämään etätyöhön ja kuka ei, jakaa myöskin meidän työelämää tällä hetkellä. Myöskin esimerkiksi meidän perheet ovat tiukoissa tilanteissa, kun lapset jäävät kotiin, ja jos vanhemmat eivät esimerkiksi pysty saamaan palkkaa työstään, niin perheet joutuvat myöskin taloudellisesti todella tiukalle tilanteelle. Emme siis saa asettaa yrityksiä ja työntekijöitä vastakkain, vaan on huolehdittava siitä, että teemme yhdessä kaik-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

kemme, jotta yritykset pystyisivät selviytymään tämän kriisiajan yli ja myöskin työntekijät, jotka yrityksissä työskentelevät, voisivat pitää työnsä myös jatkossa.

14.22 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tällä tilapäislailla pyritään selvästi rakentamaan siltaa yli tämän kriisin. Näin raju toimenpide, että lomautus tehdään näinkin nopeasti toteutettavaksi, on tietysti hyvin, hyvin merkittävä. Edustaja Satonen tuossa esitellössään kokoomuksen ponsiesitystä toi esille, että tässä on kysymys työntekijöiden ja työnantajien yhteisestä edusta. Näin varmasti on kahdestakin kulmasta:

Se ensimmäinen yhteinen etu on ylipäättään voittaa tämä koronapandemia eli tehdä työtä sen eteen, että me todella saamme tämän nitistettyä, minkä yhtenä ulottuvuutena on luonnollisesti se, että ihmiset eivät voi olla fyysisesti niin lähellä toisiaan kuin aikaisemmin, mikä sitten aiheuttaa näitä ongelmia työelämään laajemmassa mitassa.

Toinen yhteinen etu on se, mihin Satonen viittasi siteeraamalla SAK:n pääekonomisti Kaukorantaa, joka on todennut, että tässä selkeästi työnantajien kuluja, kulurakennetta kevennetään ja toisaalta työsuhdeturvaa heikennetään. Tämähän pitää tietysti paikkansa. Se, kuinka Suomi pystyy tekemään tällaiset ratkaisut ilman suurempaa kapinaa, johtuu juuri siitä, mihin edustajat Koskinen ja Salonen näissä viimeisimmissä puheenvuoroissa viittasivat, että meillä on vastuunsa tunteva työntekijäporukka, järjestäytynyt ammattiyhdistysliike, joka kykenee tunnistamaan sen tilanteen, että silloin kun tällainen kriisi on olemassa, meidän täytyy tinkiä. Aivan oikein edustaja Koskinen ja Salonen myöskin korostivat sitä, että toivoisi, että työnantajat näkevät tämän vastuullisuuden myöskin silloin kun sovitaan jatkosta — ja niin kuin jopa aikaisemmin sovittiin näistä yhteisistä asioista. Kyllähän tämäkin keskitetty yhteisymmärrys on ollut se, jolla tätä suomalaista sopimusyhteiskuntaa on voitu viedä eteenpäin ja ollaan saavutettu se kaikki, mikä on tähän mennessä saavutettu, jolloin soisi, että palattaisiin entisiin neuvottelukäytäntöihin ja ymmärrettäisiin, että joka puolella tässä halutaan yhdessä vastuuta kantaa.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan nyt näistä lomautuksista ja lomautustilanteesta Suomessa, niin nyt meillä täällä Uudenmaan läänissä, Uudenmaan maakunnassa itse asiassa — kun meillä ei enää läänirakennetta ole valitettavasti — joka on erotettu muusta Suomesta, on tämä lomautusten vaikutus kaikkein mittavin tällä hetkellä. Meillä on nyt Uudellamaalla lomautuksen alla yli 150 000 työntekijää, jotka ovat käytännössä Uudenmaan työvoimasta kolmasosa. Me puhumme todella isosta mittakaavasta nyt tässä maakunnassa. Tilanne ei vielä ole niin paha muissa maakunnissa, mutta jos tämä koronakriisi tästä kiihtyy, niin me olemme muuallakin vastaavassa tilanteessa, jolloin kyllä tässä nyt suomalainen yhteiskunta, työntekijät ja työnantajat, yrittäjät ja työntekijät, kaikki, joutuvat tinkimään valitettavasti isoista asioista. Sen takia tämä yhteen hiileen puhaltaminen on tässä tärkeää, ja tässä käytettiin myöskin puheenvuoroja siitä, että kaikilla tasoilla yhteiskunnassa pitäisi nyt ymmärtää, että yhdessä jaetaan sitä tuskaa ja myöskin taloudellista vastuuta, eikä niin, että joku ottaa tästä sitten hyötyä ylitse muiden.

14.25 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Kommentoin tätä edustaja Satosen pontta ja siitä käytyä keskustelua:

Tällainen kriisitilannehan on kaikissa yhteiskunnissa sellainen tilanne, joka tuo politiikan pinnalle kaikkein selvimmällä ja alastomimmalla tavalla, ja siihen politiikkaan kuuluu myös sen hokeminen, että nyt ei ole politikoinnin aika, mutta täällä on nyt selvästi vahvan politiikan puhumisen aika, niin kuin kriisissä on.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Voisin lähteä liikkeelle tästä edustaja Koskisen luonnehdinnasta, että työmarkkinoilla onnistuttiin neljässä päivässä tekemään hyvin laaja paketti, jota hän kutsui kattavaksi sopimukseksi. No jos tätä tilannetta tutkii vähän tarkemmin, niin näitä samoja ehdotuksiaahan oli ollut jo ennen näitä neljää päivää, pääosin Suomen Yrittäjien ehdotuksissa. Sitten siinä menetettiin vielä neljä päivää, kun sinne lisättiin joitain kosmeettisia lisäyksiä mutta esitettiin suunnilleen niitä samoja asioita sitten työmarkkinajärjestöjen toimesta. Ja se ei tietenkään ole mikään sopimus, vaan se on suositus hallitukselle, niin kuin tässä talossa pitäisi hyvin tietää. Hallitus ja eduskunta — eli tämä sali — sen päättävät.

Tämä rituaalinomainen järjestöjen palvonta ei minusta tähän tilanteeseen sovi. On ihan hyvä, että korostetaan kansallista yhtenäisyyttä, mutta ei sen nyt pitäisi johtaa siihen, että aletaan kaivata takaisin siihen kylmän sodan toimintatapaan, jossa järjestöiltä kysyttiin sekä palkka-, talous- että sosiaalipolitiikan perusteet. Kun sitä täällä nyt rutiininomaisesti taas ylistettiin edustajien Kiljunen ja Koskinen toimesta, niin voisiko tässä kuitenkin saada muistutusta, että juuri tämä niin sanottu yhteinen sopiminen on nyt saanut aikaan sen, että Suomessa on ylivoimaisesti korkein rakenteellinen työttömyys Pohjoismaissa ja että meidän hyvinvointimenomme eivät ole rahoitettavissa sillä työllisyysasteella, joka näiden instituutioiden pohjalta on luotavissa.

Moni voi olla täällä sitä mieltä, että miksi nyt puhun näistä periaatteellisista asioista, mutta on se pikkusen pahaenteistä, jos nyt tulevaisuuden, tästä kriisistä nousemisen, reseptien tueksi aletaan haikailla siihen kylmän sodan ihanaan menneisyyteen, jossa EK:n ja SAK:n kabineteissa päätettiin ihan kaikki. Nämä vetoomukset tähän niin sanottuun sopimisen yhteiskuntaan alkavat olla ihan absurdeja, [Paavo Arhinmäki: Alkavat olla absurdeja nämä Vartiaisen puheet!] kun Kiljunenkin täällä sanoi, että täällä on kyetty sopimaan ilman suurempaa kapinaa. No joissain muissa Pohjoismaissa, skandinaavisissa maissa, on tehty paljon rajumpia työntarjontauudistuksia, eikä siellä mitään kapinaa ole. Kapinahan tarkoittaisi sisällissotaa. Minun mielestäni tässä pitäisi jotain suhteellisuudentajua omaksumaa. [Paavo Arhinmäki: Peiliin katsomisesta se lähtee!]

Kuitenkin pitää nyt muistaa se, että hallitus on — voisitteko te kuunnella siellä, edustaja Arhinmäki [Paavo Arhinmäki: Koko ajan!] — nyt kuitenkin luvannut, että tämä uudistus koskee kaikkia yrityksiä. No jos se koskee kaikkia yrityksiä, niin silloin sen pitää koskea kaikkia toimialojakin, ja nyt tämä lupaus ei ole toteutettavissa. On vähän outoa, että hallituksen esityksessäkkin sanotaan, ettei haluttu puuttua sopimusautonomiaan tällaisessa tilanteessa. Voi vain kysyä, mikä olisi sitten se kriisi, jolloin tähän järjestöjen niin sanottuun sopimusautonomiaan haluttaisiin sitten puuttua. Tosiasia on, että tämä sali voi päättää kaikki työmarkkinoiden normit ja se voi myös lisätä sopimusautonomiää lisäämällä sitä työpaikoilla. Työpaikoilla yleensä osataan erinomaisesti sopia asiat, ja minä en tiedä toista Euroopan maata enkä oikeastaan toista maata maailmassakaan, jossa paikallisen sopimisen asia olisi niin heikko.

Tällä perusteella, kun politiikka nyt tulee hyvin kouriintuntuvalla tavalla esiin näissä hallituspuolueiden takaisin kylmän sodan aikaan katsovissa museopuheenvuoroissa, kannatan lämpimästi edustaja Satosen ehdotusta. [Paavo Arhinmäki: Yleensä täällä yritetään puhua ihmisiä esitysten taakse, ei pois niiden takaa!]

14.30 Elina Lepomäki kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Satosen oivaa ehdotusta on oikein ilo kannattaa.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

On hyvä, että työmarkkinajärjestöt päätyivät esittämään laajaa pakettia, ja tähän oli yksi toimi sieltä. Siinä mielessä olisi tietysti hyvä, jos hallitus olisi päätenyt siihen, että esittää tämän saman helpotuksen yrityksille toimialasta riippumatta suoraan lakiin. Kysehan nyt on siitä, että kun kriisioloissa mennään, niin paitsi kriisin aikana mutta erityisesti siinä vaiheessa, kun pienetkin valonpilkahdukset alkavat jossain sarastaa, yritykset pääsevät sitten siinä kohtaa palkkaamaan lisää, mutta se edellyttää, että meillä on yrityksiä siinä kohtaa olemassa, ja se tarkoittaa sitä, että tästä kriisistä pitäisi selvittää nimenomaan niiden terveiden yritysten, jotka ovat asiansa hoitaneet hyvin tähänkin asti ja joiden yrittäjäriskien tämä tämänhetkinen kriisi ei missään muodossa voi kuulua.

Meidän täytyy tässäkin salissa ymmärtää se, että yksikään yritys ei lomauta ihmisiä huvikseen. Olen keskustellut tässä viimeisen viikon aikana lukuisien yrittäjien kanssa, ja siellä on muutamalla tullut suorastaan tippa linssiin, kun he ovat kertoneet siitä, kuinka ikävältä tuntuu, kun joutuu näitä uutisia työntekijöilleen kertomaan. Nyt olisi hyvä, että tämä olisi tosiaan saatu lakiin nyt kerralla, ja sitten hallituskin voisi keskittyä näihin muihin kriisitoimiin, joilla autetaan toisaalta yrityksiä tässä vaikeassa tilanteessa mutta ennen kaikkea ihmisiä — siitähän tässä viime kädessä on kyse.

Me kokoomuksessa esitimme viime viikolla laajaa kriisipakettia, ja on hyvä, että hallituskin on joitain niistä toimista poiminut. Ne ovat ehdotuksia, me tarjoamme yhteistyön kättä näissä asioissa, miten tästä kriisistä päästään eteenpäin. Erityisen paljon kiitosta haluan jakaa tästä pienyrittäjien sosiaaliturvan nostamisesta kerta kaikkiaan näissä oloissa, mutta toivottavasti myös tämän kriisin jälkeen olisi mahdollista esimerkiksi pienimuotoista yritystoimintaa tehdä sosiaaliturvan rinnalla ilman, että joutuu nyt esimerkiksi kokonaan lakkauttamaan yritystoimintansa, Y-tunnuksensa, jolloin sitten siinä kohtaa, kun liiketoiminta alkaa taas paremmin vetää, on kaikki kunnossa yritystoiminnan osalta.

Tämän lisäksi me olemme esittäneet laajaa pakettia verotukseen, muun muassa sitä, että verojen maksujärjestelyjä helpotetaan — määräaikoja ja eräpäiviä on voitava siirtää omalla ilmoituksella. Samalla viivästyskorot on hyvä tässä kohtaa laittaa määräaikaisesti nollaan. Me olemme esittäneet myös, että alkuvuoden alvit voisi hakemuksesta saada yritysten kassaan takaisin. Se olisi erityisen tärkeää semmoisille yrityksille, joilla on nyt akuutti kassakriisi päällä. Toisin kuin esimerkiksi nämä Business Finlandin suorat tuet, alvit ovat suhteessa siihen todelliseen volyymiin, jota yritykset olisivat pyörittäneet muutenkin, jos tällaista kriisiä ei olisi tähän kohtaan iskenyt.

Tämän lisäksi yksi konkreettinen toimi: Itse asiassa merkittävä osa Suomen ulkomaankaupasta ja yleensäkin meidän elinkeinorakenteesta on yritysten välistä kauppaa, joten olisi tosi tärkeää, että nyt tässä määräajaksi voisi yritysten välisessä kaupassa alvin asettaa nollaan. Se ei tekisi muuta kuin sen, että siinä suoraan ostohetkellä suomalainen yritys olisi samalla viivalla esimerkiksi eurooppalaisen yrityksen kanssa, koska se ostaja ei joutuisi tilittämään sisään sitä 24:ää prosenttia alvia, jolla on merkittävä kassavaikutus ja jonka kuitenkin sitten myöhemmin voi hakea takaisin.

No meillä on paketissa liuta muitakin toimia, ja näiden rinnalla haluaisimme mielellämme kyllä hallitusta kannustaa siihen, että jo kehysriiheen mennessä tuotaisiin laajempiakin rakenneuudistuksia tänne eduskuntaan koskien toki sosiaaliturvaa — odotetaan innolla tätä yrittäjien sosiaaliturvapakettia — mutta myös näitä laajempia työmarkkinauudistuksia. Nyt olisi oiva hetki sille, kuten edustaja Vartiainen tässä vieressä totesi, että paikallista sopimista edistettäisiin, ei missään radikaalissa hengessä vaan ihan yhteiseurooppalaisessa hengessä, eli sallittaisiin erityisesti niille pienille ja keskisuurille yrityksille, joilla ei ole ol-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

lut edes teoriassa mahdollisuutta osallistua työehtosopimusten laadintaan, mahdollisuus sopia työntekijöidensä kanssa asioista siellä, missä ne asiat tunnetaan — koska viime kädessä kyllä meillä täällä eduskunnassa olisi tärkeätä pitää mielessä se, että me olemme täällä sitä varten, että me suojelemme viime kädessä ihmisiä, eikä järjestöjä tai liittoja.

14.35 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle esityksen ripeästä käsittelystä — puheenjohtaja Kontula, varapuheenjohtaja Taimela ja koko valiokunta — siinä mielessä, että kuitenkin eletään jo kolmatta viikkoa ensimmäisistä hallituksen rajoittamistoimista.

On tärkeää, että tämä lomautuksen vuorokausiraja kahdesta viikosta vähenee tänne viiteen päivään. Se on tarpeellinen ja vaikuttava toimenpide. On myös tärkeää, että työnantajalle tulee tulevaisuudessa mahdollisuus lomauttaa määräaikaissa työsuhteessa työskentelevä työntekijä. Nämä kaksi esitystä ovat täysin poikkeuksellisia, mutta mitä muuta me olemme tässä salissa viime viikot todenneet kuin sen, että elämme poikkeusoloissa ja poikkeuksellista aikaa. On tärkeää myös, että koeaikaa koskevaa säännöstä tarkennetaan ja on mahdollisuus katkaista koeaika tai purkaa työsuhde koeaikana tuotannollisilla ja taloudellisilla syillä. Tässä edustaja Satonen ja moni muu on tuonut esiin, että yritysten ja palkansaajien etu on yhteinen, ja se tosiaanakin sitä on.

Se perjantai 13. maaliskuuta oli todellakin perjantai 13. päivä: silloin perjantaina alkoivat varsinkin palvelusektorilla liikevaihdot tippumaan, ja siitä seuraavaksi alkuvuodesta, kun kuunteli yrittäjiä, niin moni palvelualan yrittäjä ja matkailu- ja ravintola-alan yrittäjä sanoi, että liikevaihto tippui sen ensimmäisen muutaman päivän aikana 75 prosenttia, joillain jopa 95 prosenttia, ja tiedetään, että osalla liikevaihto on tippunut koko 100 prosenttia eli aivan nollaan.

Eli me tarvitsemme tämänkaltaisia ripeitä, vaikuttavia ja vastuullisia toimia. Olisi todella tärkeää, että tämä koskisi nyt kaikkia, varsinkin kun meille ei tuoda ilmi eikä päätöksentekovaiheessa kerrota, ketkä ovat ne, joita tämä ei koske. Yrittäjäthän kyselevät, koskeeko tämä nyt meitä ja meidän alaa ja niin edelleen. Jos joku salissa tosiaan tällä hetkellä tietää tarkasti, keitä tämä ei koske, niin olisi vastuullista se myöskin kertoa tässä kaikille, jotka tätä päätöstä tekevät.

Sitten vielä pari asiaa:

Ensinnäkin tämä yrittäjien näkökulma: Kannan todella suurta huolta, niin kuin varmasti koko sali, erityisesti palvelualan yrityksistä. Se tuska, joka siellä aiheutuu, on tällä hetkellä siitä näköalattomuudesta. Ei tiedetä, kuten ei tietenkään meistäkään kukaan, voiko kesäkuulle, heinäkuulle, elokuulle sopia tapahtumia, tilaisuuksia tai erilaisia kokoontumisia. Monelle pk-yritykselle ei ole mitään — ei mitään — hyötyä siitä lainan tarjoamisesta ja lisälainanotosta, koska ei ole mitään näkymää, koska sen lainan voisi maksaa takaisin. Sen takia tarvitaan myöskin tämänkaltaisia toimenpiteitä, jotka sieltä kulupuolelta pystyvät... Vuokratulot ja työnantajatulot ja työntekijöiden palkkakulut ovat monessa kuitenkin ne kaikkein suurimmat.

Vielä loppuun: Olen itse lähtöisin Etelä-Pohjanmaalta, Pohjanmaalta, ja parikymmentä vuotta sitten muutin sieltä Ouluun. Toki lapsuudessa kävin 90-luvun laman läpi ja perheyrittäjä meni konkurssiin ja niin edelleen, mutta kyllä muistelen, että lapsuudessa Pohjanmaalla toimittiin sillä tavalla, että satanenkin pitää kylän hengissä, jos se kiertää tarpeeksi nopeasti. Mutta nythän meillä on se tilanne, että mikään satanen ei pidä meidän kaupunginosaakaan hengissä, koska se raha ei yksinkertaisesti kierrä.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Viimeisenä asiana, arvoisa puhemies: Viime kaudella säädettiin oikeus työttömyysturvaan yrittäjän avopuolisolle, aviopuolisolle tai perheenjäsenelle, joka joskus on työskennellyt perheyrityksessä. Sitä ei siis sitä ennen ollut. Viime kaudella se tehtiin. On nyt äärettömän tärkeää, että pystymme myöskin tässä poikkeustilanteessa yrittäjille määräaikainen sosiaaliturva säätämään, koska ne 90-luvun laman toimet eivät voi toistua. Silloin yrittäjät jätettiin yksin. Meistä jokainen tietää niitä yrittäjiä, jotka ovat päivänsä päättäneet tai muuten joutuneet tosi vaikeisiin tilanteisiin, ja siellä on se epäluottamus valtiota kohtaan. Nyt tarvitaan tämäntyyppisiä toimia, että se usko menee kaikille, että tämä sali pystyy tässä hyvin poikkeuksellisessa tilanteessa — joka ei johdu taloudesta tai markkinoista tai muusta vaan siitä, että me haluamme suojella ihmisiä ja heidän oikeuttaan terveyteen — säätämään myöskin vaikuttavia ja vastuullisia toimenpiteitä nopeasti.

14.40 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että yritykset voivat toimia ketterästi ja lomauttaa silloin, kun tarve on, mutta on myös tärkeää, että henkilöt, jotka ovat töissä ja joille myös tulee työvelvoitteita, hoitoalalla ja turvallisuuden alalla, saavat työskennellä turvallisessa ympäristössä.

Tänä viikonloppuna kävin kaupassa muutaman kerran ja tein sen tarkoituksella pariin eri paikkaan. Eräässä lähikaupassani Hyvinkäällä oli todella hyvin, kun mentiin kauppaan, suojakäsineitä ja käsidesiä. Kun sitten menin muutamaa muuhun kauppaan Hyvinkäällä ja Nurmijärvellä, niin joko ei ole mitään tai sitten käsidesiä on, kun lähdetään kaupasta. Mietin siinä, kuinka hyvin me onnistummekaan nyt edesauttamaan näitä tartuntaketjuja vain lisääntymään. Tämä lomautus on tärkeä työnantajapuolelle, mutta tästä syystä olisi ensiarvoisen tärkeää, että ne, jotka ovat töissä, ovat suojassa. Meidän nyt pitäisi ottaa tämä vakavasti, kun jotenkin tuntuu, että vieläkään ei ole ymmärretty, miten helposti tämä leviää.

Katsoin tuossa uutisvirtaa, ja siellä Kiinasta tulee viestiä, että me hoidamme tätä täällä Euroopassa aivan väärin. Aasian maissa julkisilla paikoilla on kasvo- ja nenämaskit tällä hetkellä oltava kaikilla. Se ei estä tartunnan saamista, mutta se estää sitä, että et levitä tautia. Meillä täällä kaikki kuljeskelemme enemmän ja vähemmän liiankin lähellä toisiamme. Täällä salissa kun katsoo, ei ole edes metriä väliä, ja kun me tässä puhua parpatamme, niin jos minulla esimerkiksi olisi korona — en voi sataprosenttisella varmuudella sanoa, että minulla ei ole, kun ei minua ole testattu, tai sitten se ei näkyisi — niin saattaisin tässä levittää sitä. Olisi ehkä hyvä, että meillä kaikilla olisi täällä edes nenä- ja suusuojat. Mietin, että erilaiset yritykset tarvitsevat apua, mutta tosiaan myös ne ihmiset, jotka sinne jäävät pakertamaan.

Tässä on käyty hyvää keskustelua siitä, tulisiko meidän puuttua sopimusjärjestelmään, pitäisikö olla paikallista sopimista ja monenlaista. Näistähän on keskusteltu vuosikausia, ja ehkä tämä kriisitilanne ei ole näiden valtavien, isojen rakenteellisten, ainakaan pysyvien, tulkintojen paras tekopaikka. Itse mietin, että jos työnantaja- ja työntekijäosapuolet nyt neuvottelevat esimerkiksi työehtosopimuksista yhteisissä pöydissä, niin miksi työntekijäjärjestökään tahallaan haluaisi pidentää aikaa, jolloin neuvotteluja käydään. Jokainen varmaan ymmärtää sen, jos yritys syöksyy eikä siellä ole enää mitään kassassa, enkä usko, että mikään osapuoli näin šikaaninomaisia neuvotteluja kävisi. Mitä tuonne kentälle ja ihmisten pariin kun menee ja kuulee ihmisten viestejä, niin aika kova talkoohenki kuitenkin on, eikä kukaan varmasti halua väkisin toisiansa vahingoittaa.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Minusta tämä esitys on ihan hyvä, mutta mielellään kuuntelen tätä keskustelua. Huomaan, että tuolla on myös erilaisia siirtymäsäännöksiä, jotka suojaavat työntekijöitä ja toisaalta velvoittavat työnantajia ja tietyllä tavalla myös esimerkiksi yhteistoimintalain puolella antavat joustoa siinä, miten neuvotteluja on käyty jo tämän lain voimaan tullessa, ja antavat siihen sitten mahdollisuuden laskea hyväksi niitä määräaikoja. Näistä olisi myös kiva kokonaisuudessaan keskustella.

Lisäksi lakivaliokuntaan ja eduskuntaan on tässä piakkoin tulossa oikeusministeriöstä konkurssilainsäädännön muutosta, jolla helpotetaan sitä, että yrityksiä ei haettaisi niin helposti konkurssiin, sitä maksukyvyttömyyden määritelmää muutetaan, ja tätäkin esitystä odotan tietysti ilolla.

Vielä sanoisin sen, että jonkun verran kuulee — en ole faktaa nähnyt — kentältä sitä, että joillekin yrityksille, joilla on ollut hyvä kassavirta ja on toimintaa ollut, ei mahdollisesti ole tukia ja tukea tähän tilanteeseen tullut ja sitten on taas ollut sellaisia yrityksiä, jotka ovat sanoneet, että hei, nyt onkin kiva tilanne, me haemme kanssa tukea, ja ovat saaneet. En siis voi sanoa, että tämä on faktaa — olen saanut tällaista tietoa ihmisiltä, ja nämä voivat olla myös huhuja, korostan sitä. Siksi oikeastaan lähetän myös hallitukselle terveiset, että onhan tarkastettu se, että se kriteeristö on yhdenmukainen, ja se, että keskitytään terveiden yritysten pelastamiseen, eikä niin, että jos on jo vuoden ollut kiikun kaakun, niin tämä olisi nyt sitten se paikka. Tässä toivon vastuullisuutta myös kaikilta hakijoilta ja kaikilta työntekijöiltä.

Keskustellaan lisää, ja kuulen mielelläni erilaisia kantoja.

14.46 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Kiinnitän huomiota tähän, että kokoomus tosiaan jätti valiokunnassa vastalauseen, ja se nimenomaan liittyi vaatimukseen siitä, että nämä muutokset koskisivat suoraan lailla kaikkia yrityksiä, eli niin sanotusti tähän pakkolakiproblematiikkaan. Meillä on tällä hetkellä semmoinen tieto, että EK:n jäsenliitoissa TESin kattavuus on muutosten osalta noin 90 prosenttia tällä hetkellä, ja tähän 90 prosenttiin sisältyvät sekä TESit, joihin muutokset on sovittu sisään, että sellaiset TESit, joihin muutoksia ei ole ollut tarvetta tehdä, ja huomionarvoista on vielä, että tämän lisäksi työehtosopimusten osalta neuvotellaan edelleen — tämä kaikki on siis tehty ja tehdään ennen kuin tämä laki on astunut edes voimaan, eli haluan sanoa, että tämä kattavuus on jo hyvin suuri.

Tässä tuli kysymys, mitä ovat nämä alat, mitkä jäisivät tässä. Valiokunnassa tuli esille, että esimerkiksi farmaseutit olivat yksi tämmöinen, joka ei ollut tässä. Se oli semmoinen ala. Tietysti tämän tilanteen tietäen se varmasti ei ole ensimmäisenä semmoinen ala, jolla tätä sitten tarvitaan. Itse näenkin, että kun tässä on nyt saavutettu yhdessä sopimus ja me olemme kaikki tukeneet sitä, niin tämä kokoomuksen vaatimus on enemmän ideologinen ja periaatteellinen näitten järjestöjen sopimista kohtaan kuin niin, että tällä olisi sitten mitään käytännön merkitystä. Tähän halusin kiinnittää vielä huomiota koko salissa.

14.47 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan erinomaista, että tämä lakiesitys on saatu kokoon eri toimijaosapuolten kesken nopeasti ja niin, että päästään tilanteeseen vaikuttamaan.

Koronaviruksen leviäminen tuli meille kaikille yllätyksenä. Sen vakavuus on tullut meille kaikille tavallaan yllätyksenä, ja oikeastaan nythän olemme tämän koronatien ensimmäisiä askeleita vasta ottamassa. Emme tiedä, mikä on tilanne kahden kuukauden ku-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

luttua. Ennusteita toki on olemassa, ja olemme varautumassa oikein vahvoin toimenpitein, mikä on äärimmäisen tärkeää.

Mutta katsoisin asiaa vielä hieman pitemmälle, kuten edustaja Johannes Koskinen valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajana katsoi tätä asiaa vähän pitemmällä perspektiivillä: Eliikkä kun sitten tämä koronavirus hellittää — senhän me kaikki tiedämme, että tämäkin vaikeus voitetaan — niin meidän pitää pitää visu huoli siitä, että kaikki yritykset näiden meidän nykyisten toimien ja meidän tulevien eduskunnan päätöksien nojalla pysyvät siinä kunnossa, että ne ovat toimintakykyisiä sitten kun se tilanne alkaa. Se on selvä asia, että moni yritys joutuu ylivoimaisten tilanteiden eteen tämän koronaviruksen takia, mutta että pystytään mahdollisimman moni yritys viemään tämän kriisin yli siihen uuteen nousukauteen, mikä alkaa sitten toivon mukaan tuolla vuoden loppupuolella, ja silloin päästään siihen, että yksikään toimiva yritys ei lakkaa toimimasta tämän viruksen takia vaan pääsee uuteen aikaan uusin voimin ja edelleen positiivisesti tulevaisuuteen katsoen. Mielestäni siinä on meidän tehtävämme, ja siihen meidän kaikkien pitää panostaa, ja toivon, että tässä työssä kaikki eduskuntaryhmät ja kaikki kansanedustajat ovat täysillä mukana, koska se on Suomen kannalta ainoa vaihtoehto.

Jos me teemme vaikka vääriä päätöksiä ja toimivia yrityksiä menee nurin, niin meillä on malliesimerkki 90-luvun alusta, jolloin tämän murhenäytelmän jouduimme kokemaan, että valtava määrä hyviä yrityksiä meni nurin. Kuten pääministeri Marin on sanonut itsekin monissa puheenvuoroissa, nyt ei saa käydä niin. Tämä on syytä pitää mielessä, ja sitten kun uusi nousukausi ja uusi alku alkaa, meidän tulee kyllä ihan oikeasti tässä maassa kiinnittää huomiota kahteen asiaan: Toinen on tämä järjetön keskittäminen tänne Etelä-Suomeen, että kaikki tänne hinataan ja sitten ollaan suurissa vaikeuksissa. Kyllä koko Suomen kehittäminen pitää ottaa asiaksi numero yksi. Ja toinen on sitten saada suomalaisen byrokratiiaan purkua, mahdollisimman paljon purkua: Puretaan turhia byrokratioita, kevennetään sääntelyjä niin, että yritykset voivat toimia, koska se todellinen talouskasvu tulee yritysten kautta. Nämä byrokratiatoimet me kyllä pystymme hoitamaan vaikka pienemmälläkin miehityksellä, pienemmällä väellä, mutta tärkeää on saada yritystoimintaan mahdollisimman paljon voimaa taakse.

14.50 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tarvitsemme monenlaisia siltoja kriisin yli. Tämä esitys on yksi tällainen silta eteenpäin. Suuret kiitokset hallitukselle ja valiokunnalle ripeästä toiminnasta. On helppo tukea hallituksen esitystä, koska nämä toimet auttavat työnantajia nopeasti sopeuttamaan toimintaansa kaikki meidät yllättäneessä tilanteessa. Toki myös työntekijöistä tulee pitää huolta, ettei tule eteen kohtuuttomia tilanteita.

Helpotamme näillä toimilla yritysten sopeutumista epidemian aiheuttamiin työvoimatarpeen muutoksiin. Lyhennämme lomautusilmoitusaikaa ja yhteistoimintalaissa säädettyä neuvotteluaikaa lomautustilanteissa. Mahdollistamme myös määräaikaisen työntekijän lomauttamisen. Sallimme koeajan purkamisen tuotannollisin ja taloudellisin perustein. Näillä väliaikaisilla muutoksilla autamme yrityksiä eteenpäin ja turvaamme työpaikkoja pidemmällä aikavälillä.

Täällä on puhuttu paljon siitä, että terveet yritykset voivat säilyä ja selvitä akuutin kriisin yli. Ehkä vähemmälle huomiolle ovat jääneet ne yritykset, jotka eivät voi aivan niin hyvin mutta olisivat voineet aivan hyvin selvitä ja kehittyä toisenlaisissa olosuhteissa. Niihinkin voi sisältyä paljon potentiaalia tulevaisuutta ajatellen. Myös tällainen potentiaali on tärkeää tunnistaa. Tarvitaan monenlaisia keinoja yritysten tukemiseksi eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

On hyvä asia, että työmarkkinajärjestöt ovat löytäneet toisiaan kriisin aikana. Ne pääsivät hyvään keskusteluyhteyteen ja saivat nopeasti aikaan paketin ehdotuksia, jotka näkyvät tässä hallituksen esityksessä. Myös Suomen Yrittäjät on ansiokkaasti ehdottanut hyvin samansuuntaisia ratkaisuja päätöksenteon tueksi. Kiitos kaikille tahoille näistä ratkaisukeskeisistä ehdotuksista.

Naapurimaassamme Ruotsissa työmarkkinajärjestöt ovat jatkuvassa vuoropuhelussa ja dialogissa keskenään, myös sellaisena aikana, jolloin päällä ei ole akuuttia kriisiä. Työmarkkinajärjestöjen tulee uudistua, kun maailma muuttuu — ja maailma muuttuu aivan harppauksen verran tämän maailmanlaajuisen kriisin jälkeen. Tarvitaan esimerkiksi paikallisen sopimisen merkityksen ymmärtämistä. Voisiko pysyvänä vaikutuksena olla yhdessä katsomisen kulttuuri kaikkien toimijoiden kesken? Kun korona hellittää, joudumme tinkimään monesta, joudumme jakamaan tuskaa ja vastuuta yhdessä, kuten täällä on jo hyvin sanottu.

Erityisen lähellä sydäntäni ovat aivan pienet yrittäjät, jotka voivat hakea apua nyt kuntien kautta. Avun kohdentaminen lähelle ruohonjuuritasoa on erittäin kannatettava asia. Kiitos ministeri Lintilälle esikuntineen tämän asian eteenpäinviemisestä.

Uskon, että tässä muutoksessa syntyy yrityselämässä myös uutta. Ei jätetä yrittäjiä yksin. Tehdään tässä yhteistyötä yli puoluerajojen.

14.54 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Viikko sitten kuoli legendaarinen käsikirjoittaja ja piirtäjä Albert Uderzo, joka teki Asterix-sarjakuvia. Minusta oli hienoa kuulla, miten edustaja Vartiainen tavallaan kunnioitti hänen muistoaan ja yhtä hänen legendaarisimmista sarjakuvistaan Asterix ja riidankylväjä, jossa Tullius Intrigius lähetettiin pieneen gallialaiseen kylään pyrkimyksenä saada riitaa aikaan ja ihmisiä toisiaan vastaan.

Arvoisa puhemies! Jos ajattelee sitä, että edustaja Vartiainen sanoi, että politiikan puhumisen aika on nyt, niin hän tavallaan hyvin avoimesti kävi läpi muun muassa Naomi Kleinin The Shock Doctrine-, Tuhokapitalismin nousu -kirjassa esittämää teoriaa ja kuvasi sitä, miten uusliberalistista politiikkaa erityisesti kriisien varjolla ajetaan eteenpäin.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin hyvä, että harva täällä salissa on lähtenyt mukaan The Shock Doctrinen tai Asterixin henkiseen politiikan tekemiseen, vaan ollaan yhdessä pyritty löytämään sellaisia toimenpiteitä, jotka auttavat niin yrityksiä, auttavat niin yrittäjiä kuin auttavat myös työntekijöitä tässä vaikeassa tilanteessa. Se, että yrityksiä nyt tuetaan niin, että terveet yritykset voisivat päästä tämän kriisin yli ilman turhia konkurssseja, on tärkeää. On äärimmäisen tärkeää, että pieniä yrittäjiä tuetaan. On mahdollisuus saada tukea, ja toisaalta, ilman että yritystoimintaa pitää lakkauttaa, pääsee nyt ensimmäistä kertaa myös työttömyysturvan piiriin — itse asiassa itsensätyöllistäjät ensimmäistä kertaa toden teolla on huomioitu myös politiikan tekemisessä — ja on myös tultu työntekijöitä merkittäväällä tavalla vastaan: alkuomavastuupäivät ovat poistuneet nyt lomautettavilta tai irtisanottavilta, ja on lyhennetty aikoja, missä ansiopäivärahan pitäisi karttua. Eli kyllä tässä on monipuolisesti yritetty löytää ratkaisuja koko yhteiskunnassa yhdessä, yhteisen kriisin ylittämiseen.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esille erityisesti kaksi kysymystä, jotka tässä tilanteessa herättävät paljon keskustelua ja jotka tähän yhteiseen ponnistukseen lyövät sitä kiihlä ja toimivat jonkunlaisena riidankylväjänä:

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Ensinnäkin pitäisi huolehtia siitä, että ne yritykset, joita nyt tuetaan, ne yritykset, jotka saavat näiden pikalainsäädäntöjen kautta mahdollisuuden esimerkiksi lomauttaa vaikeassa tilanteessa, eivät käyttäisi sitä niin, että samaan aikaan voidaan jakaa osinkoja ja lomauttaa työntekijöitä. Esimerkiksi PunaMusta Media on ilmoittanut yhtä aikaa jakavansa reilun 3 miljoonan euron osingot ja lomauttavansa noin kolmeksi kuukaudeksi arviolta 650 työntekijää. Jos halutaan, että kamppaillaan yhdessä, niin ei voi olla niin, että yhtä aikaa jaetaan osinkoja ja lomautetaan tai irtisanotaan ihmisiä. Pitää huolehtia siitä, että niille yrityksille, jotka eivät kannu yhteiskuntavastuuta tässä tilanteessa ja jotka haluavat jakaa omistajilleen osinkoja siitä huolimatta, että yhteiskunta tukee, ei anneta tukea. Ymmärtääkseni esimerkiksi Ruotsin parlamentin finansutskottet juuri tänään käsittelee sitä, miten voitaisiin tämä rajata ulkopuolelle. Se on yleisen moraalien ja yleisen hyväksynnän kannalta tärkeä asia.

Toinen seikka, jonka haluan nostaa esille, on se, että monilla yrityksillä, varsinkin pienillä yksittäisillä yrittäjillä, ongelma on se, että tulot ovat pysähtyneet kuin seinään mutta menot eivät, koska vuokrat juoksevat. Ne ovat ne isoimmat pysyvät kustannukset. Eli kun nyt tuetaan yrityksiä, niin toinen, minkä haluan nostaa esille, on se, että ei voi olla niin, että on yksi joukko, joka hyötyy tästä tuesta suoraan, eli vuokranantajat, jotka eivät tule vastaan vuokrissa, vaan tuki, jota yhteiskunta, valtio, antaa yrittäjille, valuukin suoraan vuokranantajille. Valtion Senaatti-kiinteistöt on päättänyt antaa vuokranalennuksia jopa sata prosenttia, Metsähallitus on päättänyt ja Helsingin kaupunki, muutamia julkisia toimijoita mainitakseni. Kyllä pitää olla niin, että myös ulkomaalaiset pääomasijoittajat, pörssiyritykset ja institutionaaliset sijoittajat tulevat niitä yrityksiä ja niitä yrittäjiä vastaan, joilla toimeentulo ja kassavirta ovat pysähtyneet. Ei voi olla niin, että me tuemme näitä yrityksiä pysymään pystyssä ja ne tuet valuvat suoraan mahdollisesti ulkomaisille omistajille pörssiyritysten tai pääomasijoittamisen kautta. Tämä on toinen.

Jotta me kaikki toimimme yhdessä rintamassa, tähän pitää tulla myös yksityisen puolen mukaan, eikä vain niin, että julkinen puoli tulee yrityksiä vastaan.

14.59 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Aivan aluksi tähän huomio Euroopasta, jossa on todellakin toimittu useissa maissa näin — Espanja on tästä esimerkki, jota olen aikaisemmin käyttänyt — että vuokranantajat ovat aidosti tulleet joukkona vastaan: puolitehtaan se vuokra, eli yritys maksaa puolet siitä vuokrastaan, ja toinen puoli jää sitten vuokranantajan vastuulle. Tämäntapaista lähestymistapaa pitäisi olla myöskin Suomessa la-veasti.

Arvoisa puhemies! Minä halusin kiinnittää huomiota edustaja Vartiainen painavaan puheenvuoroon, jota voitaisiin kutsua paikallisen sopimisen ylistyslauluksi, ja hän manasi samalla alas pimeimpään manalaan kylmän sodan sopimussyhteiskunnan ja sen tulokset. Jos näillä vertauskuvilla mennään, niin kannattaisi muistaa, että kylmä sota on ollut itse asiassa ihmiskunnan pisin rauhan jakso. Tällöin suomalaisen sopimussyhteiskunnan rakentaminen tehtiin, hyvinvointivaltio rakennettiin, mistä muu maailma ottaa mallia, millä tavalla sovulla, pienillä työriidoilla, siis työtaistelujen vähäisyydellä, voidaan rakentaa upeata yhteiskuntaa. Ja myöskin globaalissa turvallisuuspolitiikassa kylmän sodan kaudella pystyttiin liennyttämään suurvaltojen välistä vastakkainasettelua, joka palveli meidän kaikkien yhteistä intressiä.

Edustajat Lepomäki ja Vartiainen puhuivat paikallisen sopimuksen puolesta tässä tilanteessa — siis tässä tilanteessa. Mietitäänpä tätä asetelmaa: jos tässä hallituksen lakiesityksessä, joka nyt täällä meillä on käsittelyssä, olisikin lähdetty paikallisella sopimisella näin

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

rajusti heikentämään työsuhdeturvaa, niin, edustaja Vartiainen, meillä olisi täydellinen kaaos täällä. Siinä suhteessa sopiminen, kollektiivinen yhteisvastuullinen sopiminen, on mitä järkevintä sekä kriittisessä tilanteessa että laajemminkin tätä yhteiskuntaa rakennettaessa eteenpäin.

15.02 Sheikki Laakso ps: Arvoisa herra puhemies! Vaikka edustaja Satosen ehdotus on suhteellisen hyvä ja väliaikainen, niin se kuitenkin aikaisempien sopimuksien mukaan on oikeastaan niin pientä porukkaa koskeva, että minun on pakko sanoa, että minun mielestäni tämä tuntuu nyt vain kokoomukselta irtopisteitten vetelyltä ja sen takia — vaikka ajatusta tässä Satosen ehdotuksessa on — minä en voi henkilökohtaisesti sitä kannattaa, ja voihan olla, että meillä puolueessa muutenkin ollaan vähän samalla linjalla.

Mutta en voi olla sanomatta, että kyllä tässä myös vasemmalta siiveltä aavistuksen vähän sellaista ideologista juttua on. Kyllä nyt olisi pakko kaikkien vetää samaa köyttä ja ymmärtää, missä järjestyksessä näitä kaikkia asioita hoidetaan. [Timo Heinonen: Kyllä!] Eli esimerkiksi tällä hetkellä meidän fokuksen pitäisi olla täysin siinä, että me yritämme auttaa yrityksiä, että ne voivat pitää työntekijänsä edelleen töissä. Ja sen jälkeen kun ollaan saatu mahdollisimman paljon estettyä työttömyyttä, siirretään se fokus hoitamaan sitä, koska eivät ole saaneet pitää niitä työpaikkojaan. Nyt on pakko ajatella, että me emme voi kaikkia asioita pistää kerralla kuntoon, koska meillä ei ole mitään resursseja siihen.

Jokainen tietää ja on paljon puhuttu täällä, että kaikennäköisiä tukia ja järjestelmiä tarvitsevat eri alat eri tavalla, mutta täällä on aika harvoin puhuttu, että on myös aika monta alaa, joissa jopa saman alan firmoissa samalla lailla se tuki ei mene. Puhutaan vaikka linja-autopuolella, missä on parhaillaan tietyllä sektorilla liikevaihto mennyt noltaan — siis täysin noltaan, ei ole yhtään ainoaa prosenttia enää liikevaihtoa — ja sitten on kuitenkin linja-autoyrityksiä, jotka ajavat kaupungin sopimusajaja tai muita vastaavia kaupungin sisäisiä juttuja, ja niillä ei välttämättä ole tippunut liikevaihto juuri ollenkaan. Aika harvalla saatetaan tämä tulla mieleen, vaan että no, linja-auto kuin linja-auto. Meillä on niin hirveä työmaa siinä, että me saamme kohdistettua nämä rahat oikeisiin paikkoihin niin alasta riippumatta kuin alan sisälläkin, että sen takia vielä tässä kohtaa meillä ei ole mahdollisuutta kauheata fokusta laittaa siihen työntekijöitten puoleen, vaan meidän pitää sen jälkeen, kun me olemme saaneet pidettyä mahdollisimman monta työpaikkaa, mahdollisimman paljon tukea niitä, kenen työpaikkoja ei ole saatu pidettyä.

Toinen, minkä vielä tuon ja mikä on haasteellinen tässä yritys kentässä, on se, että meillä on tällä hetkellä paljon yrityksiä, mitkä pohtivat, jatkaako vai eikö jatka. Niillä on jopa mahdollisuus jatkaa, mutta ongelma on siinä, että yritykset eivät välttämättä halua lisää velkataakkaa itselleen. Esimerkiksi nyt tällä hetkellä yritys on siinä jamassa, että ajat hallitusti sen alas, niin selviät kuivin jaloin, ja toinen vaihtoehto on ottaa 100 000—200 000 velkaa, lyödä oma talo sen velan vakuudeksi ja ottaa riski siitä, miten tulee käymään. Joku saattaa ottaa nyt 100 000 euroa rahaa velkaa, ja puolen vuoden päästä se 100 000 on tililtä maksettu kaikennäköisinä kuluina. Sitten se tarvitsisi lisää rahaa, kun ei olekaan tilanne parantunut vielä, ja sille kerrotaankin, että et sinä saakaan. Se on 100 000 ottanut velkaa ja polttanut aivan turhaan tässä puolen vuoden aikana ja on sitten omat talot niitten velkojen vakuutena.

Sen takia minä olen täällä puhunut aikaisemminkin tästä, että kun yhteiskunta tukee niin sanotusti lainoina, missä tällä hetkellä 80 prosenttia annetaan Finnveralta vakuuksia ja 20 prosenttia pitää löytyä yrittäjältä itseltään, niin sitä, mitä tällä summalla maksetaan palk-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

koja, pitäisi valtion tukea sataprosenttisesti. On täysin järjetöntä, että viiden työntekijän firmassa yrittäjä ottaa lainaa ja hommaa itse 20 prosentin vakuudet sitä varten, että se pitää vaikka ne viisi ihmistä töissä, ja joutuu luottamaan siihen, että saa ne valmiit tuotteet myytyä tämän tauon jälkeen.

Vielä yksi, mikä aiheuttaa sen ongelman, minkä takia ei välttämättä työpaikkoja säily niin paljon, on kanssa se, että ne firmat, mitkä pystyvät pääsemään kuivin jaloin, eivät uskalla lähteä tekemään niitä ratkaisuja, mitä pitäisi, koska moni yrittäjä — esimerkiksi kommandiittiyhtiöt, toiminimi-yhtiöt — itse omakohtaisesti joutuu vastaamaan veloistaan. Ja sen takia minulla on tarkoitus tehdä ehdotus, että tämän poikkeustilanteen takia toiminimiä ja kommandiittiyhtiöitä ynnä muita ruvettaisiin käsittelemään konkurssitilanteessa samalla lailla kuin osakeyhtiöitä. Ne, jotka ovat kupanneet ne rahat, saadaan tuomiolle niin osakeyhtiöistä kuin kommandiittiyhtiöistä kuin toiminimistäkin, elikkä jos siellä on niin sanotusti käytetty rahat omaan liiviin ja firma menee sen takia nurin, niin toimitaan rikosoikeudellisesti osakeyhtiötäkin kohtaan näin. Tällä hetkellä on ongelma kommandiittiyhtiöiden ja toiminimiyrittäjien osalta etenkin se, että tällä hetkellä, tiedän, moni myy vehkeet kaikki pois tässä kohtaa, koska tilanne on se, että nyt voi jopa selvitä kuivin jaloin. — Kiitoksia.

15.08 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tästä kokoomuksen esityksestä:

Kysehän on enimmäispakottavuudesta, joka puuttuu oleellisella tavalla sopimusvapauden. Tällainen ratkaisu ei ole ainutlaatuinen, mutta verraten poikkeuksellinen meidän työoikeudessa ja tarkoittaisi väistämättä myös perustuslakitarkastelua, koska ainakin osittain sopimusvapaus saa suojan omaisuudensuojasta. Tämä puolestaan tarkoittaa ilman muuta raskaampaa valmistelua ja säätelyä kuin mihin nyt tässä hallituksen esityksessä, väliaikaisessa, nopeasti tuotetussa esityksessä, on lähdetty. Se tarkoittaisi myös säätelyn pohdintaa välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimuksia vastaan ihan eri tarkkuudella kuin mitä tässä nyt toteutetussa säädäntöratkaisussa vaaditaan, mikä puolestaan saattaisi myös johtaa siihen, että koko esitys kaatuisi välttämättömyyden tai oikeasuhtaisuuden kriteerien täyttymättä jäämisen takia. Kysehän on verraten marginaalisesta ryhmästä, mahdollisesti nollasta kappaleesta yrityksiä, jotka joutuvat tästä valitusta säätelyjärjestyksestä kärsimään; tätä me emme tiedä vielä.

Tästä syystä ei pidetty tarkoituksenmukaisena nyt, kun tavoitteena on nopea ja kevyt käsittely, nopea ja kevyt apu kentälle, mennä sellaiseen säätelyratkaisuun, joka väistämättä tarkoittaisi huomattavasti raskaampaa prosessia. Jos työehtosopimusautonomiaan katsotaan tarpeelliseksi puuttua, kyse on merkittävästä muutoksesta meidän kentän pelisääntöihin, ja ne ovat sitten sellaisia uudistuksia, jotka keskustellaan ja tehdään niin sanotusti rauhanaikaan, silloin kun meillä on mahdollisuus laajaan yhteiskunnalliseen keskusteluun, asianmukaiseen vaikutusarviointiin ja esimerkiksi täysistuntokeskusteluihin täydellä salilla.

Toisena kommentoisin hieman tätä keskustelua ideologioista vapaasta päätöksenteosta — sellaista ei ole olemassa. Meillä on tapana nähdä sellaiset päätökset, jotka ovat hyvin lähellä valtavirtaa ja hegemonisesti, yleisesti hyväksytyn ajattelun mukaisia, vähemmän poliittisina kuin sellaiset ratkaisuesitykset, jotka ikään kuin toisinajattelevat, haastavat jollakin tavalla sitä vallalla olevaa ajattelua. Kiistatonta kuitenkin on, että kummassakin näissä tapauksissa kysymys on aina valinnoista, ja siellä, missä on valintoja, on aina myös vaihtoehtoja ja aina myös politiikkaa, joka perustuu ainakin osin ideologioihin. Hy-

vän esimerkin puhtaasti ideologisesta kannanotosta antoi edustaja Laakso tässä ennen minua, kun hän heti paheksuttuaan ideologisia kannanottoja priorisoi yritysten avuntarpeen työttömien avuntarpeen edelle. Tämähän on vahvasti ideologinen kannanotto. Siinä laiteetaan tilanteessa, jossa meillä on olemassa useampia erilaisia vaihtoehtoja, yksi vaihtoehto toisen edelle. [Jussi Halla-aho: Kuka niitä töitä tarvitsee?] Ei ole mitään Jumalan antamaa objektiivista järjestystä, jossa meidän pitäisi asioita käsitellä tässä salissa, vaan nimenomaan se tapahtuu poliittisen päätöksenteon kautta.

Minusta oleellinen ongelma tässä keskustelussa nyt on ollut se, että ihmisillä menee sekaisin, mikä on yrittäjä ja mikä on yritys. Yrittäjä on henkilö, jolla on tiettyjä oikeuksia meidän yhteiskunnassa. Yrittäjiä voidaan ja tällaisessa tilanteessa tuleekin suojella myös riittävällä sosiaaliturvalla, että he tästä selviävät. Yritys taas on riskiä ottava bisnestoimija, joka toimii aivan erilaisten pelisääntöjen mukaan, ja sosiaaliturvavaltion ideana ei suinkaan ole tarjota sosiaaliturvaa yrityksille, vaan yritysten luonnolliset auttamisen mekanismit tapahtuvat joko lainarahoituksen kautta tai sitten osakeomistukseen liittyviin järjestelyin, koska siihen kuuluu oleellisesti riskin ottamisen mekanismi. No näiden kahden asian sekoittaminen, yrittäjien ja yritysten käsitteleminen ikään kuin yhtenä toimijana, on ymmärrettävää, mutta poliittista päätöksentekoa harhaan vievä tapa ajatella.

15.13 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Vähän niin kuin vihjasin ensimmäisessä puheenvuorossani, juuri tällainen kriisitilanne tuo esiin kiinnostavalla tavalla politiikkaa ja poliittista keskustelua, jota minä en paheksu ollenkaan.

Aluksi näistä edustaja Arhinmäen hieman kummallisista fantasioista uusliberalistisesta šokkipolitiikasta: Sehän ei ole mikään salaisuus, että minä ja suuri osa kokoomuksestakin ajamme suurempaa päätösvaltaa työpaikoille. Kuitenkin on niin, edustaja Arhinmäki, että joka ikinen muutos, mitä me ajamme, on varovaisia askelia siihen suuntaan, mitä vallitsee meidän skandinaavisissa naapurimaissamme. Mikään, mitä minä ajan, ei ole sellaista, jota ei olisi käytössä jo jossain, Tanskassa, Ruotsissa tai Norjassa, työmarkkinoiden neuvottelujärjestelmässä. Ei kyllä varmaan tässä salissa eikä muuallakaan, en usko, kukaan ajattele Tanskaa, Ruotsia ja Norjaa esimerkkinä jostain uusliberalistisesta šokkipolitiikasta. Ehkä tähän ei pitäisi syventyä, koska noin oudoilla väitteillä ei kannataisi edes tämän salin huomiota kiinnittää, [Anna Kontulan välihuuto — Paavo Arhinmäki: Lue kirjoja, niin opit!] mutta näin se nyt vain on.

Ne paikallisen sopimisen vapaudet, joita tässä meiltä puuttuu, joku voi nähdä kovin ideologisina, mutta ne ovat juuri sellaisia asioita, joilla tässäkin kriisissä voitaisiin päästä eteenpäin, kun työpaikalla voitaisiin sopia joustavammin työajoista ja palkkajärjestelyistä tämän kriisin aikana väliaikaisesti. Jos teillä olisi kokemusta muiden maiden työmarkkinoista, edes Ruotsin, puhumattakaan Tanskasta, niin te tietäisitte, [Anna Kontula: Ruotsissa on työpaikkademokratia!] että työpaikoilla on paljon parempi tunnelma ja suurempi luottamus kuin meillä, juuri sen takia, että siellä on pitkään rakennettu sellaista maailmaa, jossa keskusjärjestöjen kabinetit eivät määrää niin paljon kuin meillä vaan luotetaan ihmisiin pitäen kuitenkin vähimmäisehdoista huolta. [Paavo Arhinmäki: Edustaja Vartiainen poimii sieltä täältä asioita!] — Voisitteko te nyt, Arhinmäki, kuunnella hetken. [Paavo Arhinmäki: Koko ajan kuuntelen, itseän kommentoitte!]

Jo viime hallitusneuvotteluissahan, Sipilän hallituksen neuvotteluissa, me lähdimme siitä, että me vahvistaisimme paikallisen henkilöstön asemaa ja lisäisimme paikallisen sopimisen vapautta, tietäen, että kyselyidenkin nojalla juuri pienissä vapaissa yrityksissä luot-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

tamus on hyvää ja sopiminen toimii parhaiten. No, sitten tällainen SAK:n ja EK:n epäpyhä allianssi esti etenemisen tähän suuntaan. [Paavo Arhinmäki: Suomen Yrittäjät esti!] Se esti sen, että henkilöstön asemaa parannettaisiin ja voitaisiin päättää enemmän asioita työpaikalla.

Edustaja Kiljuselle sanoisin, että aikoinaan korkean inflaation aikana ja silloisissa oloissa kylmän sodan aikana kyllä Suomi pärjäsikin hyvin mutta me olemme ainoa maa, jossa enää sinä aikana syntynyt neuvottelujärjestelmä keskitettyine, yleissitovine sopimuksineen ja yleiskorotuksineen on voimassa. Kaikkialla muualla on edetty sellaiseen uuteen maailmaan, jossa työpanos on eriytyneempi ja asioita päätetään enemmän työpaikalla. Uskoisitte nyt, että emme me pärjää ajan mittaan tällaisena museona, varsinkin kun me lähdemme nyt rakentamaan Suomea uudelleen ja meidän pitää saada paljon lisää työtunteja, jotta me voimme hyvinvointimenot rahoittaa. Se, mitä nyt tapahtuu, kyllä on monen pienyrittäjän ja investoijan näkökulmasta todennäköisesti aika tärkeä odotuksiin vaikuttava asia, miten tällaisessa asiassa päätöksenteko toimii, uskaltaako valtiovalta itsenäisesti päättää.

Tässä Anna Kontulalle huomauttaisin, että se näkemys tästä perustuslakiarvioinnista on nähdäkseni teidän omanne. Varsinkin kun minä pystyn hyvin itse näkemään tämän logiikan niin, että ilman muuta tämä sali voi säätää näistä varoajoista. Tietääkseni myös tätä uudistusta valmisteltiin kokoomuksen toivomalla tavalla jo työ- ja elinkeinoministeriössä, ja se sitten keskeytettiin, ja syynä tuskin olivat perustuslakiongelmien, vaan se, että ne isännät näissä järjestöissä, joita moni täällä kuuntelee, sitten ilmeisesti olivat toista mieltä. Lailla me tätä maata rakennamme, ja silloin kun järjestöt eivät enää pysty siihen, silloin tämän salin täytyy ottaa vastuuta.

15.18 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Voisiko sanoa, että hiljaiseksi vetää, kun kuuntelee edustaja Vartiainen ponnekkaita puheenvuoroja, jotka todellakin poimivat sieltä täältä omia näkemyksiä tukevia menettelyitä. [Juhana Vartiainen: Tanska, Norja ja Ruotsi!] Haluaisin toivoa, että edustaja Vartiainen, joka on Ruotsissa tehnyt työuraa, tunnistaisi Ruotsissa käydyn myötämääräämis-oikeuden työntekijöille, [Juhana Vartiainen: Sitä yritettiin!] joka toisi enemmän sitä keskustelua ja avointa työpaikkademokratiaa, johonka paikallisen sopimisen pitääkin perustua. [Juhana Vartiainen: Kannatan lämpimästi!] Mutta jos Suomen Yrittäjät pelasi itsensä pois ennen kuin kiky-ratkaisuja tehtiin tässä maassa, niin olen tosi pahoillani siitä, koska tunnen valtavasti yrittäjiä, jotka todellakin haluaisivat tehdä paikallista sopimista jopa niissä puitteissa, että se tehdään järjestäytyneen ja valitun luottamusmiehen kanssa. Pitäisin aika mahdottomana ajatuksena sitä, että jos on kaksi sopijaosapuolta — esimerkiksi yrityksessä, jossa on 20 työntekijää — niin se työntekijöitä edustava henkilö vastaisi omalla takataskullaan mahdollisesti virheellisestä sopimuksesta, koska hän olisi silloin korvausvelvollinen tässä sopimisvaiheessa, eli hän tekisi sen laittoman sopimuksen toisten puolesta.

Meidän pitää ruveta katsomaan tätä sillä tavoin, että sopijaosapuolet... Yleensäkin työ-lainsäädäntö lähtee siitä, että se on heikomman osapuolen turvaksi, ja sen peruseriaatteen pitää olla myötä, kun paikallista sopimista edelleen lisätään. Olen avoimesti sen tukena, että paikallisesti voidaan sopia, mutta se pitää pystyä tekemään niin, että se oikeudellinen asema sopijaosapuolilla on tasavertainen. Siinä vaiheessa tämä järjestäytynyt yhteiskunta järjestäytyneille työntekijöille on se turva, jotta niitä resursseja on sitten myös riitelylle, koska tiedämmehän, että joskus aina tapahtuu virheitä tai harkiten tulkitaan sopimusta jommankumman osapuolen edun vastaisesti. Ruotsista olisi hyvä ottaa esimerkkiä nimen-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

omaan yritysdemokratian ja myötämääräämisoikeuden lisäämiseksi tässä maassa. Se olisi oiva askel paikallisen sopimisen edistämiseksi. [Juhana Vartiainen: Sitä yritettiin!]

Täällä yhdessä puheenvuorossa — oliko edustaja Kinnunen — toivottiin, että sopimiskulttuuria pitää edistää niin, että sitä tapahtuu koko ajan. Tiedossani on entisen työpaikkani, jonka nimi on tällä hetkellä Teollisuusliitto, jatkuvan neuvottelun järjestelmä, jossa neuvotellaan jatkuvasti työehtosopimuksen voimassa ollessa seuraavista askeleista. Valitettavasti tuon kikyn jälkeen oli aika hiljaista sillä rintamalla siinäkin liitossa ja työnantajaliiton kanssa eli pakottaminen johonkin kariutti sen, mitä oli olemassa, eli hyvät neuvottelusuhteet, ja asioitten eteenpäinviemisen.

Edustaja Arhinmäki aivan oikein otti tässä PunaMustan yrityksenä esille, ja käytän sitä oikolautuna sille ajattelulle, että pidän hieman kohtuuttomana, että samalla kertaa kun pystymme rakentamaan, tai työmarkkinajärjestöt pystyvät tekemään sen, esityksen nopeutusta lomautuksesta, niin samalla kertaa yritys pumppaa vielä vähän enemmän kuin muina vuosina tuloksestaan tulosta omistajilleen. Minun mielestäni sinällään on oikein, että yritys, jolla on osingonmaksukykyä, maksaa osinkoja, jotta sieltä saadaan edes jonkun verran verotuloja, mutta tässä kohtaa toivoisin, että osakeyhtiöissä nähtäisiin, että panostetaan koulutukseen ja tuleviin mahdollisiin investointeihin, pidettäisiin sitä rahaa siellä sisällä, kun jossakin vaiheessa tämäkin ikävä asento muuttuu ja lähdetään uudelleen eteenpäin.

Arvoisa herra puhemies! Joskus tulee mieleen Jussi Raittisen laulu, kun näitä asioita vertaa keskenään: samassa veneessä ollaan, toiset soutaa, ja joku vain vähän melalla auttelee.

15.22 Ville Tavio ps: Herra puhemies! Täällä on ihan oikein todettu, että kun tilanne on niin vaikea, niin vaaditaan pitkää pinnaa kaikilta. On selvää, että yritykset tulevat tarvitsemaan nyt kipeästi tukea ja varsinkin pienemmät yritykset tulevat tarvitsemaan enemmän tukea, ja toivon, että sellaista saadaan, ja kannustan hallitusta vain rohkeasti niitä tukemaan. Yksinyrittäjiä olisi syytä tukea suoraan lisääkin.

Tämä kiistakysymys, mikä tässä nousi, vain on minun mielestäni vähän ihmeellinen. Koen itsekin nyt kokoomuksen lähteneen tässä aika populistiselle laukalle, ikään kuin keräämään irtopisteitä, jokseenkin aika yllättävällä hetkelläkin. Tämä on kuitenkin väliaikaista lainsäädäntöä, ja näiden on saatava myös yhteiskunnassa laaja tuki puolelleen. En ymmärrä sitä, että tässä lähdetään tuomaan pointteja, vaikkakin varmaan omien kannattajien näkökulmasta jotain ihan legitiimejäkin. En sinänsä varsinaisesti ollut noiden kokoomuksen vastalauseessaan kirjaamien asioiden kanssa eri mieltä, mutta siitä, ovatko ne syitä lähteä tekemään tällaista vastalauseita ja äänestysttämään niistä, olen eri mieltä.

Ei tosiaan ole nähtävissä sellaista TES-lukkoa, mitä kokoomus on nyt tässä maalaillut. Olisi syytä olla iloinen, että keskusjärjestöt ovat pystyneet tekemään yksissä tuumin ja toimimaan näiden lomautusten osalta nopeutetusti, ottamaan ne mukautetusti omiin TESeihin. [Elina Lepomäki: Ei ole kaikki pystynyt!]

Kerron tässä ihan konkreettisena esimerkkinä näitä, joita perussuomalaiset huomasivat: Oli metsäkoneyhtiö Ponsse, jonka koko henkilöstön lomautusneuvottelut kestivät vain yhden päivän. Sitten käytiin yhtä nopeasti myös konepajayhtiö Metsossa, logistiikka-alalla Transvalissa, VR, rakennusyhtiö Lehto, mediatalo Ilkka-Yhtymä, Marimekko, Nokian Renkaat — näitä on pitkä lista. Sehän on ihan selkeätä, että näin on voitu tehdä, koska ei olla toimittu yksipuolisesti vaan on ihan normaalisti neuvoteltu luottamusmiesten ja henkilöstön edustajien kanssa, ja näin on nähty, että saadaan asiat toimimaan, ja sehän tässä kriisin keskellä on aivan oleellisinta.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Eli sen takia en minä eikä perussuomalaisten eduskuntaryhmä kannata nyt tätä kokoomuksen irtopisteitä hakevaa vastalauseita, vaan toivotaan, että jatketaan ennemmin hyvässä yhteistyössä kaikki, kun eletään näin poikkeuksellista aikaa. [Maria Guzenina: Hyvä puheenvuoro!]

15.26 Johannes Koskinen sd: Herra puhemies! Edustaja Tavio viittasi aivan oikein tähän peruskysymykseen, että oli todella hieno saavutus, että tällainen työmarkkinajärjestöjen suositus saatiin aikaan nopeasti, ja se on johtanut nopeasti myös lainsäädäntötoimiin ja tavallaan ennenaikaiseen käyttöönottoon sitten työmarkkinoilla. Toivottavasti myös maksatusjärjestelmät saadaan nopeasti pelaamaan, että myös lomautetut saavat toimeentuloturvana työttömyysturvana käteen. Tosiaan maailman ja Euroopan mitassa kakkosena Suomi tähän koronavirukseen työmarkkinavastauksensa antoi. Tanskassa oli tavallaan vielä uskomattomampi saavutus, että siellä samanaikaisesti kun hallitus totesi nämä poikkeusolot ja aloitti toimenpiteet reilu kaksi viikkoa sitten, työmarkkinoilla oli jo varauduttu, että he pystyivät samanaikaisesti ilmoittamaan nämä päätöimet, mitä työmarkkinajärjestöt keskenään suosittavat ja sopivat. Meillä nyt oli tämä neljän päivän ero, mutta todella hyvä saavutus kuitenkin, ja tätä pitää varjella näissä tulevaisuuden toiminna.

Tuosta paikallisesta sopimisesta: Edustaja Myllykoski aika pitkälti kertoikin siitä yhteydestä muuhun työelämän kehittämiseen, joka sen kehittämisessä tarvitaan. Itse esimerkiksi pidän erittäin toteuttamiskelpoisina niitä ehdotuksia, joita STTK tuoreessa paikallista sopimista koskevassa selvityksessään teki. Siitä pystytään rakentamaan Suomen oloissa toimiva turvallinen tapa lisätä paikallista sopimista. Mutta sitten jos halutaan pidemmälle menevää hajauttamista toteuttaa, tarvitaan joko Ruotsin myöntämäämääräoikeuden tapaista tai sitten vielä voimakkaampana Saksan mitbestimmung-järjestelmää, joka ei sisällä pelkästään neuvottelua yritystasolla vaan myöskin sitten sen vahvan hallintoedustuksen, jolla pystytään vahtaamaan, että palkansaajien, työntekijöiden voimavara näkyy myös siellä yrityksen päätöksenteossa. Meidän hallintoedustus, jota itse olin aikanaan työministeriössä tekemässä, jäi vaatimattomaksi eikä ole saavuttanut sitä merkitystä, jota tavoiteltiin. Sama koskee yhteistoimintalakia, että siinä on paljon kehittämistä sitten, kun päästään täältä normaalimpiin aikoihin.

Tämä, minkä takia kritisoin työmarkkinajärjestelmien viime vuosikymmenen kehitystä ja johonka edustaja Vartiainen puuttui, ei koskenut niinkään tätä paikallisen sopimisen kysymystä vaan sitä, että työnantajapuolella on määrätietoisesti pirstottu mahdollisuus keskittyä ratkaisuihin tai laajempaan tulopolitiikkaan, ja kuitenkin se oli se tie, jolla Suomi 60-luvun lopulta alkaen 80-luvun lopulla sai kiinni Ruotsin ja muita Pohjoismaita — saatiin toteutettua kymmenien prosenttien ero bkt:ssä henkeä kohti pitkälti juuri tämän tulopolitiikan avulla, määrätietoisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen kautta. Tätä tietä tarvitaan tulevaisuudessa, kun meidän täytyy taas nostaa Suomi vauhtiin ja nopeampaan kasvuun tästä selvittyämme, ja siinä mielessä tällainen rikkova politiikka, jota edustaja Vartiainen tuntuu ainakin rivien välissä edustavan, ei ole menestyksen tie.

Täällä on tullut ihan terveellistä keskustelua, joka sinänsä ei suoraan liity tähän käsiteltävään asiaan, mutta tilanne vaatii nopeita toimia koskien yrittäjien pelastamista, ja kun nämä työ- ja elinkeinoministeriön kautta laitettavat toimet, joihinkaan eduskunta viime viikolla tämän miljardin lisärahoituksen osoitti, saadaan nyt tällä viikolla hyvin laajasti liikkeelle, niin siinä pitää varjella juuri sitä joustavuutta, että se kohdennetaan yritysten tarpeiden mukaan. Täällä on muun muassa edustaja Heinonen kritisoinut kriteereitä niissä ny-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

kyisissä, tähän mennessä esitetyissä tukimalleissa, kun nehan ovat pohjautuneet enemmänkin innovaatorahoitukseen, tuotantosuuntien muuntamiseen ja niin edelleen, [Timo Heinosen välihuuto] niin nyt pitää laveammin katsoa tämä tilanne, että annetaan juuri tähän siltarahoitukseen ja pelastustoimiin sitä tukea. Mutta kaikkea yritysten tulonmuodostuksen kompensatiota ei missään oloissa voida ottaa veronmaksajien ja valtion piikkiin, että tämäkin on syytä rajaavana muistaa.

Sitten se on ollut vähän kielteistä, että nyt on jo osa yrityskentästä aktiivisesti sanonut, että millekään yritykselle ei sovi tämä lainamuotoinen tuki. Sehän ei pidä paikkaansa. Esimerkiksi monessa tuotannollisessa yrityksessä, jolla on varma tilauskanta mutta jolla nyt on estynyt tuotanto vaikkapa komponenttien saannin takia, voidaan tehdä varastoon tämän lainoituksen turvin tai voidaan varmistaa sitten tulevan tuotannon jatkuminen, kun välitön kriisi helpottaa. Eli on hyvin erilaisia tilanteita, ja tällainen laajennettu mahdollisuus lainan saamiseen Finnveran toimien kautta on tervetullut merkittävälle osalle yrityskuntaa, tietysti vähän isommassa yrityskentässä.

Sitten täällä on esillä ollut myöskin konkurssimahdollisuus toiminimien ja kommandiittiyhtiöiden osalta, ja laajalti näkyy, että yrittäjäjärjestöissä vaaditaan tätä henkilökohtaista konkurssia. No sitähan on selvitetty moneen kertaan, ja laajassa mielessä se johtaisi vaikeuksiin rahoitusmarkkinoilla. Sen sijaan pitäisin kehittämiskelpoisena sellaista ideaa, että jos pystytään toiminimien ja kommandiittiyhtiöiden osalta selvästi erottamaan se ikään kuin osakepääomaan rinnastettava yhtiöön satsaaminen, niin sen erilainen kohtelu konkurssi- tai ulosottotilanteessa voisi olla se tie eteenpäin, että ikään kuin tehtäisiin tällainen välimuoto osakeyhtiön ja yksityishenkilön välille myöskin siinä konkurssikohtelussa silloin kun toiminimi tai kommandiittiyhtiö joutuu todella syviin vaikeuksiin.

15.33 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Ei pitänyt pitää puheenvuoroa tässä, mutta edustajien Kiljunen ja Arhinmäki puheenvuorot kirvoittivat nyt pieneen puheeseen. He puhuivat köyden vetämisestä yhdessä, mikä on tässä tilanteessa erittäin hyvä ja melkein pakollista — se on hieno asia. Arhinmäki otti esiin Senaatti-kiinteistöt, joka on vapauttanut yrityksiä vuokrasta, mikä on upeaa toimintaa, mutta kuin ehkä sattumalta jäi mainitsematta Kojamo, joka päivää myöhemmin, kun valmiuslaki tuli voimaan, korotti vuokria. [Eduskunnasta: Onko näin?] He korottivat vuokria silloin, kun ihmisillä on suurin hätä. Onko se aika korottaa vuokria? Oliko se sattumaa? [Timo Heinonen: Kuinka he kehtaavat?] No, siitä voidaan olla montaa mieltä, mutta posti kulkee myös toiseen suuntaan. Jos se oli sattumaa, miksi ei peruuteta tätä vuokrankorotusta tässä ajassa? Edustaja Kiljunen, miksi ei? [Kimmo Kiljunen: Minä en ole Kojamossa päätöksentekijänä.]

15.34 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Kojamo on hyvä esimerkki useiden pörssi-yhtiöiden vastuuttomuudesta, enkä ymmärrä lainkaan, miten tämä liittyy esimerkiksi edustaja Kiljuseen tai täällä pidettyihin puheenvuoroihin. [Arto Satonen: Tai vasemmistoon yli-päätänsä!]

Mutta tähän itse asiaan: Ajatus on, että kaikki liitot tulisivat muuttamaan työehtosopimuksensa, koska ovat siihen keskusjärjestöjensä kanssa sitoutuneet, joten laki tulisi koskemaan vain niitä, jotka eivät ole minkään TESin piirissä. Kokoomuksen esitys tuntuu siis jonkinlaiselta ideologiselta julistukselta sen sijaan, että haettaisiin täällä yhdessä aitoja ratkaisuja ongelmiin.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Arvoisa puhemies! Kun alkoi näyttää siltä, että yhteiskuntaa joudutaan merkittävästi sulkemaan, olin yhteydessä useisiin palvelualan yrityksiin, erityisesti ravintola-alan yrittäjiin, ja kaikkialta tuli se sama viesti, että todennäköisesti heidän suurin vaikeutensa tulee olemaan vuokrien maksu, ja he kaikki uskoivat, että kyllä vuokranantaja varmasti tulee vastaan. No sen jälkeen, toisen puhelukierroksen kun tein näille yrittäjille, niin he kertoivat, että joo, hallitus on kyllä nyt tullut kaikessa siinä vastaan, mitkä olivat alun perinkin ehkä pienempiä ongelmia heille, mutta vuokranantaja ei tullut eurollakaan vastaan. Arvioin ja he arvioivat, että todennäköistä on, että moni vuokranantaja — nämä suuret pörssissäkin toimivat tai kansainvälisesti omistettut firmat — on ajatellut, että pienet yritykset joka tapauksessa joutuvat konkurssiin ja heidät kannattaa rahastaa niin nopeasti kuin on mahdollista, koska se vuokratulo joka tapauksessa loppuu. Sen takia esimerkiksi edustaja Arhinmäen esiin nostama lakisääteinen vuokraleikkuri olisi tietysti erittäin hyvä vaihtoehto. Jos sitä ei syystä tai toisesta voida tehdä, niin olen itse pitänyt esillä tällaista vuokratukimallia, jossa jos vaikkapa vuokraa laskettaisiin 40 prosenttiin, niin siitä jäljelle jääneestä valtio voisi maksaa 20 prosenttia. Tämä olisi huomattavasti järkevämpää näiden yritysten kannalta kuin se, että annetaan nyt vain enemmän tai vähemmän vastikkeetonta tukea, joka ei mene oikeasti sille yritykselle vaan oikeasti sen tilan omistajalle, missä se yritys toimii. Missään nimessä ei ole järkeä siinä, että me rupeamme täällä verorahoilla tukemaan sataprosenttisesti vuokranmaksua.

Lisäisin vielä muuten, että nämä yrittäjät mutta myös monet muut yrittäjät ovat minulle viestittäneet — aivan toisin kuin tässä edustaja Vartiainen puhui — että on hyvä, että meillä Suomessa on nyt jo paljon paikallista sopimista mutta sen lisäksi meillä on TES-perälauta, jotta nämä yritykset voivat keskittyä siihen, minkä he parhaiten osaavat, siihen, mikä hyödyttää koko meidän yhteiskuntaa ja myös kilpailua muiden valtioiden ja muiden yritysten kanssa, siihen, että he tekevät työnsä mahdollisimman hyvin, eikä siihen, miten voitaisiin polkea työehtoja ja saada siitä kilpailuetua muihin kotimarkkinayrityksiin nähden, tai vaikka muiden maidenkin yrityksiin nähden. Kuten myös edustaja Vartiainen varmasti tietää, se nostaa tuottavuutta, että meillä on hyvä työehtosopimusjärjestelmä, että meillä on se perälauta, jonka alle ei voi mennä, ja että yritykset voivat keskittyä oikeisiin asioihin, varsinkin nyt. Uskon, että hallitus tekee erittäin hyvää työllisyyspolitiikkaa, tekee erittäin hyvää politiikkaa sen eteen, että mahdollisimman moni työpaikka saadaan säästettyä, mutta on todennäköistä, että työttömyys tässä kuitenkin tulee lisääntymään, ja se on kyllä Suomen kannalta mahdoton tilanne, jos tämän kriisin jälkeen työntekijät pakotetaan tappelemaan keskenään yhä huonommista työehdoista, koska siinä vaiheessa aina työnantajat ovat niskan päällä. Kuten sanottu, erityisesti pienyrittäjät arvostavat sitä, että on se perälauta, niin että heidän ei tarvitse työntekijöidensä kanssa käydä sitä keskustelua ja katsoa naapuriryöstystä, josko mahdollisesti siellä on vielä heikommat työehdot, ja sillä hakea kilpailuetua.

Arvoisa puhemies! Minusta tämä esitys on oikein hyvä. Me tarvitsemme paljon vielä lisää esityksiä, emmekä tarvitse turhaa politikointia, jota kokoomus tässä harrastaa.

15.38 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Olen samaa mieltä, että meillä varmasti on tarpeen tulla vastaan vuokrakysymyksissä monessa tilanteessa. Itseeni otti yhteyttä pieni suutariyrittäjä, joka yritti saada S-ryhmältä vuokrahelpotusta — ei saanut, ja on todennäköistä, että liiketoiminta tulee loppumaan. Mutta samaan aikaan pitää muistaa, että meillä on myös hyvin paljon aivan pieniäkin vuokranantajia, joilla myös voi olla se tilan-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

ne, että tämä lumipallo tietyllä tavalla siirtyy sinne suuntaan. Sen takia me tarvitsemme varmasti erilaisia ratkaisuja näissä tilanteissa. Suomalaiset yrittäjät ovat hyvin huolissaan ja heidän kanssaan myös suomalaiset työntekijät, ja sen takia pitäisi etsiä parhaita keinoja pelastaa suomalaisten työpaikat.

Edustaja Koskinen viittasi omaan puheenvuorooni, jossa luin tiettyjä kriteerejä. Nämä, edustaja Koskinen, koskevat nimenomaan korona-ajan tukihakemuksia, eivät mitään aiempia kehittämishankkeita, vaan ne ovat pääministeri Marinin hallituksen aikaisen koronatuken tukiehtoja: tuotteiden ja palveluiden kehittäminen, osaamisen vahvistaminen, laajemmat kehittämistarpeet ja uudelleensuuntautuminen, ja viimeisenä ehtona ”avustusta ei voida käyttää yrityksen tavanomaiseen toimintaan”.

No, kyllä minuun otti yhteyttä useampi yrittäjä, kun he olivat käyneet katsomassa elyn sivulta, minkälaista tukea he voisivat saada. Tämän myötä parturi-kampaaja ei saanut minkäänlaista tukea, eikä moni muukaan. Minne he uudelleensuuntaavat liiketoimintaansa, tuotteitaan tai palveluiden kehittämistä? No, osaamista tietysti voi vahvistaa, jos ei vuosikymmenten kokemus hiustenleikkuusta riitä siihen. He tarvitsevat apua nimenomaan akuuttiin kriisiin, kun heidän kassassaan ei ole yhtään rahaa eikä sinne yhtään ole tulossa. Ne yritykset ovat toimineet erinomaisen hyvin kuukausi sitten, siihen päivään asti, kunnes korona iski ja heiltä loppui käytännössä kaikki asiakkaat. Sinne tarvitaan sitä suoraa tukea, suoraa apua, ja silloin kysymykseen valtaosan kohdalla tulee nimenomaan vuokrien maksaminen, erilaisten maksujen maksaminen ja myös pakolliset muut kulut, joista muuten myös sähkön osuus on tällä hetkellä hyvin iso. Toivon, että hallitus voisi pohtia sitäkin kysymystä, voisiko määräaikaaisesti sähköpuolella toimia hallituksen puolelta.

Arvoisa puhemies! Näyttää valitettavasti siltä, että enää tässä salissa ei, varsinkaan vasemmiston osalta, ole halua pitää kaikkia mukana koronakriisin päätöksenteossa. On huolestuttavaa, jos oppositiota ei oteta mukaan COVID-19-kriisin aikaiseen valmisteluun ja suhtaudutaan yhteen oppositiopuolueeseen tällä tavalla kuin tässä salissa olemme tänään kuulleet. Itse toivoisin, että yhdessä tekemistä olisi enemmän. Meidän pitäisi valmistella yhdessä esimerkiksi lisätalousarvioita. Meillä olisi täysi mahdollisuus löytää paremmat ratkaisut yhdessä kuin siten, että te uskotte, että kaikki viisaus asuu viidessä hallituspuolueen puheenjohtajassa.

Arvoisa puhemies! Edustaja Nurminen puhui pakkolaista ja liitti pakkolaki-sanan kokoomukseen. Katsoin pääministeri Marinin hallituksen viimeaikaisia lakeja — ne ovat käytännössä kaikki pakkolakeja. [Arto Satonen: Paitsi tämä!]

15.42 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Tämä kriisihän on tosiaankin edennyt varsin nopeasti. Itse nyt ainakin olen ollut iloinen siitä, että tässä varsin parlamentaarisesti tätä on käsitelty. Tässä ovat kaikki ryhmät olleet Säätytalolla monessa tapaamisessa mukana. Tilannekuva on ollut sama. Ollaan pohdittu yhteisesti tätä haastetta, ja valtiovarainvaliokunnassakin opposition näkemykset näkyivät hyvin lisätalousarvioon tehdyissä muutoksissa. Että kyllä tässä leveällä rintamalla yritetään tätä haastetta kohdata.

Mitä tähän asiaan tulee, niin on tietenkin hyvä, että työmarkkinajärjestöt pääsivät yhteisymmärrykseen suosituksesta, jonka pohjalta nytten täällä päätämme asioista. On kuitenkin myöskin niin, että kun tämä kuoppa on ylitetty, niin sitä samaa joustavuutta ja yhteisymmärrystä tarvitaan sen jälkeenkin. Tarve ei häviä mihinkään. Tie ylös on tavallaan tästä ulkoisesta šokista huolimatta vaikea, näiden varsinaisten viruksen aiheuttamien rajoitustoimienkin jälkeen.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Paikallisesta sopimisesta täällä on puhuttu. Se löytyy hallitusohjelmasta, ja sen kanssa on entistä tärkeämpää edetä nytten kun näistä välittömistä toimista päästään eteenpäin, ja tietenkin siitä, mitä sillä käsittää, meillä on varmaan tässä salissa aika monta näkemystä. Itse uskon, että paikallisesti työpaikalla hyvin voidaan päästä sopuun. Tässä on verrattu Suomen ja Ruotsin tilannetta toisiinsa. Oleellinen asia, joka on erilainen Ruotsissa verrattuna Suomeen, on ehkä käsitys siitä, että ollaan samassa veneessä kaikki, että sekä työnantajat että työntekijät tavoittelevat samaa asiaa. Siellä on toki myöskin työntekijän asema päätöksenteossa vahvempi, ja se tulisi tietenkin olla osa suomalaistakin ratkaisua. Ei ole ehkä hedelmällistä pohtia — viitaten vanhoihin yrityksiin päästä paikallisessa sopimisessa eteenpäin — niitä epäonnistumisia ja kenen syytä kukin epäonnistuminen aikanaan on ollut.

Kriisin myötä joudutaan tekemään vahvoja tukitoimia, ja on ehkä tarkoituksenmukaista pohtia, kohdistuvatko ne yrittäjään, työntekijään, työttömään tai yritykseen. Kaikki tarvitsevat osansa. Se on vääjäämättä näin. Jos tuetaan yrittäjää, yritystä, on syytä myöskin olettaa, että niitä työttömiä on vähemmän. Yhtä lailla uskon, että suurin osa yrityksistä kokee, että ne työlliset, ne työntekijät, ovat sen yrityksen tärkeintä pääomaa, josta halutaan pitää kiinni, kunhan vain pystytään.

Nyt ollaan sovittu varsin isosta paketista viime viikolla, ja on tietenkin oleellista, että se kohdistuu oikein. Tässä on puhuttu siitä, kohdistuuko se projekteihin vai normaaliin toimintaan, ja kyllähän sen pitää kohdistua käytännössä molempiin. Yrityksillä on polttava likviditeettikriisi, ja tarvitaan käyttöpääomaa. Harvaa yritystä silloin lämmittää, jos se kohdistuu projekteihin ja kehittämishankkeisiin. Sillä ei saa nopeaa liennytystä tilanteeseen, sillä ei saa nopeaa apua. Meillä pitää myöskin olla sellaisia työkaluja, joilla käyttöpääomaa saadaan vahvistettua, likviditeettiä parannettua. Se voi tapahtua Business Finlandin kautta tai jonkun muun kautta. Tässä on pohdittu, pitäisikö alveja palauttaa Ruotsin mallin mukaisesti — saattaisi olla hyvä keino täälläkin. Näillä päätöksillä on kuitenkin kiire. Monella yrityksellä ei ole kassassa rahaa kuin muutamaksi viikoksi, ja vastuu yrittää auttaa heitä tässä tilanteessa on täällä meillä eduskunnassa.

15.47 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu laajalti koronaviruksen aiheuttamista vaikeuksista yrityksille, liittyen muun muassa vuokrien maksuun ja muihin akuutteihin ongelmiin. Olen myös itse saanut näitä viestejä lukuisia, ja täytyy sanoa, että ehkä viimeisen parin viikon aikana pääosa työajasta onkin mennyt niihin vastaamiseen, ja sitä tietysti mielelläni teen. Samaten täällä on ollut mielenkiintoista periaatteellista keskustelua paikallisesta sopimisesta, mutta siihenkään en ajatellut mennä nyt, vaan ajattelin pysyä tässä puheenvuorossani ainoastaan tässä kyseessä olevassa lakiesityksessä, ja lähinnä haluan kommentoida kolmea täällä esitettyä puheenvuoroa.

Edustaja Saramo, joka edelleen on salissa, ja edustaja Tavio, joka ilmeisesti ei ainakaan juuri tällä hetkellä ole, syyttivät tämän asian osalta, että kokoomus on tässä keräämässä irtopisteitä omilta kannattajiltaan. Tämä on kyllä mielenkiintoinen väite ensinnäkin siitä syystä, että kokoomus ainoastaan ajaa tässä eteenpäin sitä, mitä työmarkkinajärjestöt ovat keskenään päättäneet, sitä, että se toteutuisi kaikilla aloilla. Haluaisin kyllä kysyä edustaja Saramolta ja edustaja Taviolta: kun teille soittaa esimerkiksi yksityisen sivistyspalvelualan työnantaja, jonka alalla työntekijäliitto ei ole hyväksynyt tätä sopimusta, tai ERTO-lainen työnantaja — koska ERTO ei ole vielä suostunut edes neuvottelemaan tästä asiasta — niin onko teidän vastauksenne niille vaikeuksissa oleville yrittäjille, joilla saattaa olla

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

jopa se tilanne, että tämän koronaviruksen takia heidän on ollut pakko ajaa se heidän normaali toimintansa alas, että älkää huolehtiko, kokoomus vain kerää irtopisteitä? Onko tämä todellakin teidän viestinne? Tämä kysymys on vakava, että tämä ei kosketa kaikkia, ja siitä tulisi mielestäni kaikkien olla huolissaan.

Arvoisa puhemies! Sitten toinen asia, jonka haluan todeta erityisesti edustaja Kontulalle, joka valiokunnan puheenjohtajana tuntee tämän asian hyvin: On totta, että jos tämä olisi tehty tällä kokoomuksen esittämällä tavalla — joka ymmärtääkseni alun perin oli kyllä koko hallituksenkin idea ainakin siltä osin, mitä viestiä muun muassa valtiovarainministeriöstä on aiemmin sanottu ja nyt ymmärtääkseni myös työministeriöstä, eli että tämä asia kuuluu kaikille — se olisi varmaan edellyttänyt perustuslakivaliokuntakierrosta. Mutta onko todellakin niin, että jos perustuslakivaliokunta on jo suostunut siihen, että ravintolat ja kahvilat pistetään tässä maassa kiinni, ja perustuslakivaliokunta on suostunut jo siihen, että tämän viruksen takia Uusimaa eristetään, niin perustuslakivaliokunnalle olisi ollut täysin mahdotonta ylittää se kynnyks, että tässä vaiheessa voidaan mennä lailla työehtosopimusten ylitse määräaikaisesti tämän kriisin kestäessä? Tämähän tuntuu aivan käsittämättömältä ajatukselta, ja ei tule mieleen kuin pari sellaista perustuslakiasiantuntijaa, jotka varmaan tähän saattaisivat päätyä. Eli täytyisi nähdä nyt tässä asiassa metsä puilta.

On hyvä asia, ja siitä haluan antaa tunnustusta ay-liikkeen suuntaan, että ylivoimainen enemmistö on tämän asian hoitanut nopeasti TESeihin. Se kattavuus on valiokunnan saaman asiantuntijakuulemisen mukaan 80 prosentissa, ja itselläni olevan viimeisen tiedon mukaan ollaan lähellä 90:tä prosenttia. Siitä huolimatta siellä on tietty joukko, joka jää tämän ulkopuolelle, ja osalla niistä olisi ehdoton tarve tämän soveltamiselle tässä poikkeus-tilanteessa.

15.50 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Satonen äskeisessä puheenvuorossaan ilmaisi pahoittaneensa mielensä siitä, että kokoomusta syytetään irtopisteiden keräämisestä tässä asiassa. Jotkut täällä ovat myöskin käyttäneet puheenvuoroja, että tässä selvästi politikoidaan. Edustaja Heinonen vuorostaan totesi tuossa aikaisemmin, että hallitus ei halua pitää kaikkia mukana. Joku saattaisi sanoa toisinpäin, että kokoomus ei halua pitää kaikkia mukana, koska kokoomus sulkee itsensä ulkopuolelle tästä prosessista. Tämähän tässä on se erikoinen tilanne, että me, tämä sali, olemme aivan aidosti tässä kriisitilanteessa hengittäneet yhteiseen, samaan suuntaan. Olemme tukeneet hallitusta poikkeuksellisissa toimenpiteissä, kuten tämäkin lakiesitys, jota tässä yhtenä selkeänä poikkeuksellisenä, tilapäisenä toimenä ollaan katsomassa.

Kuitenkin, arvoisa puhemies, me äänestämme täällä nyt joka kerta. Meillä oli viime viikolla äänestys lisätalousarviosta, josta kokoomus sanoi, että hallitus kuunteli meitä ja otti huomioon meidän toivomuksemme ja meni jopa edelle siitä, mikä se kokoomuksen alkuperäinen esitys oli, ja silti kokoomus pisti meidät äänestämään. Ja jälleen kerran meillä on tässä asia, josta me näemme, että tehdään suuri, mittava askel, ja kokoomus kehittelee tähän ponnen, jotta me voimme äänestää. Tässä työasiavaliokunnan puheenjohtaja toi muun muassa sen seikan esille, että vähintään, mitä tässä olisi tapahtunut, jos tämä kokoomuksen ponsi otettaisiin tosissaan, olisi, että tämä prosessi viivästyisi. Meidän olisi pakko kuunnella perustuslakivaliokuntaa ja sen asiantuntijoita, jolloin me emme pääsisi tässäkään toimimaan. Minkä takia kokoomus haluaa asiassa jos toisessa sulkea itsensä ulkopuolelle tästä yhteisestä kriisinratkaisusta? [Aki Lindén: Kimmo, älä kysy! He alkavat vastaamaan, ja pitkittyy vain tämä keskustelu! — Naurua]

15.52 Hussein al-Tae sd: Arvoisa puhemies! Minä puolestani haluaisin nähdä, että kokoomus on tässä täysin vilpiton ja pyrkii aidosti edistämään yhteisiä asioita ja tätä keskustelua erityisesti. Koen, että tämä on eräänlainen ehkä tämmöinen itsensä kutsumisprosessi, jossa oppositiopuolue pyrkii pääsemään myöskin tässä koronakeskustelussa ja näissä päätöksissä mukaan tavalla tai toisella ja samanaikaisesti myöskin saamaan keskustelua aikaiseksi tässä salissa. Se on täysin oikein, ja se on täysin suotavaa.

Tässä kyseisessä asiassa on kolmikannassa aika pitkälti jo sovittu, niin kuin on monta kertaa todettu, ja asia on edennyt aika hyvin. Mistä minä olen itse asiassa huolissani, on se, jos kokoomus ei kuitenkaan olisikaan vilpiton tässä kysymyksessä vaan pyrkisi nytten aidosti käymään tämmöistä välineellistä keskustelua joidenkin järjestöjen tai toimijoiden puolesta tässä salissa siitä, mitä tapahtuu, kun lähdetään miettimään, että tästä koronakriisistä tullaan ulos. Tässä mietinnässä on kaksi painavaa asiaa.

Jos tullaan ulos niin, että taloutta voitaisiin kasvattaa takaisin mahdollisimman nopeasti, siinä on kaksi ongelmaa. Ensinnäkin kun nyt tätä ehdotusta lukee rivien välistä, sitä voitaisiin kasvattaa niin, että sen kovimman kustannuksen siitä maksaisi se heikommassa asemassa oleva eli työntekijä tässä suhteessa, jos me lähtisimme tällaista nyt tässä vaiheessa millään tavalla sallimaan ennakkotapauksena. Ja sitten taloutta voitaisiin kasvattaa niin, että se rokottaisi ympäristöä ja luontoa, sillä nythän pitää kasvaa nopeammin kuin muut, jotta voimme tuottaa tuotteita ja palveluita viennille ja sitten suomalaisen sisäiseen kysyntään. Jos tällaiselle ajattelulle lähdetään, eli että pitää hätiköidä ja nopeasti saada talous pystyyn melkein pä hinnalla millä hyvänsä, niin voidaan itse asiassa päätyä sellaiseen tilanteeseen, mikä ei ole eduksi ei suomalaiselle ihmiselle, ei välttämättä ympäristölle eikä Suomen taloudelle.

Näenkin, että tässä salissa ja kolmikannassa ja myöskin parhaiden suomalaisten ajattelijoiden toimesta meidän on nyt tultava yhteen miettimään yhteistä strategiaa, vähän niin kuin avointa lähdekoodia on mietitty tietokonealalla. Satoja ja satoja etäkokouksia, missä suomalaiset talousajattelijat ja muut ajattelijat istuvat yhteisesti miettimään, miten me tulemme tästä kriisistä ulos niin, että se ei verottaisi liikaa tavallista, heikommassa asemassa olevaa henkilöä, joka haluaa takaisin työmarkkinoille, kun nyt hänet on lomautettu tai hän on työtön, ja se ei samanaikaisesti myöskään rokottaisi liikaa ympäristöä. Tämä ulos kriisistä -ryhmä täytyy perustaa mahdollisimman nopeasti ja näitä kokouksia saada aikaiseksi, ja minusta se on sellainen paikka, jossa erityisesti kokoomuksen talousajattelua pitäisi ottaa vahvasti mukaan.

15.56 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä on hyvin tullut esiin erilaisia näkökohtia, ja varmasti palaamme eri puolueiden tavoitteisiin ja ideologioihin. Kuka meistä on kertomaan, mikä niistä on paras — kaikki varmaan pyrkivät omalta taholtaan vilpittömästi hyviin lopputuloksiin, toivottavasti ainakin, mutta on tietysti totta, että meillä on erilaisia arvoja ja erilaisia painopisteitä näin kriisinkin keskellä.

Itse ajattelen, että esimerkiksi paikallinen sopiminen ei ole aina työntekijän kannalta etu, koska jos pystyy laajemmin yhdistämään neuvotteluvoimaansa, niin on toki paremmassa asemassa kuin yksittäisenä ihmisenä, eikä se välttämättä etenkään tällaisessa kriisitilanteessa ole yksittäisen työntekijän etu, kun muutenkin on erittäin haastava tilanne saada mahdollisia työpaikkoja, ja silloin ovat ihmiset tietysti hankalammassa asemassa. Kuten tiedetään, valitettavasti valtava määrä on ihmisiä jo lomautettu ja työttömänäkin.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

On myös hyvä todeta, että kun tässä talouskeskustelussa tunnistetaan nämä erilaiset painopisteet ja se, että me emme varmasti saa suoria vastauksia näihin kysymyksiin meidän ministeriöiltä, TEMiltä tai VM:ltä, niin toki sama tilanne koskee tätä koronakriisiä myös muutoinkin laajemmin. Myöskään terveyden kannalta me emme saa keneltäkään suoria vastauksia, vaan meidän on tärkeätä käyttää kaikkea sitä parasta asiantuntemusta, ei pelkästään meidän omista ministeriöistä — niihin toki vahvasti nojaten — vaan muutenkin, kansainvälisesti tutkijoilta ja muiden maiden esimerkkejä seuraten. Tässäkin vastuu on ainoastaan tässä salissa.

15.58 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Pyrin vastaamaan ensin edustaja Satosen kysymykseen, että mitä olisi tapahtunut, jos oltaisiin menty kokoomuksen viitoittamalla tiellä ja lakiesitys olisi päätynt perustuslakivaliokuntaan — eikö se kysymys suurin piirtein näin mennyt.

Edustaja Satonen pohti, että kun nyt perustuslakivaliokunta on näyttänyt vihreää valoa monille varsin raskaille perusoikeuksien rajoituksille tässä poikkeustilanteessa, niin eikö tämäkin olisi sitten läpi mennyt. No, minä en ole perustuslakiasiantuntija enkä pysty sanomaan, mihinkä ratkaisuun perustuslakivaliokunta olisi tässä päätynt, mutta perustuslakivaliokunnan jäsenenä viitisen vuotta istuneena huomauttaisin kuitenkin, että kynnys jonkin asian suhteen ei ole laskenut siitä, mihinkä jonkin toisen asian suhteen on päädytty. Edelleen jokaisessa perustuslakivaliokuntaan päätyvässä perusoikeuspoikkeuksessa tehdään erikseen harkinta välttämättömyydestä ja oikeasuhtaisuudesta, ja jos jokin toimenpide on mahdollista tehdä ilman kajoamista perustuslakiin, niin kuin kevyemmällä kalustolla, niin silloin välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden ehdot eivät täyty.

No tässä tapauksessa me emme vielä tiedä tarkalleen, kuinka kattavia tämän lakiesityksen seurauksista tulee työehtosopimusten muuttamisen myötä, mutta me tiedämme jo nyt, että se on varsin kattava. Puhutaan ehkä nyt jo 90 prosentista. On mahdollista, että päädytään sellaiseen tilanteeseen, että yksikään yritys ei tästä vaihtoehdosta kärsi. Tässä tilanteessa voisi olla aika vaikea perustella sitä, miksi valita kevyemmän ja perusoikeuksia paremmin kunnioittavan reitin sijaan toinen reitti, joka on huomattavasti raskaampi, jos keran voidaan päästä samaan tai kutakuinkin samaan lopputulokseen. Näin minä itse tätä arvioin ja minun nähdäkseni pitkälti näin myös ministeriön logiikka tässä ajatuksessa on mennyt, mutta tokikin korostan, että en ole perustuslakiasiantuntija.

Edustaja Heinonen suri tässä hieman aikaisemmin sitä, että oppositio oltaisiin nyt tämän keskustelun perusteella jätetty sivuraiteelle, ja tässä hän kantoi huolta erityisesti kokoomuksen mahdollisuudesta osallistua päätöksentekoon. Siihen sanoisin, että meidän valiokunnassa, jossa tätä lakiesitystä on käsitelty, on kyllä hyvässä hengessä pyritty osallistamaan kaikki, niin opposition kuin hallituksenkin jäsenet, jopa niin, että edustaja Satonen oppositiosta tuurasi minua puheenjohtajana, kun en päässyt paikalle. [Arto Satonen: Pitää paikkansa!] Joskus asioista vain ollaan eri mieltä siitä huolimatta, että yhdessä tehdään, ja se ei kuulkaas ole mikään kriisi, vaan se on ihan normaalia demokratiaa. Joskus asioista demokratiassa ollaan eri mieltä, ja siitä ei pidä säikähtää — silloin pitää äänestää ja mennä asiassa eteenpäin.

16.01 Antti Kurvinen kesk: Herra puhemies! Mietin ensin, kun tämä esitys on täällä jo aika huolellisesti kynnety läpi ja kylvetty ja toivon mukaan joskus saadaan sadonkorjuu-kin ja pelastettua suomalaisia työpaikkoja näiden esitysten kautta, että en käytä tähän pu-

heenvuoroa, mutta täällä virisi niin mielenkiintoinen ja monipolvinen keskustelu, että ehkä haluan keskustan näkökulmasta kommentoida muutamaa asiaa.

Ensinnäkin yhdyin täällä monen edustajan puheenvuoroihin siitä, että kyllä nyt toivon mukaan kaikuu tuonne kiinteistömarkkinoille tästä eduskunnan istuntosalista se viesti, että ne vuokranantajat, joilla on markkinavoimaa — isot institutionaaliset vuokranantajat, ovat ne sitten suomalaisia eläkeyhtiöitä, kansainvälisiä kiinteistösijoitusfirmoja, toimijoita, joilla on kuitenkin varsin pulleat taseet verrattuna yksittäisiin erikoiskauppiaisiin tai ravintolayrittäjiin — nyt kantaisivat yhteiskuntavastuuta ja näkisivät nyt sitten sen, minkälaista vahinkoa meidän yritys-elämään tulee ja miten paljon työpaikkoja tuhoutuu, jos vuokrissa ei nyt jousteta ravintoloitten osalta ja kauppakeskusten osalta. Esitän myös omasta puolestani tämän vetoomuksen, että nyt pitää reagoida ja nyt pitää kaikkien kantaa vastuuta. Myös pankkien pitää toimia vastuullisesti nyt, kun on Finnveralla niin sanotusti piikki auki ”pankit jakaa, valtio takaa” -menetelmällä, ja nyt pitää pankkien kantaa vastuuta ja vakuutusyhtiöitten kantaa vastuuta ja miettiä, miten maksavat vaikka keskeytysvakuutuksista niitä korvauksia, ja nyt pitää isojen kiinteistösijoittajien, isojen vuokranantajien kantaa vastuuta. Minulle tulleen palautteen mukaan, mitä olen saanut tuolta yrityskentältä, pienet vuokranantajat joustavat, juuri tällaiset yksityiset henkilöt tai sitten vaikkapa pienet kunnat, mutta nyt pitää myös institutionaalisten, isojen sijoittajien pystyä joustamaan.

Sitten, puhemies, haluan kyllä tässä yhteydessä kiittää meidän niin sanottuja partteja, työmarkkinajärjestöjä, työnantajia ja ammattiyhdistysliikettä, siitä, että pystyttiin varsin nopeasti saamaan aikaan tällainen suomalainen työmarkkinoiden koronasopimus. Uskallan arvata, että tämä ei ole ensimmäinen työmarkkinoitten koronasopimus, mikä tarvitaan. Varmasti tarvitaan joustoa ja sopua työnantajien ja työntekijöitten välillä työmarkkinoilla jatkossakin, niin että saadaan yrityksiä ja työpaikkoja pelastettua, mutta haluan kiittää sekä ay-liikettä että työnantajia, että tällainen paketti tänne saatiin. Totta kai me säädämme lait. Se nyt on päivänselvää. Ei täällä kannata ruveta mitään perustuslakia tai demokratiaa kellenkään älykkäälle kansanedustajalle opettamaan, mutta on aivan selvä asia, että Suomi on sopimussyhteiskunta. Sovulla pitää maata rakentaa, yhteistyöllä, ja kriisissä pienen kansakunnan pitää olla yhtenäinen. Kiitos siitä, että saimme näkemyksen työmarkkinoilta ja hallitus on tehnyt esityksen, ja nyt sitten tänään hyväksymme tämän ratkaisun täällä.

Täällä on käyty, puhemies, hyvin ideologista keskustelua. On tullut semmoinen olo, että täällä ovat Adam Smith ja Karl Marx ja kaikki muut suuret yhteiskuntafilosofit heränneet henkiin, ja on tällainen työn ja pääoman ristiriita ollut aistittavissa täällä varsin väljässä eduskuntasalissa, missä nyt ei kamalasti väkeä ole paikalla. [Eduskunnasta: Mikäs sinä olet?] — Täällä tuli huuto, että mikä sinä olet. — Näin alkiolaisena on hirveän vierasta tällainen keskustelu, jossa asetetaan vastakkain sorrettu yrittäjä, joka ei saa sopia paikallisesti, ja heikommassa asemassa oleva työntekijä. [Anna Kontulan välihuuto] Kyllä me keskustassa näemme, puhemies, että työntekijä ja työnantaja ovat samassa veneessä. Sillanrakentajia tarvitsee suomalainen yhteiskunta, ja keskusta on myös työllisyyspolitiikassa ja näissä työelämän laeissa sillanrakentaja, ja tarvitaan sopua.

Ehkä nyt vähän vakavammin sanon loppuun, puhemies, että varmasti pitää työelämän lakeja muuttaa. Täällä on hyviä pointteja tullut niin vasemmistoliitolta kuin kokoomukselta, mutta kriisin hetkellä, hyvät kollegat, arvoisa puhemies — kriisin hetkellä — ei ole oikea aika ruveta käymään ideologista taistelua siitä, miten työelämän pelisääntöjä järjestetään, mikä on pakottavaa lainsäädäntöä ja mikä tulee sitten työehtosopimuksista. [Tuomas Kettunen: Valtiomiesmäinen puhe!]

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

16.06 Elina Lepomäki kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen sanoi, että kokoomus sulki itsensä ulos esittämällä vaihtoehtoa. Toivottavasti ette ollut tosissanne, kun tällaista sanoitte. [Kimmo Kiljunen: Olin!] Kyllä varmasti allekirjoitetaan demokratian periaatteet, ja myös poikkeusoloissa. Me olemme kokoomuksessa ja nähdäkseni koko oppositiossa aika laajasti kunnioittaneet näitä viime aikojen hankalia, suorastaan vaativia tilanteita, ja olemme olleet valmiita tukemaan valmiuslakia ilmeisesti jo ennen kuin hallitus oli, ennen kuin se totesi poikkeusoloja, ja myös näitä laajoja rajoitustoimia olemme tukeneet.

Mutta, hyvät ystävät, tästä eteenpäin tämän kriisin hoito tulee monimutkaistumaan päivä päivältä. Siis kyse ei ole pelkästään siitä, että asetetaan rajoitustoimia, vaan kyse tulee enenevässä määrin olemaan myös siitä, missä kohtaa niitä lähdetään purkamaan ja, kuten tässä useampi kollega hyvin sieltäkin laidalta totesi, miten me turvaamme talouden ja työpaikat tässä maassa, koska nyt tullaan tekemään niin iso kuoppa, että tämä tulee kyllä vaatimaan todella laajaa ponnistusta. Ja me — kokoomuksen puolesta varmasti voin puhua — olemme tehneet laajoja esityksiä, olemme tehneet kriisipaketteja. Ne ovat netissä vapaasti luettavissa. Siellä on listoittain toimenpiteitä, joita hallitus voi käyttää harkintansa mukaan, ja ilman muuta olemme käytettävissä, jos laajempaa parlamentaarista yhteistyötä kaivataan, koska nyt on tosiaan se aika, että tehdään päätöksiä.

Tähän loppuun toteaisin, että edustaja Kontula sanoi mielestäni oikein hyvin, että erimielisyyttä, erilaisia ratkaisuja, ei demokratiassa tule pelätä, vaan silloin esitetään vaihtoehdot, äänestellään ja mennään eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Asian käsittely keskeytetään, ja sitä jatketaan 15 minuutin kuluttua, jolloin äänestetään tehdystä lausumaehdotuksesta. Istunto jatkuu kello 16.25.

Täysistunto keskeytettiin kello 16.08.

Täysistuntoa jatkettiin kello 16.25.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan kello 16.08 keskeytettyä täysistuntoa.

Keskustelussa on Arto Satonen Timo Heinosen kannattamana tehnyt lausumaehdotuksen, joka on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 3A)

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 26/2020 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Mietintö ”jaa”, Arto Satosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 40, ei 12; poissa 147 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 27/2020 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 27/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

5. Muu asia: Valtioneuvoston asetus liikkumisen tilapäisistä rajoituksista väestön suojaamiseksi

Muu asia M 10/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu

16.27 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Uudenmaan eristäminen on voinut toimenpiteenä olla tällä tavalla toteutettuna liian hidas. Tätä keskustelua kävimme eduskunnassa jo viime viikolla ja käymme edelleen, ja siinä mielessä koen tämän asian ongelmaiseksi, että tieto Uudenmaan laipioinnista tehtiin hyvissä ajoin, tiedotettiin, ja sen jälkeen ihmisistä hyvin iso määrä lähti pois Uudeltamaalta. Nyt on mahdollisesti syntymässä se tilanne, että tämä eristäminen loppupelissä voi jopa toteuttaa sitä, minkä rajaamiseksi sitä oltiin tekemässä, eli taudin leviämistä nopeammin myös muualle Uudeltamaalta. Olisin itse nähnyt tarpeelliseksi tämän päätöksen tekemisen tuolla valmiuslakien nopeammalla menettelyllä, missä tämä eristäminen oltaisiin tehty ja jälkikäteen sitten tarkastettu. Näin oltaisiin välttytty siltä, että karavaanit Uudeltamaalta, Mäntsälän kautta ja Hämeenlinnan kautta ja monta muuta kautta, kohti muuta Suomea menivät viime viikon lopulla. Pian näemme, oliko tämä hitaampi päätöksentekojärjestelmä jopa haitaksi lopputuloksen kannalta.

Tänään katsoin tuossa Iltalehden uutista, mitä aamuruuhkassa on tapahtunut, kun nämä checkpointit ovat olleet käytössä, niin aamuruuhkassa vajaa 15 000 autoa oli pysäytetty ja niistä 24 käännytettiin takaisin, eli 0,17 prosenttia autoista käännytettiin takaisin. Kaikilla muilla oli jokin poliiseille riittänyt syy ylittää tuo Uudenmaan raja. Tietysti silloin voi hyvin kysyä, kuinka paljon tässä menee resursseja näin pienen käännytettävän joukon val-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

vontaan, [Välihuutoja] eli 15 000:sta rajanylityksestä siis 24 estettiin, ja kaikki muut pääsivät yli. [Kimmo Kiljunen: Mutta siellä on tuhansia muita, jotka eivät menneet!]

Myös sitten: Junissa ei ole tarkastuksia ollut käytännössä lainkaan. [Eduskunnasta: On!] Aamulla valtatie kolmonen ruuhkautui, kuten myös valtatie 4, ja jonot olivat jopa 40 minuuttia ja pidempiäkin, ja minun mielestäni nyt, kun tämä eristäminen on käytössä ja se lainsäädäntö on eduskunnan käsittelyssä, on vielä syytä miettiä vähintään tällaisen vihreän kaistan käyttöönottoa kuljetusalalle ja raskaalle liikenteelle, niin että nämä autot pääsisivät ilman jonottamista rajan yli. Joillain checkpointeilla tämä on toiminut, kuljetusliikenne on päässyt sieltä yli, mutta sitten on paljon viestejä, että henkilöautot, jakeluautot, kuorma-autot, rekat ovat samassa jonossa, ja silloin on syntynyt turhan pitkiä aikoja. Minuun otti yhteyttä yksi yrittäjä, jonka autot ajavat noin 50 kertaa päivän aikana Uudenmaan rajan yli ja kuljettavat huoltovarmuuden kannalta tärkeitä tuotteita ja esimerkiksi lääketieteen ja terveydenhuollon erilaisia testausasioita, ja silloin tietysti voi kysyä, onko mitään järkeä siinä, että auto seisoo joka kerran siellä ruuhkassa vähintäänkin aamuisin ja iltapäivisin ja myös päiväaikaan. Esitän siis, että tällainen vihreä kaista otettaisiin käyttöön kuljetusalalle ja raskaalle liikenteelle. Näissä autoissahan on jo tänä päivänä merkit, joilla ne on mahdollista tunnistaa. Myös kriittisissä työtehtävissä toimivien — lääkäreiden, sairaanhoitajien, palomiesten, rajavartijoiden ja Puolustusvoimien henkilöiden — olisi mahdollista käyttää tällaista vihreää kaistaa sujuvampaan liikennöintiin.

Nyt varmasti seuraavaksi keskusteluun nousee sitten Pirkanmaalla Tampereen rajaaminen, ja silloin on syytä minun mielestäni pohtia nopeampaa toimenpidettä kuin tässä päätöksenteossa, mikä nyt meillä on käsittelyssä.

16.32 Mika Niikko ps: Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että hallitus luo näitä toimenpiteitä ripeällä aikataululla, jotta me saamme tämän koronaviruksen leviämisen hidastettua. Täysin estettyä sitä varmasti ei saa, mutta hyvin voimakkaasti voidaan hidastaa, jos tällä tiellä jatketaan.

Sunnuntain tilastot olivat, että 20 000 ajoneuvoa ylitti Uudenmaan rajan, ja kuten edustaja Heinonen sanoi, niin se määrä, mikä niitä käännytettiin takaisin, ei kovin merkittävä määrä ollut silloinkaan — toki sunnuntaina se oli kymmenkertainen määrä kuin maanantaina.

Tässä vaiheessa olisi hyvä kysyä, mitä tällä loppujen lopuksi saavutetaan. Kuitenkin kun tiedetään, että ihmiset tulevat töihin vaikkapa Pirkanmaalta tänne pääkaupunkiseudulle ja sitten täällä vaikkapa rakennustyömaalla mahdollisesti altistuvat tartunnoille, niin eivätkö he silloin vie sen tartunnan mennessään sitten viikon päätteeksi, kun he täältä palaavat? Tässä oli hyvä havainto edustaja Mäenpäällä, joka lähetti meille kaikille sähköpostia jonkun henkilön palautteesta siitä, että ei ole vielä menty sille tielle, että ruvettaisiin rajoittamaan tämän tartunnan leviämistä työpaikoilla. Esimerkiksi rakennusosalalla tullaan aamulla töihin ja kaikki menevät samaan pukuhuoneeseen, 20 henkilöä sinne vaihtamaan työasuja päälle, ja sitten menevät yhdessä samaan hissiin mahdollisesti ja sitten samaan taukotupaan ruokailemaan ja käyttävät samoja mikroja, ja siellä sitten päivän mittaan kohdataan useasti yhdessä. Jos yksi saa tartunnan, niin se monesti tarkoittaa sitä, että vähintään puolet saa tai lähes kaikki saavat tartunnan tämän viikon aikana. On erittäin valitettavaa, että näihin asioihin ei ole kiinnitetty enempää huomiota.

Meille on nyt tullut onneksi lisää tietoa tämän tartunnan herkkyydestä maailmalta. Kun on tiedossa se, että tämä virus voi tarttua aerosolina ilman kautta, esimerkiksi vaikkapa mi-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

nun puheeni kautta, jos minulla on tartunta, niin ajan kanssa se minun puheeni tuottaa semmoista aerosolia, joka ajan mittaan voi suotuisassa ilmastoinnissa leijailta vaikkapa sinne edustaja Kiljusen luokse tämän kokouksen aikana. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Näistä on olemassa faktaa ja näyttöä hyvin paljon. Sain tässä onnekseni tänään aamuyöllä erittäin hyvän tutkimuksen Japanista, jonka lähetän teille edustajille, erään videon, jossa on tutkittu tätä asiaa tarkemmin. Se toivon mukaan herättäisi hallituksen pohtimaan tarkemmin, mitä me voimme tehdä enemmän.

Ennen kaikkea ruokahuollon kannalta — kaikkien pitää käydä kaupoissa — on täysin kestävämpi, että sinne kauppoihin voidaan edelleen mennä pesemättömin käsin ja ilman kasvosuojaimia tekemään ostoksia. Mikäli kaikki käyttäisivät kasvosuojaimia tässä maassa, silloin me emme levittäisi toisille sitä tartuntaa. Nyt tilanne on tietysti se, että ne, joilla on mahdollisuus saada hengityssuojain, N95 tai parempi, pystyvät suojautumaan, mutta kaikki eivät siihen pysty. On hyvä, että myös näitä suojaimia tulee kaikille tarjottavaksi pikkuhiljaa kauppaketjuille ja sitä myötä ihmiset alkavat sitä suojausta tekemään. Tänään uutisoitiin, että esimerkiksi Itävallassa ei ole ruokakauppaan asiaa, ellei ole kasvosuojainta puettu päälle. Toivoisin ja soisin, että tällaisia toimenpiteitä hallitus tekisi. Näihin me joudumme joka tapauksessa palaamaan siinä vaiheessa, kun tämä suurin epidemiakausi on ohitse, mikäli me haluamme palata normaaliin arkeen, saattaa ihmiset yhteen, mennä kouluun, mennä paikkoihin, missä me olemme tiiviisti yhdessä. Näitä me joudumme käyttämään siihen saakka, kunnes rokote on keksitty tai lääkkeet ovat löytäneet tähän sairauteen.

Haluan nostaa yhden havainnon vielä Kiinasta, jossa on hyvin paljon kokemusta tämän viruksen kanssa painimisesta Wuhanin maakunnassa ja muualla: Tänään uutisissa mainittiin, että Kiinan tartuntaviraston pääjohtaja varoitti Eurooppaa siitä, että on naiiviutta olla pukematta suojausvälineitä päälle kaikille kansalaisille, kuten näitä suojanaamareita. Me tiedämme, että se ei yksin auta, jos yksi tai kaksi pitää niitä maskeja, mutta sitten jos kaikki pitävät, niin se vähentää sitä tartunnan riskiä. Toki on vaikea niitä varmasti tässä tilanteessa kaikille saada, mutta siihen suuntaan pitäisi pyrkiä, koska pian Yhdysvallat, Venäjä, Intia, moni maa ostavat tyhjäksi ne tuotannot, mitä maailmanmarkkinoilla on olemassa. Tämä on nyt nähty siinä, että esimerkiksi hengityssuojaimia on hyvin vaikea saada Yhdysvaltoihin, mitä uutisia lukee — puhumattakaan, kuinka helppoa se on sitten meidän saada, jos se paikka tulee, että meidän tarvitsee niitten määrää kasvattaa.

Arvoisa puhemies! Kaikesta huolimatta haluan kiittää hallitusta ja ministereitä, että teette hyvää ja kovaa työtä tämän viruksen torjunnan eteen. Perussuomalaiset ovat tässä tuke-massa, mutta me haluamme myös vähän kirittää, ja siinä mielessä toivoisin, että ottaisitte niitä avuja vastaan, mitä tulee myös THL:n asiantuntijoiden ulkopuolelta. THL:ään toki me luotamme, mutta THL on valitettavasti monessa suhteessa tullut hiukan jälkijunassa, ja mieluummin kuuntelin tällaisissa asioissa kansainvälisen järjestön WHO:n neuvoja ja kehotuksia.

Arvoisa puhemies! Tähän lopuksi vielä tästä Uudenmaan eristämisestä: Tämä voi toimia, mikäli me myös mahdollisimman paljon menemme siihen suuntaan, että perheet eristäytyisivät kotiin, mikäli on mahdollista. Mieluummin olisimme siinä moodissa, että vaikka kuukauden tai kaksi viikkoa olisivat karanteenissa kaikki, ketkä pystyvät, ja sen jälkeen tämä yhteiskunta pääsisi pyörimään normaalirytmii. Tämä epätietoisuus kansalaisten keskuudessa on kaikkein pahinta, koska emme tiedä tällä hetkellä, kestäkö tämä nytten kuukauden, kolme kuukautta vai kuusi kuukautta vai jopa ensi joulukuun saakka. Tämän tähden tiukat toimenpiteet on parempi tehdä ajoissa kuin pikkuhiljaa lisätä niitä kriisin edetessä.

16.38 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Tämän päivän Ilta-Sanomissa Pekka Isotalus, Tampereen yliopiston puheviestinnän professori, antoi maan hallitukselle arvonsaksi ”erinomainen”. Etenkin hän kiittelee pääministeriä ja sitä, että hallitus on esiintynyt tiiminä, ja tässä samassa haastattelussa hän toteaa myös, että tämä ei ole taktikoivan tai räksyttävän politiikan aika.

Täytyy sanoa, arvoisa puhemies, että kun kuunteli äsken edustaja Heinosta ja sitä tapaa, jolla hän kauhisteli Uudenmaan rajan sulkemista perustellen sitä sillä, että sieltä on käännytetty niin vähän autoilijoita pois — harmi, että edustaja Heinonen nyt lähti pois täältä salista eikä jäänyt kuuntelemaan tätä keskustelua — niin hänelle olisin kyllä halunnut sanoa ihan kasvotusten täällä salissa, että eikö se ole nimenomaan hyvä merkki. Kun meillä on laitettu tiukat ukaasit ja siellä on poliisit rajalla, niin viisas suomalainen tietää, että sinne ei pidä vailla perusteltua syytä lähteä ajelemaan ja häiritsemään poliisien tärkeää työtä. [Leena Meri: Niitäkin muuten on valitettavasti ollut!] Tänään Helsingin Sanomissa virologian professori Olli Vapalahti totesi, että Suomessa tilanteessa on kaikessa kammottavuudessaan hyvää se, että Suomi on muista maista vähän myöhässä viruksen leviämisen suhteen, mutta samalla me olemme nyt etukenossa ottaneet käyttöön näitä hyvinkin raskaita toimia, joista nimenomaan tämä Uudenmaan rajan sulkeminen on mitä parhain esimerkki. Me pyrimme eristämään alueen, jotta virus ei pääsisi leviämään muualle Suomeen, ja tavalliset suomalaiset tukevat tätä toimenpidettä ja ymmärtävät.

Edustaja Heinonen ajatteli, että sinne nyt sankoin joukoin ihmiset menisivät käännyttäväksi, mutta sehän on aivan päinvastoin: ihmiset ymmärtävät, että nyt ei ole leikin asia. Meidän pitää suojata ihmishenkiä. Meidän pitää varmistaa se, että meillä terveydenhuollon kapasiteetti ei ylikuormitu ja pystymme kohdentamaan hoidon heille, jotka sitä aidosti tarvitsevat. Kun me tiedämme, että tämän epidemian huippu ei ole vielä nähty, niin meidän täytyy kaikkien kantaa oma vastuumme, toimia vastuullisesti, ja korostaa sitä myöskin omassa perhepiirissä. Meillä monilla on nuoria ja lapsia, jotka mielellään menisivät tapamaan kavereita, mutta nyt eletään sellaista aikaa, että samalla tavalla kuin ihmiset eivät saa nyt ylittää Uudenmaan rajaa ja eivät saa kokoontua yhteen, niin nyt myöskin nuorten täytyy ymmärtää se, että ihan joka ikisen, kaikista ikäryhmistä, täytyy tämä vastuu kantaa, sillä vaikka nuoret eivät tässä ole ne, jotka oireista kaikkein rankimmin kärsivät, niin nuoret saattavat oireettomina levittää tautia ja tällä tavalla sitten sitä ketjua monistaa, ja nyt kyse on niin vakavasta asiasta, että näin ei saa käydä.

16.42 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kaikki toimet ovat olleet varmastikin tarpeellisia, ja ihmiset ovat ottaneet harmista huolimatta tämän Uudenmaan liikkumisen rajoituksen ihan kohtuullisen hyvin.

On tietysti tärkeää sitten, kun on saatu tämä toimenpide käyttöön, varmistaa, että siellä ei synny ylimääräisiä tartuntariskejä, ja olisi mielestäni hyvä pohtia, miten saataisiin tämä tarkastuspiste toimimaan siten, että siellä ei syntyisi fyysistä kontaktia. Silloin kun siellä on tarkastuspisteellä henkilöitä, jotka tarkastavat näitä papereita, niin heidän kohtaavat hyvin paljon ihmisiä, ja varmasti myöskään ei voida välttää siltä, etteikö siellä syntyisi myös riskiä tartunnasta. Jos voitaisiin saada esimerkiksi autoon kiinnitettävä tarra tai joku muu järjestely aikaiseksi, niin että voitaisiin näyttää ne paperit vain lasin läpi, niin silloin tietysti tämänkaltaiset ongelmat poistuisivat. Ehkä myös joku hieman yksinkertaisempi ja fiksumpi menetelmä sille, miten tunnistetaan nämä tarkastuspisteen läpi kulkevat ajoneuvot, helpottaisi sekä liikenteen sujuvuutta että tartuntariskin pienenemistä.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Nyt tietysti epidemia on havaittu muuallakin Suomessa jo, ja olisi tärkeä miettiä myös esimerkiksi Ruotsin ja Suomen välillä kulkevaa liikennettä. Siitä on tullut kysymyksiä ihmisiltä, jotka käyvät Ruotsin puolella töissä ja sitten palaavat Suomeen, esimerkiksi Lapin alueella, onko siellä sellaisia riskejä, jotka pitäisi nyt huomioida tässä vaiheessa. Muutenhan ei ehkä kannata miettiä tällaisia rajoitussuunnitelmia sitten kovin pitkälle, jos se pääsee pahasti jostakin vuotamaan.

Uskoisin, että tällä toimenpiteellä on jo saavutettu sinänsä iso vaikutus, koska eiväthän kaikki lähde suinkaan sinne kokeilemaan, pääseekö nyt Uudeltamaalta liikkumaan. Kyllä ihmiset ovat ottaneet tämän vakavasti.

Nyt sitten tietysti seuraavia toimenpiteitä täytyy miettiä. Liikkumista on eri maissa rajoitettu erilaisin keinoin, ja tämä, joka liittyy nyt Uudenmaan ja muun Suomen väliseen liikkumiseen, on tietysti vain osaratkaisu siihen. Mikä olisi sellainen tehokkain keino ja pystytäänkö vielä niin sanotusti älykkäämmin tunnistamaan, missä liikkumista kannattaa rajoittaa, ovat varmasti ihan kynnyskysymyksiä, joiden parissa kannattaa tehdä töitä. Etenkin sitten tartunnan saaneiden ja niiden, jotka ovat olleet altistuksissa, liikkuminen tai liikkumattomuus on äärimmäisen tärkeää, jolloin ei tarvitse ihan summittain tehdä toimenpiteitä sitten jossain vaiheessa kun toivottavasti päästään miettimään, miten tästä tilanteesta päästään eteenpäin.

Tällä hetkellä tiedetään, että tämä seuraava viikko näyttää sen, kestääkö meidän tehohoito — mahdollisesti nähdään se tässä, kun epidemia etenee kuitenkin siten, että itämis aika on aika pitkä. Ja nyt, kuten edustaja Guzenina mainitsi, nuorten ja kaiken ikäisten täytyy tuntea vastuunsa, ja ehkä siinä vastuun ymmärtämisessä myös painaa se tieto, että valitettavasti myöskään nuoret eivät ole tältä epidemialta suojassa ja tiedetään Euroopasta, että myöskin nuoria henkilöitä on tähän virukseen menehtynyt valitettavasti.

16.46 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Tänään Uudenmaan rajan ylittäminen sujui ainakin omalta osaltani varsin jouhevasti: rekkaliikenne ohjattiin toiselta kaistalta suoraan lävitse ja henkilöliikenne toiselle kaistalle, jossa sitten syy rajan ylitykseen tarkistettiin. Mutta kyllä on todettava, että niin tuo Uudenmaan rajatarkastus kuin tämän asian käsitteleväkin tässä istuntosalissa tuntuvat edelleen pahalta painajaisunelta, jossa en olisi uskonut, että Suomessa koskaan ollaan. Kuitenkin liikkumisrajoitukset on tehty, jotta koronavirustartuntoja voidaan vähentää ja hidastaa epidemian leviämistä, ja ne ovat tärkeitä, niin painajaismaisilta kuin ne kuulostavatkin.

Uusimaa on virustartunnoissaan muuta maata edellä, mutta meidän muualta maasta tulevien ei pidä tuudittautua siihen, että Uudenmaan raja tekee muusta Suomesta lintukodon — ei tee. Myös muualla Suomessa on syytä noudattaa vahvasti hallituksen antamia suosituksia ei-välttämättömästä liikkumisesta pidättäytymisestä, ja tämän viestin on vahvasti lähdettävä myöskin täältä eduskunnasta eteenpäin, kun nyt käsittelemme tätä raja-asiaa. Eli vaikka muualla Suomessa ollaankin juuri nyt Uudenmaan tautikehitystä jäljessä, niin on ehdottoman tärkeää, että me vältämme kaikin tavoin sosiaalista kanssakäymistä myös muualla Suomessa. Näin vaikutamme itse siihen, että tartuntakehitys olisi hitaampaa kuin se on Uudellamaalla ollut, ja se antaa meille aina paremmat mahdollisuudet selvittää tulevisia hoitotarpeita sekä suojata ihmisten terveyttä ja elämää.

Oikeus vapaaseen liikkumiseen on ihmisten perusoikeus, ja on ymmärrettävää, että sen rajoittaminen eri tavoin voi harmittaa. Emme kuitenkaan suojele rajoituksilla nyt itseämme vaan ikäihmisiämme ja sairaita, eikä tauti ole helppo keski-ikäisellekään, vaan myös

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

nuoremmat meistä voivat tarvita tehohoitoa selvitäkseen, ja siksi jokaisen ihmisen perusoikeutta elämään onkin nyt syytä varjella kaikin mahdollisin tavoin. Viruksen leviäminen muualla Suomessa on siis estettävä omin toimin. Uudenmaan raja hidastaa taudin leviämistä mutta ei estä sen ilmenemistä myöhemmin myöskin muualla Suomessa.

16.49 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensimmäiseksi kiitokset hallitukselle näistä erinomaisista toimista, joilla koronavirusta nyt tällä hetkellä torjutaan. Liikkumisrajoitukset ovat täysin välttämättömiä.

Itseäni on huolestuttanut kuitenkin nyt tässä Uudenmaan liikkumisrajoituksessa se, että vaikkakin Puolustusvoimilla on hyvä rotaatio tuolla varusmiesten lomien osalta, varusmiehet kuitenkin liikkuvat muualle Suomeen ja sitten myös sieltä muualta Suomesta tänne Uudellemaalle. Olen selvittänyt asiaa, ja on hyvä, että Puolustusvoimilla ja puolustusministeriöllä on nopeallakin tahdilla valmius arvioida tämäkin asia uudelleen.

Kotimaakunnassani Lapissa taas huolestuttaa tuo työmatkaliikenne Ruotsin puolelle. Sitä ei ole rajoitettu, koska on nähty, totta kai, välttämättömänä se, että niin kauan kuin voimme ihmisille toimeentulon taata, niin sen hallitus myös tekee, mutta nyt kun meillä on viitteitä siitä, että Ruotsin puolelta olisi sinne Lappiin näitä tartuntoja jonkun verran tullut, niin on täysin välttämätöntä, että tätäkin asiaa seurataan tarkasti ja tehdään päätelmät sitten tiedon nojalla siitä, onko myös työmatkaliikennettä välttämätöntä rajoittaa jossakin vaiheessa.

Se on kulttuurisesti ja taloudellisesti kova päätös, kun laitetaan rajat kiinni, ja täytyy nyt mainita myös lappilaisen kulttuurin kannalta se, että mikäli tämä tilanne jatkuu vielä kesän yli, niin lappilaisilla ei siinä vaiheessa olisi sitten asiaa tuonne rajajoille veneillä lohta soutamaan, ei Tenolla eikä myöskään sitten Tornionjoella. Rajaviivahan siellä joissa kulkee syvintä uomaa pitkin, ja mikäli sinne mentäisiin ja mikäli tämän rajan sitten ylittää, niin siinä syyllistyisi tämän tilanteen jatkuessa tällöin valtiorajarikokseen, ja tällaiseen ei tietenkään ketään voi kannustaa. Toivon, että tämä tilanne laukeaa ennen sitä.

Edustaja Heinonen otti omassa puheenvuorossaan esille tosiaan nämä resurssit Uudenmaan eristämisessä, ja tosiaan tämä vaikea päätös johtuu pääasiassa siitä — ja olen pettynyt siihen — että osa kansalaisista ei yksinkertaisesti usko hallituksen hyviä suosituksia. Se on valitettavaa, ja silloin joudutaan menemään koviin toimenpiteisiin. Hallitus on myös selkeästi ilmoittanut, että sillä on valmius arvioida, tarvitaanko lisää rajoitustoimia, ja mikäli tarvitaan, niin itse kyllä katson, että Uudenmaan eristämisen lisäksi on täysin mahdollista sulkea vaikkapa Lapin maakunta tai muita Pohjois-Suomen maakuntia, koska nyt kyllä näyttää siltä, että ei sieltä muualta ole liikuttu tänne Uudellemaalle tai etelään vaan päinvastoin etelästä on lähdetty liikkeelle tuonne pohjoiseen, mikä sitten osaltaan aiheuttaa siellä haasteita myös terveydenhuoltojärjestelmän kestävyyskannalta.

Haluan tässä vaiheessa vielä vedota jokaiseen turistiin, joka siellä Lapissa tällä hetkellä on, tai jokaiseen, joka vielä sinne matkustamista harkitsee, että jättäkää nämä suunnitelmat, ja jos siellä jo olette, niin poistukaa takaisin kotimaakuntaanne. Se on parasta, mitä voidaan tehdä kansanterveyden turvaamiseksi ja myös tämän koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi.

Edustaja Guzeninaa ja edustaja Salosta kiitän erinomaisista puheenvuoroista. Olen itsekin aivan samaa mieltä, että valtio ei voi kaikenkattavasti sanella kansalaisille jokaista asiaa, mitä täytyy tehdä. Meidän täytyy korostaa sitä, että myös yksilöillä on vastuu tällai-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

sessä poikkeustilanteessa siitä, että kaikilla mahdollisilla keinoilla kyetään hidastamaan tätä koronaviruksen leviämistä.

16.52 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Pyrin siihen, että en toistaisi tässä edustajien hyviä puheenvuoroja. Täällä on erinomaisesti jo selostettu tätä tilannetta ja tuettu tätä päätöstä. Ajoin tänään itse tuon rajan läpi, ja se sujui todella joustavasti. Syy on tietenkin se, minä edustaja Guzenina täällä totesi, että fiksut ihmiset ovat jo oivaltaneet, miten tulee toimia. Ei se ole mikään mittari, kuinka moni sieltä nyt jouduttaisiin kääntämään pois.

Tässä on kysymys yhdestä toimenpiteestä niitten lukuisten toimenpiteiden joukossa, joilla pyritään samaan tavoitteeseen eli vähentämään ihmisten välisiä kontakteja. En lähde niitä kaikkia luettelemaan. Pääministeri niitä täällä erään asian esittelyn yhteydessä viime viikolla luutteli. Sen verran haluaisin sanoa tätä sivuavasta asiasta, että tässä ravintolassa tapahtuvien kontaktien vähentämisessä kyllä meinasi itselläni kärsivällisyys loppua, kun olen laskenut, että se tarvitsi yhdeksän eri vaihetta siitä, kun viikko sitten maanantaina hallituksen johtoviisikko linjasi sen. Sen jälkeen se käsiteltiin tiistaina hallituksessa, nopeasti saatiin tänne täysistuntoon, sen jälkeen oli talousvaliokunta, perustuslakivaliokunta, taas täysistuntoon, lauantaina täysistuntoon, tänään siitä annetaan asetus, ja sen jälkeen me vielä jälkitarkastamme. Näin se kuuluu demokratiassa mennä, mutta kyllähän se kesti ottaen poikkeusolot huomioon yllättävän kauan. Tämä nyt tehty päätös tapahtui nopeammin, ja se on hyvä.

Sen verran tässä on varmaan mahdollista aivan lyhyesti viitata siihen, mikä on tämä tilannekuva, johon tietenkin tämä Uudenmaan ja muun Suomen välisen rajan liikenteen vähentäminen tähtää. Tällä hetkellä, tämän aamun tiedon valossa meillä on sairaalahoidossa 143 potilasta. Vertaan sitä viikon takaiseen, jolloin oli 50. Teho-osastolla on tänä aamuna 49 potilasta, viikko sitten oli 13. Kuolleita tähän tautiin on nyt 13, viikko sitten oli yksi. Joten olemme toki selvässä nousuvaiheessa nyt tämän taudin suhteen.

On perusteltua, että Uudellamaalla ja muualla Suomessa noudatetaan jossain määrin erilaista toimintamallia, koska Uudellamaalla koronavirusepidemia on neljä kertaa yleisempi väestöön suhteutettuna. Esimerkiksi Uudellamaalla on löytynyt 50 tartuntatapausta 100 000:ta asukasta kohti, ja naapurissa Varsinais-Suomessa, josta itse tulen, 100 000:ta kohti 12. Nyt se suuri haaste on, kun Uudellamaalla on näin paljon tartuntoja, mitä seuraavaksi pitää tehdä Uudellamaalla.

Olen itse yrittänyt pitää roolini selvänä — olen täällä nyt lainsäätäjänä, ja tärkeintä on, että säädämme lakeja ja että ne hyvin valmistellaan ja sitten päätämme lisäresursseista. En lähde tuonne operatiiviselle puolelle, vaikka yhteydet sinne toki ammatin ja aiemman työkokemuksen perusteella on. Yhden asian tässä haluan sanoa, ja se on semmoinen, joka tässä viikonloppuna itselleni tuli erittäin merkittäväksi.

Minulla oli mahdollisuus tutustua sellaiseen selvitykseen tämän koronavirusepidemian osalta, joka koski sitä risteilijäalusta, joka oli Japanissa. Siinä eristetyssä yhteisössä tutkittiin kaikki 3 700 henkilöä, sekä matkustajat että henkilöstö, jolloin tiedetään, että siellä oli tartuntoja 712, ja jälkiseurannassa niistä henkilöistä on kuollut kymmenen, eli se pelottavalta kuulostava sana, niin sanottu tappavuus, on ollut 1,2 prosentin luokkaa. Kaikkein tärkeintä nyt, sen lisäksi, mitä olemme jo tehneet ja mitä mahdollisesti joudumme vielä tekemään lisää, on lisätä näiden testien määrää. Niin on myös tehty. Tänään oli 21 000 suomalaista testattu. Se on erittäin paljon. Se vastaa samaa tilannetta, mikä Etelä-Koreassa oli viime viikolla, jolloin oli testattu 200 000, vaikka me olemme 18 päivää heidän jäljessään tä-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

män epidemian suhteen. Nyt heillä on testattu 350 000 asukasta, ja meillä se vastaava päivä 18 päivän kuluttua olisi tuossa huhtikuun 10. päivän tienoilla. Aivan varmasti meillä on silloin testattu yli 35 000.

Eli testata, testata, testata, ja sitten ne, jotka ovat saaneet tartunnan, eristää, eristää, eristää, koska se on se, millä me saamme oikeasti rajattua tätä. Sairaalat ovat jo nyt kovan haasteen edessä ja lähiviikkoina vielä kovemman haasteen edessä. — Kiitoksia.

16.57 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Tässä kriisin keskellä on selvää, että mitä tehokkaammin toimimme, niin sitä enemmän henkiä pelastamme. Nopeuden lisäksi tehokkuuden toinen puoli on tietysti toimien kohdentaminen ja harkitseminen, ja nähdäkseni viime viikko on hyvä osoitus siitä, että kun tarvitaan nopeita toimia, niin siihen todellakin hallitus ja eduskunta yhdessä pystyvät ja pystyvät suoriutumaan hyvinkin nopeasti haastavissa oloissa uuden lainsäädännön säätämisestä.

Perjantapäivänähän oltiin jo tienpientareella betoniporsaiden kanssa odottamassa, että täällä saadaan nuijittua Uudenmaan sulkeminen, ja kun sitten keskiyö koitti, niin saatiin raja laitettua kiinni. Tämä on rankka toimi, mutta nähdäkseni nyt sitten viikonlopun aikana on nähty, että toimi on ollut aika toimiva. Viikonloppuna toki matkaliikenne yleensä on enemmän vapaa-ajan liikennettä, ja nyt on nähty noin 80 prosentin vähenemä liikenteessä. Tämän ensimmäisen arkipäivänkin aikana vähenemä on vähän ajankohdasta ja paikasta riippuen pyörinyt siinä 50, 60 tai 70 prosentin kieppeillä, eli ihan merkittävästi on saatu vähennettyä liikennettä Uudeltamaalta ja Uudellemaalle.

Täällä aiemmin nostettiin esiin huoli siitä, miten esimerkiksi kuljetusalan yrittäjät pärjäävät. Poliisihan on muun muassa Helsingin Sanomien uutisoinnin ja poliisin tietojen perusteella järjestänyt kuljetusliikenteelle erillisiä kaistoja aina niissä paikoissa, missä se on vain liikenteellisesti ollut mitenkään mahdollista, ja varmasti näitä mahdollisuuksia etsitään sitten aina lisää, kun seuraava päivä koittaa. Ja kun huoli on ollut suuri myös siitä, miten tarkistetaan ihmisten kulkeminen, niin tietojeni mukaan poliisi kehittää tällä hetkellä mahdollisuutta automaattisesti rekisteritunnuksen perusteella tarkistaa, kuka on kyseessä ja millä asialla ihminen liikkuu, jolloin ei tarvitse ottaa sitä riskiä, että syntyy lähikontakti, eikä mene myöskään yhtä kauan aikaa näihin tarkastuksiin.

Mutta kaiken kaikkiaan jo se, että näin paljon näitä ratkaisuehdotuksia on löytynyt ja niitä on lähdetty edistämään, on nähdäkseni osoitus siitä, että siellä arjessa on todella viranomaisella kyky ja tahto etsiä niitä joustavampia keinoja ja etsiä niitä keinoja, joilla tästä poikkeuksellisesta sulusta päästään mahdollisimman sujuvasti eteenpäin. Samalla varmaan on niin, että moni, kun on nähnyt ne tämän päivän jonot, harkitsee ehkä uudella tavalla, kuinka välttämätöntä on liikkua tuon rajan yli, voisiko sen ehkä tehdä johonkin toiseen kellonaikaan, voisiko ehkä käyttää jotain muuta menetelmää sitten vaikkapa niiden töiden tai muiden tehtävien hoitamiseen — siirtyä työskentelemään etänä tai muuta. Eli nyt on nähty se ensimmäinen päivä, ja minulla on kyllä joka luotto, että viikon mittaan löydetään niitä vielä parempia keinoja siihen, että jatkossa asiat sujuvat vieläkin paremmin kuin tänään.

Todella nythän keskustelu koskee tätä valtioneuvoston tarkempaa soveltamisasetusta liikkumisen rajoittamisesta, missä määritetään, kuka tarkalleen ottaen saa kulkea, kuka ei saa kulkea, ja tämän eduskunta nyt jälkitarkastaa, kuten valmiuslakiin kuuluu, eli nyt sitten punnitsemme ja harkitsemme, miten tässä perusoikeudet toteutuvat. Sinällään, kun tästä asiasta on viime viikolla käyty jo varsin laajaa keskustelua perustuslakivaliokunnassa, ai-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

nakin itse katson näin ei-juristina, että tässä on kyllä varsin perusteellisesti huomioitu se vaikea tasapainottelu, mitä nyt tehdään sen välillä, että toisaalta pitää turvata jokaisen oikeus elämään ja välttämättömiin terveyspalveluihin — sehän on nyt se valmiuslain peruslähtökohta tämän pandemian aikana — mutta sitten toisaalta pitää olla perusteetta rajoittamatta ihmisten toimintaa, mitä tulee esimerkiksi työtehtävien hoitamiseen, opiskeluun, omaisten hoitamiseen — pahimmillaan tietysti joudutaan huomioimaan jopa omaisten menehtymisiä — ja sitten toisaalta liikkumiseen myös yhteiskunnallisten velvollisuuksien, kuten varusmiespalveluksen, hoitamisen vuoksi.

Nythän suhteessa viime viikon keskusteluun tässä soveltamisasetuksessa on todella huomioitu se, että varusmiespalvelus on peruste siirtyä rajan puolelta toiselle, ja kuten täällä aiemminkin nostettiin esiin, tästähän harkintaa tehdään ennen kaikkea siellä varuskunnissa. On kyllä kova luotto siihen, että nyt kun siellä voidaan käydä se punninta, että missä määrin ja minä aikana keitäkin lomille päästetään, niin se punninta tehdään todella vastuullisesti ja niin, että toisaalta nuoria ei eristetä perheistään tarpeettomasti mutta samalla tehokkaimmalla mahdollisella tavalla estetään epidemian leviäminen.

Tämä toki korostuu valmiuslain oloissa muutenkin: Me täällä annamme ne puitteet, joiden perusteella viranomaiset sitten tekevät viime kädessä sen harkinnan, miten toimivaltuuksia käytetään vain niissä rajoissa kuin on täysin välttämätöntä. Tämä tulee sieltä valmiuslain 4 §:stä. Todella painotetaan sitä, että vain välttämätön on tehtävä, ei yhtään enempiä, mutta ei toisaalta yhtään vähempää. Siksi onkin ollut hyvä nähdä, että tämän vastuun viranomaiset kantavat huolella ja tarkasti ympäri Suomen — etsivät niitä parhaita ratkaisuja mutta toisaalta pitävät kiinni siitä, että nyt suojataan sitä keskeisintä perusoikeutta eli oikeutta elämään. Luotto on kova, että tällä jatkuvalla toiminnan kehittämisellä pidetään arki sujuvana mutta samalla huolehditaan siitä, että pandemia ei leviä.

17.03 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Liikkumisenvapaus on yksi keskeisistä perusoikeuksista, joiden rajaamiseen on oltava erityisen korkea kynnys. Terveysviranomaisten suositus on kuitenkin selvä, ja koronaviruksen leviämisen hallitsemiseksi Uudenmaan rajojen sulkeminen oli välttämätöntä. Eduskunta tälle valmiuslain pykälälle onkin jo antanut siunauksensa. Nyt voimme jo nähdä, kuten edustaja Suomela tuossa äsken kuvasi, että tämä toimi on tehonnut ja vähentänyt huomattavasti liikennettä, ja toivottavasti vähentää myös tartuntoja, mikä tietenkin tämän toimen tarkoituksena on. Nämä kiellot ja rajoitukset ovat tässä poikkeustilanteessa tärkeitä sekä oikea-aikaisesti asetettuina ja myös purettuina hyväksyttäviä. On kuitenkin oltava äärimmäisen tarkka, että emme tarpeettomasti rajoita ihmisten perusoikeuksia.

Emme myöskään voi tarpeeksi korostaa ihmisten omaa vastuuta. Mikään näistä rajoituksista ei toimisi, jos edelleen jatkaisimme normaalia kanssakäymistä ihmisten kanssa näissä olosuhteissa, sillä virus on jo Suomessa ja leviää mahdollisesti myös Uudenmaan ulkopuolella ja Uudellamaalla jo tällä hetkellä. Ihmiset onneksi ovat jo merkittäväällä tavalla muuttaneet käyttäytymistään — sen voi nähdä kaduilla ja julkisilla paikoilla. Mutta edelleen parannettavaa on, sekin on sanottava — kaikille ei tilanteen vakavuus valitettavasti ole vielä selvä. Kiitos niille ihmisille, jotka ovat jo näin toimineet ja arkeansa merkittävästi muuttaneet suojellakseen muita ihmisiä.

Haluan vielä kiinnittää huomiota länsirajamme tilanteeseen pohjoisessa Suomessa, joka on uskoakseni niitä seuraavia suuria ratkaistavia asioita. Kun edelleen työmatkaliikenne Suomen ja Ruotsin välillä on sallittu ja liikenne tämän rajan yli tapahtuu molempiin suun-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

tiin, se aiheuttaa riskin taudin leviämislle Ruotsista Suomeen ja toki myös toisinpäin. Liikennettä on noin tuhat henkilöä päivittäin. Viron ja Suomen välinen työmatkaliikenne on jo kielletty yli viikko sitten. On totta, että tilanne on hieman eri Ruotsin rajalla, sillä molemmin puolin rajaa saattaa elää yksi ja sama yhteisö, jopa perheitä on rajan molemmin puolin. Kuitenkin tässä tilanteessa tartuntavaara syntyy, varsinkin kun tiedämme, että Ruotsilla ja Suomella on koronaviruksen torjumisessa varsin erilainen strategia, ja on jo arvioitu, että tartuntoja rajan yli on liikkunut. Pohjois-Ruotsissa tartuntoja on noin kaksinkertaisesti verrattuna Suomeen, lukumäärään suhteutettuna. Pohjoisessa Suomessa tauti on pysynyt hyvin kurissa — hallituksen asettamat rajoitukset ovat toimineet. Emmehän halua Ruotsin paljon sallivamman politiikan seurauksien vuotavan rajan yli Suomeen. Toivottavasti myös tätä pääsemme pian ratkaisemaan.

17.06 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen liikkumista rajoittava soveltamisasetus tulee nyt jälkitarkastukseen tänne eduskuntaan.

Ajoimme edustajatoverin kanssa lauantaina kohti pohjoista, kohti kotia. Varusmiehet ohjasivat liikennettä, ja poliisi tarkasti kohteliaasti oikeutemme ja ohjasi jämäkästi eteenpäin. Tänäpäin rajalla on ollut enemmän ruuhkaa.

Rajoitustoimenpiteet ovat toimineet melko hyvin, ja kansalaiset ovat olleet kuuliaisia rajoitteita kohtaan. He ymmärtävät rajoittamisen merkityksen, että estämme ja hidastamme taudin leviämistä, jotta tehohoito riittää ja myös muut vakavasti sairastuneet voidaan hoitaa.

On hyvä asia, että liikkumisen rajoittamisessa on otettu huomioon esimerkiksi opiskelu, varusmiespalvelus ja muiden lakisääteisten tehtävien suorittaminen, yhteiskunnalliset luottamustehtävät, elinkeinon harjoittaminen ja työn tekeminen, kun etätyön tekeminen ei ole mahdollista, niin että yhteiskunnan pyörät pyörivät.

On hyvä asia, että liikkumisen rajoittamisessa otetaan huomioon myös lähiomaisen hoidontarve, kuolema tai kuolemanvaara. Tämän kriisin aikana kuollaan myös muuhun kuin koronaan. On tärkeää, että läheinen pääsee rajoittamisrajan yli muualla asuvan läheisen luokse saattohoidon lopuksi, kun on aika hyvästellä, jättää hyvästit ja jättää jäähyväisiä. Tämä toki tulee tehdä vastuullisesti ja koronan leviämiseen liittyvä varovaisuus huomioon.

Arvoisa puhemies! Lasten oikeuksien sopimus on voimassa myös poikkeusoloissa. Siksi on perusteltua, että lapsen tapaamisoikeuden vuoksi isä tai äiti voi liikkua Uudenmaan rajan yli. Lapsi tarvitsee rajan takana asuvaa vanhempansa myös liikkumisen rajoitusten aikana. On tärkeää, että otamme lapset huomioon.

Tämän lähetekeskustelun jälkeen perustuslakivaliokunta arvioi, ovatko liikkumisrajoitukset tämän hetken tilanteessa välttämättömiä ja oikeasuhtaisia päämäärän suhteen perusoikeuksien ja ihmisoikeussopimusten valossa. Rajoitusten tulee olla oikeassa suhteessa ihmisten oikeuteen elää.

Luotetaan suomalaisiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijoihin, jotka tekevät kiinteää yhteistyötä yliopistojen kanssa. Annetaan heille tukemme. He rakentavat meille koko ajan tilannekuvaa kooten tietoa eri maiden tilanteista ja Suomessa tehdyistä tutkimuksista.

Esimerkiksi aivan viime aikoina on tutkittu sitä, miten eri ikäiset ihmiset ovat tekemisissä toistensa kanssa. Se on aivan erilaista kuin monessa muussa maassa. Olemme myös

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

onneksemme pääosin harvaan asuttu maa, jossa moni asuu omassa rauhassaan luonnon keskellä. Jo se suojelee meitä epidemian etenemiseltä.

Meidän täytyy pitää päättäjinä pää kylmänä ja toimia oikea-aikaisesti. Meidän ei kannata lähteä poukkoilemaan jokaisen huudon perään vaan ottaa tutkimuksista ja tilannekuvis- ta opiksi tässä vakavassa tilanteessa ja soveltaa se opittu näihin suomalaisiin olosuhteisiin.

Edustaja Lindén kuvasi edellä tämän aamun tilannetta. Tilanne on vakava, ja se kehittyy koko ajan. Tarvitaan ennakointia ja toimimista suunnitelmien mukaan. Toimitaan kaikki omalta osaltamme vastuullisesti. Se on elämän suojelemista.

17.11 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa herra puhemies! Maailma totisesti muuttuu nykyään vauhdilla. Pandemia ja torjuntatoimenpiteet etenevät niin nopeasti, että viikon takainen tilanne tuntuu kaukaiselta menneisyydeltä. Tästä voi oppia ainakin sen, että viikon päästä olemme mahdollisesti tekemässä asioita, joita emme nyt osaa kuvitella. Ei ole viikoissa mitaten pitkä aika siitä, kun pääministeri sanoi, että Suomi jättää spehtaakkelit muille. Sen jälkeen onkin toistettu muiden tekemiä spehtaakkeleita yksi kerrallaan: julistettu poikkeustila, suljettu koulut ja ravintolat, pantu rajat kiinni ja eristetty Uusimaa.

Ymmärrän, että nämä päätökset eivät ole helppoja. Ne aiheuttavat varmuudella taloudellisia vaurioita, kun taas niiden välttämättömyyttä on vaikea varmuudella ennustaa, samoin kuin niiden hyötyjä ja vaikuttavuutta. Erityisen paradoksaalista on se, että jos toimet purevat, joku voi jälkikäteen sanoa, että ei niitä olisi tarvittukaan. Ainoa, mikä on poliittisesti varmaa, on siis se, että hallitus saa jäljet siivottavakseen ja syyt epäonnistumisista. Asema ei ole kadehdittava, mutta hallituksessahan ollaan juuri kantamassa vastuuta. Hyvinä aikoina vastuun kantaminen voi olla eufemismi mahdollisuudelle jakaa kaikkea kivaa omille, mutta pahoina aikoina se tarkoittaa kirjaimellisesti vastuunottoa. Vastuuta ei voi ulkoistaa THL:lle, Finavialle, yrittäjille tai tavallisille kansalaisille, vaan hallituksen on uskallettava tehdä päätöksiä ja kannettava niistä vastuu.

Arvoisa herra puhemies! Suomi ei ole erityistapaus, vaikka suomalaisilla onkin usein taipumus ajatella näin. Kulkutauti ei tunne rajoja, vaan se noudattaa samoja lainalaisuuksia niin meillä kuin muualla. Suomen etu on se, että epidemia on käynnistynyt täällä myöhemmin kuin Etelä- ja Keski-Euroopassa. Meillä on mahdollisuus oppia muiden virheistä ja onnistumisista. Samalla pitää ymmärtää, että jos tekee samalla tavalla kuin joku muu, myös lopputulos on suurella todennäköisyydellä samanlainen. Pyykinpesun aika tulee myöhemmin, mutta tehdyistä virheistä on hyvä keskustella myös reaaliajassa, koska edessä on lisää päätöksiä, joissa voidaan toimia oikein tai väärin.

Keskeinen virhe sekä meillä että muualla on ollut se, että tehdään liian vähän ja liian myöhään. Eristystoimenpiteiden vaikuttavuus on suurin, jos ne tehdään ajoissa. Poliittisesti ymmärrän, että halutaan odottaa, kunnes toimenpiteen tarpeellisuus on ilmeinen myös suurelle yleisölle, mutta siinä vaiheessa se ei enää välttämättä vaikuta parhaalla mahdollisella tavalla. Siksi pitää uskaltaa tehdä päätöksiä etupainotteisesti ja silläkin riskillä, että niiden välttämättömyys kyseenalaistetaan jälkikäteen. Jälkijättöiset ja puolivillaiset toimet pitkittävät kriisiä ja kasvattavat sen hintaa.

Räikeimpiä virheitä olivat ilman muuta sekoilu ja vastuun pakoilu Helsinki-Vantaalla ja tarpeeton viivyttely valtakunnan rajojen sulkemisessa. Annan hallitukselle tunnustusta siitä, että se on parantanut juoksuaan. On kuitenkin syytä pohtia työhön liittyvää henkilöliikennettä niin Uudenmaan rajalla kuin Suomen ja Ruotsin rajalla. Ymmärrän taloudelliset näkökohdat, mutta tämä liikenne vesittää karanteenitoimien vaikuttavuutta. Eihän tauti

katso sitä, millä asialla sen kantaja on. Jos toimet eivät ole vaikuttavia, keskustelemme täällä ennen pitkää myös ulkonaliikkumiskielloista, ja sitä ei kukaan meistä halua.

On myös seurattava tarkasti, miten Ruotsi onnistuu oman omintakeisen linjansa kanssa. Jos Ruotsin tie on Italian tie ja sen terveydenhuoltojärjestelmä kriisiytyy, on vaarana, että sieltä pyrkii ihmisiä hoitoon tänne.

Loppuun totean sen positiivisen havainnon, jonka moni muukin on maininnut, että suomalaiset ovat pääsääntöisesti ymmärtäneet oman parhaansa ja noudattavat annettuja ohjeita erittäin hyvin. Poikkeuksia on, mutta heidän osuuttaan ei pidä liioitella. Ja meitä auttaa myös se, minkä edustaja Kinnunenkin juuri nosti esiin, että asumme harvassa ja pidämme luonnostaan enemmän etäisyyttä kuin monet muut. — Kiitos.

17.16 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! On surullista ja on oikeastaan järkyttävää, että joudumme käsittelemään tällaista esitystä, jossa Suomen rajojen sisällä poliisivoimin ja Puolustusvoimien virka-avulla estetään kansalaisten vapaa liikkuminen vaikkapa läheisten, sukulaisten, lastenlasten luo. Tämä esitys on toki aiheellinen, ja se on välttämätön, ja itse sitä myös kannatan, mutta sen täytyy jäädä niin lyhyeksi kestoaltaan kuin mahdollista.

Samalla meidän on mietittävä sitä, miten voimme edelleen rajoittaa tämän tuhoisan ja vakavan epidemian leviämistä. On keskusteltu ulkonaliikkumiskielloista. Suomessa on onneksi tilaa niin paljon, myös Helsingissä ja muualla pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla, että mielestäni varsinaista ulkonaliikkumiskieltoa tai siihen kohdistuvia rajoitteita ei tarvitse säätää, enkä usko, että niistä olisi edes mitään hyötyä, mutta toki ulkonakin on pidettävä huoli turvaväleistä.

Tämä aika on monelle ahdistavaa ja pelottavaa, ja varmasti nämä erilaiset rajoitteet, jotka merkitsevät esimerkiksi erossa olemista läheisistä ihmisistä ja sukulaisista ja erilaisia sosiaalisia rajoitteita, voivat lisätä mielenterveysongelmia ja päihdeongelmia, ja senkin takia on tärkeää, että ihmiset pääsevät edes sinne ulos luontoon liikkumaan, kun ei ole enää ikään kuin muita paikkoja olemassa sen kodin lisäksi, missä voisi liikkua, ellei sitten ihminen käy työssä.

Täällä on keskusteltu Suomen ja Ruotsin välisestä rajaliikenteestä, ja on kyllä huolestuttavaa, että Lapissa on ilmennyt tautitapauksia, jotka ovat työmatkaliikenteen vuoksi levinneet Suomen puolelle. Kyllä mielestäni nyt hallituksen tulisi hyvin tarkasti harkita Suomen ja Ruotsin rajalla tehtävää vastaavaa rajausta ja kieltoa kuin mikä on jo Suomen ja Viron välillä tehty, eli myös työmatkaliikenteeseen tilapäinen keskeytys.

Sitten edelleen kannan huolta kauppakeskuksista, joissa ihmisiä liikkuu paljon. Itse pitäisin kauppakeskusten sulkemista jopa tärkeämpänä kuin tätä Uudenmaan rajan sulkemista, sillä on tarpeetonta järjestää sisätiloihin näitä kokoontumispaikkoja ihmisille. Toki on pidettävä huolta siitä, että kansalaiset saavat asioida ruokaostoksilla ja apteekeissa, mutta tässä tilanteessa pitäisin hyvänä, että kauppakeskukset suljettaisiin. Se on myös toive, jonka useat erikoistavaraliikkeiden yrittäjät ovat esittäneet, koska he toivovat, että voisivat päästä sulkemaan nämä liikkeensä, joissa ei tosiasiallisesti enää kauppa edes käy, mutta edelleen on vuokrat maksettava, jos kauppakeskus on auki.

Kaikkein tärkeintä tässä tilanteessa olisi se, että nyt voimakkaasti torjuttaisiin nimenomaan epidemian leviämistä, ei pelkästään jarruttamalla vaan sillä strategialla, että nyt pyritään myös tukahduttamaan koronavirusepidemia. Norjassahan on hiljattain vaihdettu strategiaa tästä jarruttamisesta tukahduttamiseen. Tukahduttaminen tarkoittaa sitä, että tar-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

tunnan saanut tartuttaisi viruksen keskimäärin vain alle yhteen uuteen ihmiseen, jolloin se melko nopeasti yhteiskunnasta häviäisi. Se edellyttäisi voimakasta testaamista, testaamisen kasvattamista ja näiden tartuntaketjujen jäljittämistä. Se olisi edelleen mahdollista Suomessa ottaa, varsinkin niissä maakunnissa, joissa tapauksia on vielä melko vähän. Toki se tarkoittaisi myös sitten vahvoja karanteenitoimenpiteitä sekä sairastuneille että altistuneille ja altistumisen selvittämistä.

Haluan vielä, arvoisa puhemies, kommentoida: Edustaja Niikko täällä nosti esiin nämä hengityssuojaimet, kasv suojaimet. Kyllä Suomessa on oltu jollakin tavalla varsin ylivoimaisia kasv suojaimien käyttöä kohtaan. Me tiedämme sen, että virukset läpäisevät kyllä nämä tavalliset kirurgiset suojaimet, mutta kyllä niistä se hyöty on, että jos henkilö esimerkiksi kaupassa asioidessaan yskäisee tai aivastaa, niin ne estävät kyllä jonkin verran sitä, että tartuttava henkilö altistaa muita, eli sitä, että muut henkilöt sitten saisivat tartunnan esimerkiksi henkilöstä, joka ei ole itseään tuntenut sairaaksi mutta sitten alkaa oirehtimaan. Tällä hetkellä monet kertovat siitä, että jollain lailla on jopa häpeällistä kasv suojaimia käyttää, ja itse kyllä toivoisin, että rohkeasti niitäkin varsinkin tuolla kauppaostoksilla rohjettaisiin käyttää, ja myös että kauppiat voisivat ottaa näitä hengityssuojaimia ja kertakäyttökäsineitä jakoon asiakkaille, jotka ostoksille tulevat.

17.23 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Suojausvälineiden käyttö ja määrä puhuttavat paljon ensisijaisesti hoitohenkilökunnan kohdalla mutta myös muilla lähikontaktia vaativilla aloilla, kuten kotihoidossa ja poliisissa, ja ihan tavallisten ihmistenkin kohdalla, kuten edellä edustaja Räsänen puheessa.

Kaikki poliisit eivät Uudenmaan rajoilla olevilla tarkastuspisteillä käytä suojausvälineitä. Asiaa perustellaan poliisin verkkosivuilla näin: ”Poliisilla on mukana suojavarusteita, ja niitä käytetään tapauskohtaisesti ja tarvittaessa. Poliisin täytyy kuitenkin välttää tarpeetonta suojavälineiden käyttöä. Vuorokauden ympäri ylläpidettävissä tarkastuspisteissä kertakäyttöisiä eli jatkuvasti vaihdettavia suojavarusteita kuluu satojen poliisien osalta erittäin suuri määrä.” Tietääkö poliisi siis etukäteen, mitä autoa ajaa mahdollisesti infektion kantaja tai tartuttaja? Tuskin. Viesti kertoo yksinkertaisesti siitä, että välineitä ei ole tarpeeksi. Suojausvälineitä pitää säännöstellä jopa työntekijöiden oman turvallisuuden kustannuksella. Aivan vastaavaa viestiä tulee tavallisessa kenttätyössä olevilta poliiseilta. Poliisille saattaa olla koko työvuoron ajaksi käytössä yksi kertakäyttöinen hengityssuoja.

Ministeri Pekonen vastasi kysymykseeni kyselytunnilla, että tilanne on hallinnassa, että varmuusvarastot on avattu ja välineitä on siirtynyt sairaaloihin ja muualle tarvitsijoille. Tästä huolimatta nämä viestit kentältä eivät ole loppuneet. Mistä on kyse? Eivätkö kuljetukset ole vielä ehtineet kaikkialle, vai onko varmuusvarastojen avaamisesta huolimatta suojavälineiden saatavuus niin heikkoa, että niitä ei kuitenkaan voida asianmukaisesti käyttää?

Tiedämme, että Italiassa on kuollut useita hoitohenkilökuntaan kuuluvia henkilöitä. Huoli suojavälineiden loppumisesta ei ole mikään pikkuasia. Aina ei tarvitse sairastua, vaan ongelma syntyy jo siitä, että altistuneet hoitohenkilökunnan tai esimerkiksi poliisin työntekijät joutuvat karanteeniin ja ovat siis pois työntekijävahvuudesta.

Mitä tulee hengityssuojaiin yleisemmin koko kansan kannalta, on vaikea ymmärtää, miksi THL alusta alkaen valitsi linjan, jossa hengityssuojien merkitystä vähäteltiin. Paitsi että suojista on merkittävää konkreettista hyötyä, on niillä myös psykologinen vaikutus, joka vähentää lähikontakteja. Suojainten hyödystä on tieteellistä näyttöä niin kausi-influenssan

kuin sikainfluenssan torjunnassa. Vuonna 2019 julkaistun mallinnuksen mukaan kausi-influenssat voitaisiin jopa torjua, jos 80 prosenttia ihmisistä käyttäisi suojaimia. Koronaviruksesta ei tietenkään vielä ole vastaavia tutkimuksia. On aivan selvää, että suojainten hyöty edellyttää niiden oikeinkäyttöä. Niin käsien pesun hyötykin edellyttää. Pelkkä huljautus vedessä ja sen jälkeen kuivaaminen likaiseen pyyhkeeseen ei tietenkään ole lainkaan hyödyllistä.

Hengityssuojien suhteen Aasian maat valitsivat toisin. Kuten vuosien varrella olemme nähneet, hengityssuojaimien käyttö etenkin epidemia-aikana on osa aasialaista kulttuuria. Siellä niitä ei väheksytä. Kiinan tartuntatautiviraston pääjohtaja pitää itse asiassa hengityssuojaimen käyttöä keskeisenä pandemian torjuntakeinona. Hänen mukaansa paha virhe Yhdysvalloissa ja Euroopassa on ollut se, etteivät ihmiset käytä suojia.

Miksi Suomi ja THL ovat sitten väheksyneet hengityssuojien käyttöä? On oikeastaan kaksi vaihtoehtoa: Ensimmäinen on se, että THL ei tunne tutkimuksia hengityssuojien antamista hyödyistä. En lainkaan usko tähän vaihtoehtoon. Sen sijaan toinen vaihtoehto on se, että THL on väheksynyt suojien merkitystä, koska niitä on niin vähän. Tämä näyttää valitettavasti uskottavammalta selitykseltä. Vaikka tietysti ymmärrän logiikan viestin takana, toivoisin edelleen, kuten olen toivonut koko epidemian ajan, että THL tarjoaisi suomalaisille avoimuutta. Viruksesta, sen käyttäytymisestä ja siltä suojautumisesta tulee viestiä avoimesti ja rehellisesti. Strateginen viestintä ei tässä yhteydessä toimi. Hengityssuojien merkityksen väheksyminen ei auta mitään eikä ketään. Sen sijaan se pahimmillaan kolhii ihmisten luottamusta viranomaisiin, kun oikea tieto kuitenkin leviää kansan parissa. THL:n Salminen kommentoi viikonloppuna uutisissa, että suojaimia saa käyttää, jos haluaa. Totta kai saa, ja se onkin suositeltavaa. Tällä kertaa Salminen kuitenkin myös muistutti, että suojista on globaali pula, joka ei todennäköisesti korjaannu aivan heti.

Arvoisa puhemies! Toivon hallitukselle kaikkea viisautta ja tarmoa tämänkin oleellisen kysymyksen ratkaisemiseen. Uskon, että hallitus tekee tässä poikkeuksellisessa tilanteessa parhaansa, ja, kuten ennenkin, pyydän, että ottakaa oppositio mukaan toimintaan. — Kiitos.

17.28 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Tässähän ovat monet kertoneet kokemuksistaan tänä päivänä, ja nuo ruuhkat lähinnä vilkkaimmilla väylillä, Kolmostiellä ja Nelostiellä, ovat tietysti sellaisia, jotka toivottavasti ihmisten käyttäytymisen myötä vähenvät lähipäivinä. Voi pystyä työaikoja porrastamaan, ja toivottavasti kaikki mahdolliset ovat jo etätyöhön siirtyneet, mutta täytyy ottaa huomioon myöskin mahdollisuus käyttää julkista liikennettä. VR:hän on pitänyt yllä yllättävän ison osan esimerkiksi kaukoliikenteen vuoroista, jotka pyörivät aika lailla tyhjinä. Tulimme kello yhdeksi Helsinkiin Tampereen IC-junassa. Olin ainoa junaan noussut Hämeenlinnassa, ja edustaja Räsänen oli ainoa junaan noussut Riihimäellä, ja sitten siitä Riihimäeltä etelään oli kolme matkustajaa koko yli 400 paikan junassa, ja meitä kolmea matkustajaa oli tarkastamassa kaksi poliisia Riihimäen ja Tikkurilan välillä. On tietysti hyvä, että alussa näytetään tämä tarkastustoiminnan tehokkuus, mutta toivottavasti jatkossa, kun on näytetty jo, että tilanne on hallinnassa, voidaan kohdentaa poliisi- ja muuta viranomaistoimintaa toisinkin.

Kysymys siitä, mihinkä nyt seuraavaksi pitää tähdätä huomio, varmasti liittyy pitkälti tähän työmatkaproblematiikkaan ja työpaikoilla tehtävään suojaustyöhön. Meillä on iso osa sellaisia henkilöitä, jotka eivät pysty etätyönä töitä tekemään, ja nyt tulee kantaa huolta heidän suojauksestaan ja asiakkaiden suojauksesta erityyppisissä työtehtävissä, erilaisilla

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

työpaikoilla, ja siinä on vaikea mitään yksittäistä säädännäistointia miettiä, vaan ennen kaikkea vaadittaisiin voimakasta informaatiota ja alakohtaisesti ongelmien haltuun saattamista ja lisää suojavälineitä.

Tässä on ansiokasta keskustelua käyty hengityssuojaimista. Siinä erityisesti ja nopeasti varmaan tarvittaisiin pohdiskelua juuri julkisten kulkuvälineiden osalta, erityisesti bus-sien, sillä jos vertaa tätä tilannetta, niin monissa junissa, varsinkin kaukojunissa, on nyt jo niin väljä tilanne, että siellä sitä turvaväliä tulee yllin kyllin, mutta sitten samaan aikaan pakataan täyteen vaikkapa lentokenttäbusseja tai joitakin lähiliikenteen busseja ilman, että siellä olisi näitä hengityssuojaimia edes kuljettajilla käytössä. Ja tässä on selvää epäsuhtaa, että jos samaan aikaan millimetrintarkasti lähdetään miettimään, miten työmatkaliikennettä ohjattaisiin vaikkapa Ruotsin rajalla, ja nyt kuitenkin täällä on monikymmenkertaisista volyymeista kysymys. Varsinkin jos otetaan Uudenmaan sisälläkin esimerkiksi nämä kontaktimäärät, niin se, miten niissä sitä tarttumamahdollisuutta vähennetään, on monin kymmenin verroin vaikuttavampaa kuin sitten tällaiset työmatkaliikenteen erityiskysymykset.

Tässä suojainten käytössä varmaan nyt nopeasti pitää arvioida, mitä nämä Aasian mai-den — erityisesti Singaporen, Taiwanin ja Etelä-Korean — tyyppiset ratkaisut ovat ja niiden vaikuttavuus. Nythän Euroopassa Tšekki on ensimmäisenä ottanut laajemmin hengityssuojainsuosituksen käyttöön ja ikään kuin pisaratartuntojen suojaamisen molempiin suuntiin, ja sitä on nyt syytä arvioida ja nopeasti tarvittaessa toteuttaa.

No, tämä varsinainen Uudenmaan liikkumista rajoittava asetus näyttäisi olevan sisällöl-tään varsin kohdallaan. Siinä on otettu huomioon niitä huomautuksia, joita edellisen käyt-töönottoasetuksen käsittelyn yhteydessä otettiin eduskunnassa ja perustuslakivaliokunnas-sa, ja se vaikuttaisi hyvinkin sopivan täällä nyt uudelleenhyväksyttäväksi, niin että siihen ei jouduta sen paremmin puuttumaan.

Tässä on myöskin tämä voimassaoloaika 19.4. saakka, ja toivottavasti se riittää. Näitä muita käyttöönottoasetusten aikoja, 13.4. saakka, varmasti nyt ihan lähipäivinä jatketaan, mutta juuri tämän Uudenmaan rajoituksen poikkeusluonteen takia — koska se on tällainen suhteellinen toimi, että täytyy miettiä kaiken aikaa, mikä on tilanne muualla valtakunnassa ja mikä Uudenmaan sisällä ja minkälaista liikennettä tarvitaan siinä välillä — saattaa hy-vinkin olla, että tämä yksi rajoitusaika riittää ja jo 19.4. voitaisiin siirtyä eteenpäin.

17.34 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Ikäviähän tällaiset rajoitukset todellakin ovat, niin Uudenmaan sulkemiset kuin kaikki muutkin, mitä tässä toiminnassa on nyt tällä hetkellä tehty. Tietysti minun mielestäni asia on niin, että olisi pitänyt tehdä etuottoisesti paljon aikaisemmin monet asiat, ja vähän täytyy sanoa, että jopa ohimosuonet pullistuivat, kun kuunteli tuossa hallituspuolueiden edustajia, kun vielä viikkokin sitten keuhuttiin, kuin-ka ollaan etupainotteisesti kaikkiin toimiin ryhdytty, vaikka todellisuus on jotain muuta. Siinä olen kyllä meidän puheenjohtaja Halla-ahon kanssa samaa mieltä, että hallitus on kyllä selkeästi parantanut askeliaan ja ollaan lähdetty sille linjalle, että on vähän aikaisem-min reagoitu. Nyt tietysti täytyy muistaa edelleen, että homma jatkuu, ja toivon mukaan joka ikisestä, mistä täälläkin puhutaan, mitä rajoitteita tai vastaavia pitäisi jatkossa tehdä, otetaan pallo huomattavasti nopeammin vastaan, koska tilanne on se, että mitä nopeammin me saamme tämän homman pakettiin ja kuriin, siitä on kuitenkin loppupelissä huomatta-vasti pienempi lasku kuin siitä, että meillä jatkuu tämä äärettömänkin kauan.

Tällä hetkellä, kun Uudenmaan rajoille on laitettu esteitä, siellä nyt on edelleen useita teitä, joilla ei kunnolla päästä niin sanotusti raskaalla liikenteellä ohittamaan. Ymmärrän

hyvin, että äkkiä jouduttiin kyhäämään tällaiset raja-asemat ja mitään valmiuksia siellä ei ollut, ja siellä oleva väki teki äärettömän hyvää työtä, että sai aika nopeasti sitten puolen yön aikaan rajan niin sanotusti pystyyn, mutta nyt pitäisi tietysti katsoa sitä, että siellä on aika paljon jakeluliikennettä ynnä muuta, mikä jatkuvalla syötöllä ajaa siitä rajalta yli, ja vielä niillä teillä, missä ei ohituskaistoja ole tehty.

Tuossa aikaisemmin joku edustaja puhui siitä, että saataisiin joihinkin autoihin tiettyjä tarroja ynnä tällaisia. Se, että pelkän työssäkäymisen perusteella autoihin laitettaisiin jotain tarroja, kyllä todellisuudessa tulee vaarantamaan vähän koko hommaa. Eihän se auto ole se juttu vaan ne ihmiset, jotka siellä ovat. Kyllä minä sen ymmärrän, että jos puhutaan pelastushenkilökunnasta, lääkäreistä, kaikista tämmöisistä, niin heille voidaan järkätä joku autoon tuleva lappu, millä päästään nopeasti. Hyvänä esimerkkinä meidän oman perheyri-tyksen paikka on Uudellamaalla, ja meidän kaikki työntekijät ovat Uudenmaan ulkopuo- lelta, eli meiltä neljä henkilöä jatkuvalla syötöllä tulee Uudenmaan puolelle. En minä näe mitään ongelmaa siinä, että he joutuvat hiljentelemään tuolla ja pikkasen aikaa jonot- tamaan. Se on ihan normaalia Kehä kolmosen ja ykkösen ruuhkissa, mitä on muutenkin. Vaikka nyt annettaisiin jollekin autolle sitten joku etuoikeus ajaa ohi, niin emme me tiedä kuitenkaan, kuka siellä ratissa sitten siinä vaiheessa on, kun tulee vaikka tarvetta lähteä mökille tai vastaavaa. — Kiitoksia.

17.37 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Halla-aho omassa puheenvuo- rossaan jossain määrin suhtautui pilkkaamalla pääministeriin ja hallitukseen toteamalla, että pääministeri olisi todennut viikko sitten, että jätetään spehtaakkelit muille, ja nyt sitten olisi toinen ääni kellossa, kun tänä päivänä tätä asiaa katsotaan. Ei ole toinen ääni kellossa. Ei tämä Uudenmaan rajojen sulkeminen tai muun Suomen eristäminen Uudestamaasta tai Uudenmaan eristäminen muusta Suomesta ole mikään spehtaakkeli. Nämä toimet, mitä eduskunta on täällä hallituksen esityksestä hyväksynyt, eivät ole olleet spehtaakkeleja vaan vakavia toimia, jotka on ajoitettu siinä määrin oikein kuin tässä tilanteessa voidaan oikein ajoittaa. On totta, että kriisi on päällä ja me emme tiedä, mikä sen mittakaava Suomessa tu- lee olemaan. Sen me tiedämme, että hallituksen toimilla on pyritty joka tapauksessa pitä- mään niin pitkälle hallinnassa tämä tilanne kuin mahdollista, voittamaan tämä koronavirus tässä prosessissa viime kädessä. [Sheikki Laakson välihuuto] Eli spehtaakkelista ei ole ky- symys vaan ehdottomasti vakavista toimista.

Edustaja Heinonen viittasi nimenomaan tähän Uudenmaan eristämiseen ja liikkumisra- joituksiin siltä kohdin kuin tässä on nyt ollut tavoitteena uusmaalaisien pitäminen rajatum- min tällä alueella ja tarpeettoman liikkumisen rajojen ylitse vähentäminen, millä halutaan tietysti estää koronaviruksen leviämistä ja toisaalta myöskin sitä, että uusmaalaiset eivät koronaviruksen vuoksi kuormittaisi muualla Suomessa olevaa terveydenhuoltokapasiteet- tia. Tämähän on ollut se lähtökohta, ja edustaja Heinonen vain totesi, että kun tässä nyt vii- vyteltiin tätä ratkaisua Uudenmaan eristämisestä, niin synnyttiin tällainen ”pako- laisalto” tai ”mökkialto”, mökeille menemisen alto — uusmaalaiset siirtyivät niinä vii- meisinä tunteina, viimeisenä päivänä sitten vauhdilla täältä pois. Tässäkin on nyt osittaista harhaa — osittaista harhaa. Merkittävin osa näihin piilopirtteihin mökeille siirtyneistä uus- maalaisista ovat niitä iäkkäitä ihmisiä, jotka pantiin karanteenin kaltaisiin oloihin jo pari viikkoa sitten, ja he harkitsivat sen siten, että he todella sijoittavat itsensä karanteenin kal- taiseen oloihin siirtymällä tuonne maaseutualueille, hyvin harvaan asutuille seuduille, ja sil- lä tavalla rajoittivat kontaktipintansa minimiin — käyttävät kyläkauppiasta usein vielä sil-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

lä tavalla, että tavarat toimitetaan sinne, eikä ole kontakteja käytännössä ollenkaan. Tämähän on ollut mitä järkevintä toimintaa koronaviruksen leviämisen ehkäisemiksi. Samoin valtaosa niistä uusmaalaisista, jotka päätyivät viime viikolla ennen tätä rajojen niin sanottua sulkemista pois täältä, ei mennyt mihinkään joukkotapaamiseen juhlimaan sinne tai tänne, vaan valtaosaltaan siirryttiin sinne mökkien rauhaan maaseudun eristyksiin, koska ihmiset ovat vastuullisesti tässä toimineet ja haluavat eristää itsensä. Tässä suhteessa ei kannata nyt paniikkia luoda mihinkään suuntaan, että täältä uusmaalaiset nyt tieteen tahtoon olisivat levittämässä vahvasti koronavirusta.

Erikoinen on myöskin edustaja Heinosen pohdiskelu siitä, että jos jossakin rajapisteellä oli 15 000 autoa kulkenut läpi ja tarkastettu ja 24 oli käräytetty, eli olivat tarpeettomasti ylittämässä sitä rajaa, niin se kertoo, onko tämä nyt aivan tarpeettoman suuressa mittakaavassa, kun poliisit ja Puolustusvoimat yhdessä valvovat näitä ylityspaikkoja, kun näin vähän on jäänyt kiinni. Eihän kyse ole siitä, että nämä rajanylityspaikat on pistetty sen vuoksi sinne, että ne 24 käräyttävät 15 000:sta, vaan etteivät ne käräyttäisi yhtään siitä 15 000:sta. Eli valtaosa, tuhannet tuhannet ihmiset, ei ole lähtenyt liikenteeseen juuri sen vuoksi, että siellä on se vartiointi. Tietysti tämä, mihin nyt on ryhdytty, että on haluttu Uttamaata eristää, niin tuskallista ja vaikeata kuin se kaikille meille onkin — kaikilla tasoilla suomalaiselle yhteiskunnalle hankalaa — on nyt ollut tässä välttämätön toimi, ja tämän vuoksi se, että sitä sitten valvotaan myöskin suomalaisella tehokkaalla tavalla, on ihan järkevää ja toteutettu.

Toivoisin, että oppositiosta myöskin perussuomalaiset lopettaisivat tämän tapaisen keskustelun täällä, että liian myöhään, liian näin — me emme kukaan oikein tiedä, kuinka tässä nyt reagoidaan viisaasti. Jälkikäteen me voimme tietysti sitä analysoida. Hallitus on tehnyt parhaansa, ja annetaan sille tuki.

17.42 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Liikkumisen tilapäiset rajoituksethan on tehty väestön suojaamiseksi — tilapäiset rajoitukset liikkumisen estämiseksi on tehty väestön suojaamiseksi — ja siksi Uudenmaan maakuntarajat on laitettu kiinni. Tämähän on toiminut todella hyvin, mutta niin kuin tässä on puheenvuoroja käytetty sen suhteen, että kun tuossa Uudenmaan rajalla kulkee raskasta liikennettä ja siellä elintarvikkeet liikkuvat, niin olisi hyvä, että se niin sanottu rekkakaista löytyy, jotta nämä rekat pääsevät liikkumaan mahdollisimman sujuvasti, koska eiväthän ne rekat siellä ihan huvikseen ajele, vaan niillä on se työ, että elintarvike liikkuu tänne ja täältä tuonne maakuntiin.

Edustaja Kärnä käytti hyvän puheenvuoron, että poikkeustilanteessa ja kriisiaikana jokaisella meistä on se oma vastuu, yksilön vastuu, ja vastuullisuutta on tällä hetkellä se, että pysytään kotona ja pysytään niissä niin sanotusti omissa pienissä ympyröissä. Mutta vastuullisuutta, arvoisa puhemies, on myös se, että pysytään rauhallisina ja keskitytään hoitamaan sitä omaa terveyttä ja oltaisiin levittämättä levottomuutta aiheuttavia huhuja. Nimittäin juurikin tuossa äsken edustaja Kiljunen puhui tästä niin sanotusta mökkiläisten aallosta, ja nyt maakunnissa alkaa leviämään semmoisia huhuja, että täältä niin kuin oltaisiin tuotu koronavirusta. Näinhän ei ole, ei kukaan ole halunnut lähteä maakuntiin levittämään virusta, ja sen takia haluan muistuttaa, että pysyttäisiin rauhallisena.

Arvoisa puhemies! Olen sillä kannalla, että tekisimme tällä viikolla pikkusen ylireagoituja päätöksiä kuin niin, että jäämme seuraamaan tilannetta, koska uskon ja koen ja näen, että tämä viikko on se ratkaisun viikko siinä, mihin tämä tilanne alkaa kehkeytymään.

Edustaja Räsänen toi täällä esille sen, että kauppakeskuksetkin olisi syytä sulkea. Olen täysin samaa mieltä, ja olen tässä salissa tuonut jo viime viikolla esille myös sen, että nyt kun nämä pääsiäisen pyhät on tulossa, niin olisiko syytä antaa myös maakunnille mahdollisuutta rajoittaa liikkumista. Ihmiset tykkäävät lähteä mökeille ja tykkäävät lähteä, niin kuin esimerkiksi Kainuun maakuntaankin, pilkkimään ja hiihtämään, niin olisiko syytä, että tätä liikkumista rajoitettaisiin vielä entistä enemmän tulevien viikkojen aikana, tällä viikolla jopa? — Kiitoksia.

17.45 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Joo, näinä aikoina on monessakin kohdassa ajateltava, että on mieluummin tehtävä enemmän kuin vähemmän. Eletään poikkeusoloja, ja kaikki me tiedämme, että on sitten kyse liikkumisen rajoittamisesta tai elinkeinovapauden rajoittamisesta, ne ovat raskaita ja hyvin poikkeuksellisia toimia.

On tärkeää, että mietitään tuolla pohjoisessa, sekä Suomen ja Ruotsin välisen rajan osalta että Suomen ja Norjan välisen rajan osalta, työmatkaliikenteen sujuvuutta ja sitä, tarvitaanko jotain toimia, koska siellä on jo mediankin kautta ollut esillä mahdollisia koronataartuntoja, jotka ovat nimenomaan tulleet sieltä Ruotsin puolelta Tornion rajanylityksestä johtuen. Olen saanut myöskin viestiä, että ihan sama tilanne on siellä pohjoisempaan, Norjan rajalla, vaikka määrät eivät toki olekaan yhtä suuret. Ihmiset ovat tottuneet liikkumaan töissä rajan yli, ja tartuntoja on tietenkin siellä Norjan puolella ihan lähellä, muun muassa Karasjoella ja Kautokeinosssa. Eli siinä mielessä on tärkeää, että pohditaan myöskin sitä asiaa.

Aktiivinen kansalainen otti heti lauantaiamuna yhteyttä, kun ensimmäisiä kuvia oli tullut tästä Uudenmaan rajan tarkastuksesta. Tiedetään, että meillä sähköiset tunnisteet ja erilaiset kulkutunnisteet ovat arkipäivää — on kyse sitten leffalipusta tai pelilipusta tai jostain tapahtumalipusta konserttiin, on erilaisia mahdollisuuksia mobiililippuihin — ja tämä henkilö tosiaan työskentelee tällaisella alalla ja lähetti ehdotuksen, että ihmisille tai henkilöryhmille, jotka tarkastetaan näillä tarkastuspisteillä, olisi aivan mahdollista luovuttaa kulkutunniste tai mobiililaitteeseen koodata sellainen, joka olisi etäluettavissa. Jos tämä tilanne pitempään jatkuu, niin silloin myöskin tällaiset mobiililippuun rinnastettavissa olevat kulkuluvat olisi huomattavasti helpompi uusia ja jakaa tuhansille ihmisille. Niitä ei tavallaan tarvitsisi jakaakaan, koska ne tulisivat sen sähköisen rekisterin kautta. Olisi vain koodattavissa se, että kulkulupa, tämä mobiilitunniste, on siinä kännykässä pidemmän aikaa voimassa, ja silloin sen varmuus myöskin, tämän toimijan yhteydenoton perusteella, olisi paljon varmempi. Nyt on ollut kyse viikonlopunkin aikana siitä, että ihmiset ovat näyttäneet erilaisia paperidokumentteja siitä, että he ovat töissä tai että he joutuvat työn vuoksi liikkumaan, ja kuten tässä asetuksessa sanotaan: ”Poliisi ei saa estää 3 momentissa säädettyyn välttämättömään syyhyn vetoavan henkilön liikkumista.” Jos henkilö vetoaa siihen, että hänen on välttämätöntä esimerkiksi työn tai elinkeinon vuoksi tämä raja ylittää, niin silloin poliisi ei sitä saa estää.

Tietenkin, arvoisa puhemies, Uudenmaan rajan osalta puhutaan nyt kymmenistä tuhannesta ylityksestä, mutta edelleen kannan huolta siitä lentokentän tilanteesta, koska tutustuin näihin Finavian matkustajamääriin, ja normaalina kuukautena Helsinki-Vantaalla on kansainvälisillä lennoilla Suomeen matkustavia yli 650 000 henkilöä kuukaudessa. Parikymmentätuhatta oli vähemmän helmikuussa, mutta ei voi olettaa, että maaliskuussa olisi tullut vähemmän kuin puoli miljoonaa matkustajaa kansainvälisiltä lennoilta, koska niitä lentoja on myöskin paljon enemmän näitten erilaisten kotiutusten ja palautusten vuoksi, kun

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

on pyydetty vaihto-opiskelijoita ja tutkijoita ja kaikkia suomalaisia väliaikaisesti ulkomaille olleita palaamaan kotimaahan.

Yksi asia, mikä on tärkeä ja mistä on tässä salissa paljon puhuttu, ovat nämä suojavarusteet. Iso huoli on kyllä poliisien, Puolustusvoimien ja myöskin varusmiesten suojavarusteista. Kuten edustaja Purra, hallintovaliokunnan puheenjohtaja, toi tässä esiin, suojavarusteita ei voi olla tarpeeksi, koska niitä ei sinne poliiseille jaeta. Tämä eräänlainen mobiililaitteeseen tuleva koodi, jonka voisi etälukea, olisi myöskin ennalta ehkäisevä toimenpide. Jos ei niitä suojavarusteita yksinkertaisesti ole kaikille, niin silloin, kun koodi olisi luettavissa kauempaa ja siinä riittäisivät pelkästään hanskat poliisille, se olisi parempi kuin se, että on liian vähän suojavarusteita.

17.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Yhden asian haluan tässä asiayhteydessä sanoa. Kun tätä keskustelua aloitimme, niin edustaja Timo Heinonen, korkeasti arvostamani kansanedustaja, epäili näiden kulkurajoitteiden mielekkyyttä siitä näkökulmasta, että tämän aamun kokemusten perusteella muistaakseni oli noin prosentin kymmenyksen verran käännetty ihmisiä joillakin tarkastuspisteillä. Olisin toivonut hieman analyttisempaa ajattelua edustaja Heinosenalta, koska pitää muistaa, että kun meillä on kulkurajoitukset ja muistaakseni 0,17 prosenttia käännettiin, niin tuosta voisi vetää tilastotieteellisen johtopäätöksen, että 99 prosenttia ja risat jäi kotiin niitä, jotka tiesivät, että ei kannata lähteä. Elikkä yhteiskunnan viesti tällä hetkellä kansalaisille on yksiselitteisen selkeä: Älkää liikkuko. Pysykää siellä, missä olette. Olkaa mahdollisimman paljon kotonanne. Älkää levittäkö tautia. Siitähän tässä on kysymys.

Ajatelkaa, jos me tottelemattomuudellamme taikka harkitsemattomuudellamme tartuttamme jonkun ihmisen ja niitä on sitten paljon tuolla jopa teho-osastoilla, niin siinä on silloin kysymys ihmisten hengestä. Pitääkö meidän tietoisesti lähteä tätä vastaan taistelemaan tai oponnoimaan sillä, että pitää olla vapaus liikkua? Kyllä nyt pitää ottaa järki rauhalliseen käteen ja miettiä, mitä kannattaa tehdä, ja jos ei muuta motivaatiota löydä, niin näin pääsiäisen alla toivon, että ajatellaan edes lähimmäisiä.

17.52 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Tämä Uudenmaan rajan sulkeminen on uusi ja tavallaan mielenkiintoinen tilanne ja kova ja raju päätös, mitä tähän koronavirustautiin liittyen on jouduttu tekemään. Kyllä nyt hallitusta pitää kiittää, että se on ottanut kovat otteet ja koettaa taittaa tämän taudin etenemisen ja leviämisen. Sekin on erittäin tärkeä päätös ollut tässä tilanteessa.

Ne, kenelle haluan vielä erityisesti antaa kiitosta, ovat ne poliisit ja rajamiehet, mitkä tekevät tuolla töitä tämän asian ja valvonnan eteen. Viikonlopun aikana lauantaina ajoin Varikauteen ja pysähdyin sinne jonottamaan. Ihan rauhallisesti se homma meni eteenpäin, ei siinä nyt mitään kauheuksia tullut. Takaisin tullessa sujui jo erittäin hyvin liikenne: rekat menivät ohituskaistaa ja kuorma-autot menivät ohituskaistaa, jatkoivat menemistä, ja poliisit ohjasivat sitten meidät siihen omalle paikalle, että tarkistetaan meidän liikkumiset, että liikutaan oikeilla asioilla.

Asia, mitä tässä tilanteessa on joutunut miettimään, on myös se, miten me suomalaiset pärjäämme tässä. Minun mielestäni pitää kiittää myös meidän koulutusjärjestelmää ja tavallaan sitä meidän kasvatustajajärjestelmää, mikä on. Me olemme oppineet siihen, että me noudatamme ohjeita. Ihmiset ovat erittäin hyvin ottaneet nämä ohjeet vastaan ja pitävät etäisyyttä ja huolehtivat hygieniastaan. Ihan kaupoissa ja joka paikassa näkee, kuinka he

ottavat desinfiointiainetta käsiinsä ja puhdistavat kädet ja koettavat välttää lähelle menoa. Minun mielestäni meillä menee sillä tavalla ihan mukavasti. Minä luotan suomalaisiin ja suomalaisten tekemiseen tässä tilanteessa. Tällä tavalla me pärjäämme tässä jatkossakin eteenpäin. — Kiitos.

17.54 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Nyt viime päivinä on säädetty rajuja rajoituksia siihen, miten ihmiset voivat liikkua ja harjoittaa elinkeinojaan ja kuluttaa. Nämä on kovia keinoja, joilla on kova taloudellinen hinta myös. Me kyllä yleensä valio-kuntakäsittelyissä olemme nähneet ne aivan perusteltuina, ja yksimielisestihän näitä on tuotu.

Tässä kuitenkin se huomio, että vaikka ne ovat perusteltuja, niin näitä rajoituksia täytyy jatkuvasti tarkastella ja on kriittisesti tarkasteltava sitä mukaan kuin meidän käsityksemme niiden hyödyllisyydestä päivittyy. Nimittäin näillähän haetaan hyviä terveydellisiä lopputuloksia, mutta myöskään näitä taloudellisia menetyksiä ei voi kestää loputtomiin, ja jos nämä jatkuisivat kuukausikaupalla, niin jossain vaiheessa joudutaan kysymään, onko talouden heikkenemisen välillinen kustannus jo ihan terveydelle ja ihmishengille sitten kasvava ja jossain vaiheessa liian suuri, ihan sitä kautta, että jos talous tästä taantuu ja lamaan-tuu pitkäksi aikaa, niin silloin myös hoidon ja hoivan voimavarat ihan vain julkisen verokertymän heikkenemisen kautta heikkenevät ja sitä kautta menetetään ihmishenkiä.

Nyt tässä menen vähän alueelle, jonka esimerkiksi edustaja Aki Lindén tuntee lääkärikoulutuksellaan paljon paremmin, mutta kun meillä päivittyvät käsitykset siitä, miten paljon näitä taudin kantajia on yhteiskunnassa — esimerkiksi nyt THL:n suunnittelemien vasta-ainetestien kautta — niin sitten voidaan uudelleen arvioida, mikä näiden rajoitustoimien taloudellinen hyöty on. Toivottavaahan olisi, että jossain vaiheessa päästäisiin samanlaiseen tilanteeseen kuin missä ainakin ilmeisesti Aasian maissa on tämän hetkisen tiedon nojalla saatu tämä epidemia kuriin, eli siinä vaiheessa kun sitä on jarrutettu riittävästi, voitaisiin taas jäljittää näitä tartuntaketjuja testauksilla ja suurin osa ihmisistä voisi palata normaaliin toimintaan.

Olisi ilmeisesti myös hyödyllistä, että aivan terveiden ihmisten parista tai terveydentilasta riippumatta otettaisiin otos esimerkiksi Helsingin tai Uudenmaan ihmisistä ja analysoitaisiin sitä, kuinka moni jo nyt huomaamattaan kantaa tätä tartuntaa. Sillä on hyvin suuri merkitys sille, mikä on näiden rajoitustoimien hyöty. Kuten jotkut brittiläiset tutkijat ovat esittäneet, jos todellakin merkittävä osa väestöstä jo joka tapauksessa kantaa tätä latentisti sairastumatta, niin silloin tietysti näiden rajoitustoimien hyöty on pienempi ja kuolleisuusprosenttikin itse asiassa silloin on pienempi kuin sitten päinvastaisessa tapauksessa.

Eli näitä asioita pitää seurata parhaan tutkimustiedon valossa, ja en ollenkaan epäile, etteikö hallitus näitä asioita ymmärtäisi ja näin tekisi, ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoskin on viime päivien tiedon nojalla selvästi suuntautunut tämän tapaisiin tutkimushankkeisiin.

Toinen kiinnostava vertailukohta on tässä todellakin meidän naapurimaa Ruotsi, jossa on valittu aika lailla toisenlainen strategia. Sitä on joskus arvosteltu tai sitä on luonnehdittu hieman pilkallisestikin jonkinlaiseksi ”talous on tärkeämpää kuin terveys” -ajatteluksi, mutta pitää muistaa, että jos perehtyy tähän ruotsalaiseen keskusteluun ja päätöksentekoon, niin itse asiassa tämä Ruotsin valitsema toimintatapa ei ole minkään poliittisen tahon valitsema. Siinä ei ole ollut taustalla se, että poliitikot olisivat halunneet jotenkin priorisoida taloutta terveyden kustannuksella, vaan Ruotsissa, joka on hyvin tällainen asian-tuntijavetoisen itsenäisen viranomaistiedon maa, todella tämä kansanterveysinstituutti

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Folkhälsoinstitutet on oman asiantuntijapohjansa nojalla tällaisen toimintatavan valinnut. Ehkä joskus vähän myöhemmin sitten nähdään, miten se vertautuu talouden ja hyvinvoinnin, tappioiden ja kuolemantapausten valossa sitten lopuksi muiden maiden strategioihin. Mutta millään maalla ei tässä ole varaa suhtautua kovin pilkallisesti muihin maihin. Sen verran heikko meidän tietoperustamme vielä tässä vaiheessa on. — Arvoisa puhemies, kiitos.

17.59 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Uudenmaan maakunnan eristäminen on tarpeellista ja välttämätöntäkin, jotta voidaan jarruttaa epidemian leviämistä täältä Uudenmaan alueelta muihin maakuntiin ja samalla voidaan huolehtia siitä, että maakuntien sairaaloiden, ennen kaikkea tehohoidon, kapasiteetti riittäisi juuri oman alueen asukkaiden tarpeisiin.

Nostan kuitenkin esiin sen huomion, että on syytä välttää tarpeetonta vastakkainasettelua Uudenmaan ja muiden maakuntien asukkaiden välillä ja myös paikallisten asukkaiden ja mökkiläisten kesken. Nimittäin ei ole kuin muutama viikko aikaa siitä, kun annettiin ohje, että nyt niiden, joilla on vapaa-ajanasunto, kannattaa lähteä sinne mökille ja aloittaa ikään kuin se mökkielämä jo hyvissä ajoin ennen kesän alkamista ja eristäytyä ihan vapaaehtoisesti tältä epidemialta, ja monet, esimerkiksi hyväkuntoiset eläkeläiset, tekivätkin näitä ratkaisuja. Sitten viime viikolla pääministeri taas sanoi, että nyt kaikki pois sieltä mökeiltä takaisin koteihinsa. Ajattelen, että jos joku on ollut jo siellä mökillään kaksi tai kolme viikkoa, niin hän on jo ollut karanteenijajan, eikä enää tämän epidemian näkökulmasta ole ikään kuin mielekästä lähteä palaamaan takaisin Uudenmaan alueelle, missä sitten herkemmin taas joutuu altistetuksi tälle virukselle. Eli kyllä tässä pitää pystyä myös ihan maalaisjärkeä käyttämään.

Herra puhemies! Nostan vielä tästä liikkuvuudesta ja tartuntavaarasta esiin sen, että kukaanhan meistä ei tiedä, miten kauan tämä tilanne jatkuu ja miten kauan me joudumme vielä näitä mahdollisia lisärajoituksiakin tekemään. Mitä pitemmälle kevät etenee, sitä suurempi houkutus on varmasti ulkona myös suurempiinkin tapaamisiin, ja meillä on aika pian vappu lähellä, jolloin varmasti olisi aika suuri houkutus olla suurissakin kokoontumisissa. Ajattelen, että mikäli tämä tilanne jatkuu edelleenkin vakavana, olisi kyllä tärkeää, että hallitus pohtisi jo hyvissä ajoin, millä tavoin vappu järjestetään, jotta siinä ei sitten tarpeetonta altistumista koronavirukselle tapahdu.

18.02 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Olin kaupunginhallituksen etäkokouksessa ja huomasin, että ainakin yksi asia tässä kirittää meitä, eli näitten etäyhteyksien käyttö, jota on paljon toivottu, ja siitä huolimatta ne eivät nyt ole edistyneet. Siksi en valitettavasti kaikkia, varmaan hyviäkään, puheenvuoroja ole kuullut, ja valitan, jos toistan joitakin asioita tästä johtuen.

Ymmärsin, että perussuomalaisten ryhmästä on tullut hieman pyyhkeitä siitä asiasta, että me emme ehkä olisi tässä tilanteessa, että me rajaamme Uudenmaan liikkumista, jos me olisimme aidosti puuttuneet Suomen rajojen sisään matkustamiseen paljon aikaisemmin. Silloin muutamia viikkoja sitten, ehkä useampia, kolme neljä viikkoa sitten, maailmalla tämä jo riehui, ja siitä huolimatta meillä monet ihmiset lähtivät ulkomaanmatkoille ja ottivat siellä kuvia, ja annettiin suosituksia, että älkää nyt menkö ja ei tämä nyt ole kiva asia. Tämä jatkui ja jatkui, ja nyt sitten sen jälkeen, kun ihmisiä tuli, hallitus ilmoitti, että annetaan ohjeet lentokentille siitä, että tulee ihmisten mennä vapaaehtoiseen karanteeniin,

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

ja siitä, miten mennään kotiin. No, kuulimme viime viikolla, että näinhän ei ollutkaan siten tapahtunut, että oli ollut tietokatkoksia. No, sanon, että jos olisin itse ollut vastuussa oleva ministeri tai muu henkilö, niin olisin nyt ihan puhelimella tarkistanut, että hei, onko siellä nyt kaikki tieto, kun tällaisia vihjeitä tuli pitkin matkaa, varmaan monille muillekin. Kyllä se oli tavallaan semmoinen viruslinko — sinne kun tulee ihmisiä pitkin maailmaa epidemia-alueilta ja sitten säntäilee kuka minnekin, niin näinhän se leviää. Emme ehkä olisi tässä tilanteessa, jossa me nyt olemme.

Tuossa ihan ensimmäisessä puheenvuorossa edustaja Heinonen puhui tästä vihreästä linjasta, ja se on tavallaan ihan hyvä idea, että jotkut kuljetukset pääsisivät siitä suoraan. Itselleni mieleen tulee esimerkiksi juuri erittäin tärkeiden tarvikkeiden toimittaminen kiireellisesti, että voisi olla joitakin tiettyjä kuljetuksia, esimerkiksi suojavarusteet ja sitten toinen on eläinkuljetukset — ne eivät tietenkään saa kestää tuntitolkulla. Me olemme edelleen kuitenkin inhimillinen valtio, ja sekin on hyvä muistaa, että tämäkin asia tulee huomioiduksi.

Täällä on myös arvosteltu sitä, niin kuin itsekin arvostelin viime viikolla, että mistä syystä näitä tiettyjä rajoitustoimenpiteitä ei pantu saman tien voimaan ja sitten hyväksytty jälkikäteen eduskunnassa, kuten valmiuslaki edellyttää, ja perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelä sitten kertoi näistä menettelyistä. Itse katsoin, että tämä valmiuslaki on liian jäykkä ja liian hidas ja vaatii päivittämistä, ja samoilla linjoilla oli perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelä. Eli meidän täytyy saada nyt tämän kriisin jälkeen ehdottomasti päivitettyä meidän valmiuslaki, niin että me emme sitten muoto-seikkojen vuoksi edestakaisin pyörittele paperia, joka sinänsä sisällöllisesti on oikea mutta pitäisi jakaa kahdelle paperille ja kahdelle eri istunnolle, koska jos meillä on vakava kriisi, niin emme me voi jäädä tällaisien asioiden kanssa pyörittelemään. Yleensäkin oikeustieteellisessä tutkimuksessa ja ajattelussa — tämä nyt ei ole ihan suoraan verrattavissa, mutta kuitenkin — esimerkiksi asiakirjan otsikko ei voi ratkaista vaan se sisältö. Tietyllä tavalla pitäisi enemmän tulkita asioita oikealla tavalla kuin takertua niiden muotoihin.

Vielä sitten haluaisin todeta tuosta Ruotsin tilanteesta: En ole mikään lääkäri, ja harmittaa, jos siellä tosiaan, niin kuin edustaja Vartiainen kertoi, poliitikot eivät päättä. Kyllä poliitikkojen nimenomaan pitäisi varmaan alkaa siellä päättää asioista. Ainakin itse luen huolestuneena lukuja, että siellä on pitkälle yli sata kuollutta ja meillä on 13, ja siellä ilmeisesti lähdetään pääsiäisenviettoon pitkin Lappia. Ehkä sielläkin olisi hyvä vaikka joitakin muitakin lääkäreitä kuunnella. Mutta se on heidän asiansa, paitsi jos sieltä kaksoiskansalaiset päättävät lähteä tänne, silloin se on myös meidän asia, ja kyllä meidän pitäisi varmaan olla vähän huolissamme siitä, ovatko he Ruotsissa kovinkaan kartalla.

Sitten viimeiseksi asiaksi haluaisin sanoa, että me olemme täällä oppositiossa olleet erittäin positiivisella mielellä tukemassa hallituksen esityksiä ja kaikkea kirittäneet ja mahdollisuuksien mukaan myös lyhentäneet puheenvuorojamme ja olleet äärettömän joustavia. Ei oteta kuitenkaan sitä asennetta, mikä joissain hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroissa oli, että ei saa räksyttää. Emme me räksytä. Me olemme kuitenkin kansanedustajina täällä ja yhdessä näitä päätämme, ja tässä voi jokaisella olla erilaisia näkemyksiä, erilaisia mielipiteitä, hyviä vinkkejä. Niitä tulee muuten koko ajan kansanedustajilta. Tänään viimeksi olemme edustaja Räsänen kanssa huomanneet yhdessä, että kaupoissa ei ole käsideisiä eikä edes käsihanskoja, ja tällaisia kierroksia olemme ilmeisesti kumpikin viikonlopuna tehneet. Että meillä on ihan hyviä ideoita ja olemme ihan vilpittömällä mielellä, niin että periaatteessa ei lähdetä siitä, että heti niin kuin arvostellaan tai räksytetään, vaan mei-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

dän tehtävä on tuoda erilaisia näkemyksiä. Meillä on jokaisella ne omat äänestäjät ja omat aivot, minkä takia meidät on valittu — kuka minkäkin takia, mutta joka tapauksessa. — Kiitos, ja jatketaan.

18.08 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! On äärettömän tärkeätä, että näissä poikkeustilanteissa meillä kaikilla kansalaisilla on ajantasainen tieto. Yksi asia, mikä kansalaisia tällä hetkellä mietityttää ja josta varmasti jokainen meistä saa yhteydenottoja, on se, milloin menee mikäkin asia eteenpäin, mikä on valtioneuvoston jäsenen puhetta, mikä on sitä, että eduskunnassa ovat asiat menossa — ja tähän itse asiassa edustaja Räsänenkin tässä viittasi, tähän epäselvään tietoon. Senpä takia, kun ollaan uuden kuukauden alussa ja tiedetään, että tästä vakavasta poikkeustilanteesta, tästä taistelusta meidän näkymätöntä viihollista vastaan ei selvitä viikoissa vaan se vie kuukausia, olisi nyt äärettömän tärkeätä meidän kansalaisia ajatellen, että olisi ajantasainen avoin tieto, esimerkiksi suomi.fi/korona, vnk.fi/korona tai suomikorona.fi tai jotain, jossa olisi kaikki selkokielellä, valtioneuvoston päätöksistä alkaen. Valitettavasti, arvoisa puhemies, sinne ei voi laittaa tällaisia asetuksia eikä meidän eduskunnan lakipykälä ja mietintöjä, vaan sinne täytyy selkokielellä kirjoittaa, mitkä poikkeusasiat ovat nyt voimassa, mitkä liikkumisen ja elinkeinovapauden rajoitukset ovat voimassa. Tämä on yksi asia, josta on tällä hetkellä mediassakin erilaista tietoa, ja me emme voi välttyä myöskään siltä, että mediassa on väärää tietoa liikenteessä. Mikä olisi sen valitettavampaa kuin se, että Suomessa, avoimessa demokratiassa ja meidän rakkaassa yhteiskunnassa, kansalaiset tekisivät väärän tiedon pohjalta sellaisia asioita, jotka koituisivat heidän oman tai heidän läheisensä tai jonkun muun terveyden haitaksi. — Kiitos.

18.10 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! En yleensä koskaan käytä samassa asiassa kah-
ta puheenvuoroa, mutta keskustelussa nousi esille muutama asia, joita ihan lyhyesti haluaisin kuitenkin kommentoida.

Edustaja Räsänen nosti tämän vappukysymyksen esille. Olen itse ajatellut, että meidän roolimme täällä ei ole olla kovin operatiivisella puolella, mutta rohkenen kuitenkin mielialipiteenäni sanoa, että sehän on selvää, että vappuna ei mitään juhlia järjestetä, ei minkään aatesuunnan toimesta, vaan kyllä tämä koko tilanne, joka meillä nyt on, kestää vähintään kaksi ellei kolme kuukautta, eli ei tämä ole mikään kahden kolmen viikon asia. Mutta tämä on siis minun mielialipiteeni.

Toinen asia on vähän positiivisempi asia: Juuri äsken luin tunti sitten tulleen Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin laboratoriotiedotteen, jossa kerrotaan, että he pystyvät tekniikkaa kehittämällä nyt huomattavasti isompaan kapasiteettiin laboratoriotestauksia. Niiden merkityshän liittyy tietenkin siihen, että testauksilla löydetään tartunnan kantajia, ja se ei ole vielä mitään, jos löytyy, vaan ne pitää tietenkin eristää, jolloin me saamme todella katkaistua näitä ketjuja.

Sitten vielä kolmas asia, ja tämäkin menee vähän niin kuin sarjaan onko kansanedustajan rooli vai asianharrastajan rooli: Kerron teille tämmöiset kaksi lukua, mutta en tee mitään johtopäätöstä niistä. Eli kun nyt ollaan puhuttu Uudestamaasta versus koko Suomi, niin Uudellamaalla on nyt siis todettu näitä tartuntoja 100 000:ta asukasta kohti 52. Eli kun me kerromme 17:llä sen 52, niin me saamme sen kokonaisluvun, kun täällä on se 1,7 miljoonaa asukasta. Siis 52 tartuntaa 100 000:ta asukasta kohti. Ranskassa on 59 tartuntaa 100 000:ta asukasta kohti, siis koko Ranskassa. Ranskassa on ulkonaliikkumiskielto ja mo-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

nella tavalla paljon kovemmat otteet kuin meillä on. Minä en tee tästä sitä johtopäätöstä, jonka joku voisi ajatella, että tästä seuraisi, mutta niin kuin nostin tämän kysymyksen esille, että kyllä tässä on pohdittavaa. Muu Suomihan on... Niin kuin jo edellisessä puheenvuorossani sanoin, vaikka Varsinais-Suomi on luvussa 12, kun meillä on täällä Uudellamaalla 52. Eli kyllä tuolla rajalla on sillä tavalla jotain merkitystä tässä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 108/2019 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 3/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 3/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.13 **Juhana Vartiainen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Usein näissä tapauksissa kai luetaan ääneen valiokunnan mietintö, mutta nyt monella on muuta tärkeää ajateltavaa, ja tämä asia on vieläpä äärimmäisen tekninen. Vaikka me talousvaliokunnassa kaikki pidämme mehukkaasta poliittisesta väittelystä, niin tästä oli hyvin vaikea löytää sellaiseen sisältöä.

Tämän taustahan on siinä, että Euroopan unioni haluaa luoda pääomamarkkinaunionin, ja siihen kuuluu myös pankki- ja vakuutustoiminnan sääntöjen vähittäinen yhtenäistäminen. Nyt me tällä lakiehdotuksella toteutamme tätä EU:n näin syntyvää normistoa. Valiokunta oli tässä mietinnössään täysin yksimielinen. Se ei ole edes kovin pitkä, ja sitä voi jokainen vilkaista.

Tässä on lähinnä kysymys Finanssivalvonnan tiedonantovelvollisuuksista muille valvontaviranomaisille ja myös Finanssivalvonnan oikeudesta perustaa toimivaltaisten valvojien välinen yhteistoimintafoorumi. Myöskin yhtenäistetään Euroopan tasolla vakuutusmatemaattikkojen kelpoisuusvaatimuksia. Tässä oli tämän ehdotuksen jyvää sisältöä. — Arvoisa puhemies, kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 108/2019 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maakaasumarkkinalain muuttamisesta ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 10 ja 16 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 104/2019 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 4/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 4/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.15 **Juhana Vartiainen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän pätee jossain määrin sama näkökohta kuin edelliseenkin asiaan. Tässä oli talousvaliokunnan käsiteltävänä varsin teknisluontoinen esitys, josta laadittiin myös yksimielinen mietintö. Tämä mietintö on kuitenkin selvästi pidempi kuin äsken puheena ollut mietintö, koska tässä asiassa oli selvästi enemmän teknisiä yksityiskohtia.

Tässä on taustalla se, että maakaasumarkkinat on tämän vuoden alusta avattu kilpailulle. Euroopan unionin maakaasumarkkinaa koskeva normisto tietysti sitä koskee, mutta vaikka se onkin lähes sellaisenaan soveltuvaa, niin se ei kuitenkaan ole niin yksityiskohtaista, etteikö sitä pitäisi soveltaa kansallisella lainsäädännöllä. Itse asiassa tätä on jo vuoden 2017 maakaasumarkkinalailla säädelty. Silloin säädettiin nämä markkinoiden avaamiseen liittyvät perussäännökset. Nyt on kysymys täydentävistä säännöksistä, jotka koskevat vähittäismarkkinoiden keskitettyä tiedonvaihtoa ja markkinaprosesseja.

Tämä muistuttaa jossain määrin sitä säätelymallia, joka valittiin EU:ssa ja Suomessa sähkömarkkinoiden säätelyyn. Tässä on samoja periaatteita. Tässä siis muodostetaan yhtenäinen järjestelmä, jossa eri osapuolten — tuottajien, toimittajien, verkonhaltijoiden ja loppukäyttäjien — velvollisuudet ja oikeudet tulevat määritellyiksi. Meillä on siis nämä keskeiset toimijat, jakeluverkonhaltijat, vähittäismyyjät ja loppukäyttäjät, joille kaikille määritellään nyt omat tehtävänsä.

Aika merkittävä osa tätä mietintöä koskee tietosuojaa, koska tämän markkinan ylläpitäminen ja keskitetty clearaaminen edellyttää mikrotaloudellista tiedon keräämistä, ja sen täytyy tietysti tapahtua EU:n tietosuoja-asetuksen ja Suomen tietosuojalainsäädännön pohjalta. Ne periaatteet ja yhteensopivuus tietosuoja-asetuksen kanssa on nyt tässä ehdotuksessa täsmennetty.

Tässä oikeastaan lyhyesti se, mitä tässä mietinnössä on. Tämä oli monelle meistä kovin opettavaista. Opimme, että samassa verkossa voi siirtää hyvin monenlaisia kaasuja ja tämä yksi lainsäädäntö sopii siihen kaikkeen. Huomaan ilokseni, että täällä on myös talousvaliokunnan Atte Harjanne paikalla. Hän insinöörimiehenä osaa ehkä kertoa tästä asioita kiinnostavammin kuin mihin minä kykenen.

Tässä todellakin on yksimielinen mietintö, emmekä tästäkään löytäneet poliittista erimielisyyttä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

18.18 **Atte Harjanne vihr:** Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle hyvästä esittelystä, joka hyvinkin summasi, mistä tässä on kyse.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Minä nimenomaan tähän viimeiseen asiaan palaisin. Valiokuntahan tuo esiin tässä mietinnössä, että on ympäristötavoitteiden ja toimivien markkinoiden näkökulmasta tärkeää, että järjestelmä on avoin ja mahdollistaa myös muiden kaasutuotteiden kuin fossiilisen maakaasun ja erityisesti biokaasun sisällyttämisen järjestelmään ja että on tärkeää kehittää esimerkiksi off-grid-biokaasun alkuperätakuujärjestelmää.

Tästä ehkä toisin sen yleisen huomion, että kun me teemme mitä tahansa lainsäädäntöä tänä päivänä tai julkisen vallan ja julkisen rahan käyttöä, niin sitä ei saisi sitoa tavallaan vanhaan fossiilitalouteen, vaan esimerkiksi tässä tapauksessa meidän täytyy lähteä siitä, että meidän kaasuverkko ja kaasun käyttö dekarbonisoidaan, eli käytännössä se kaasu, mitä me käytämme, on synteettisiä polttoaineita, jotka on tehty käytännössä kierrätyshiilestä, tai sitten bioperäistä, kestävästä biokaasusta valmistettua kaasua. On tärkeää, että kaikki lainsäädäntö on tämän kehityksen kanssa yhteensopivaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 104/2019 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyljetuotteiden kaupasta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 103/2019 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 2/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 2/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.20 Jenna Simula ps: Arvoisa herra puhemies! Hylkeenmetsästystä varjostaa Suomessa Euroopan unionin sääntely, joka kieltää hyljetuotteiden myynnin. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä tähän otettiin selkeä kanta, jonka mukaisesti valiokunta edellyttää valtioneuvoston jatkavan vaikuttamista EU-sääntelyyn siten, että hyljetuotteiden kauppa sallittaisiin. Nykytilanne on valitettavasti sellainen, ettei se tue suomalaista perinteikästä metsästyskulttuuria, jossa saalis pyritään hyödyntämään mahdollisimman hyvin.

Hylkeiden metsästäjiä ei Suomessa ole kovinkaan paljon, ja saalismäärät ovat sen myötä pienempiä kuin olisi tarkoituksenmukaista. Hylkeet aiheuttavat selkeää vahinkoa muun muassa ammattikalastukselle ja kalankasvatukselle. Mikäli haluamme jatkossakin syödä suomalaista kalaa ja pitää ammattikalastuksen elinvoimaisena elinkeinona, on hylkeiden metsästykseen kannustettava. Siksi valiokunta toteaaakin mietinnössään, että hylkeenmetsästykseen voitaisiin kannustaa kansallisin toimin, kuten maksamalla korvausta vahinkoja aiheuttavien hylkeiden poistosta.

Arvoisa puhemies! EU-sääntely on nähdäkseni keskeisin uhka suomalaiselle metsästyskulttuurille, oli kyse sitten susi- ja muusta petopoliitikasta tai jo pitkään valmisteilla ollees-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

ta lyijykiellosta. On tärkeää, että puolustamme arvokkaita metsästys- ja eränkäyntiperinteitämme emmekä anna EU:n sanella sitä, miten me täällä asioitamme hoidamme.

18.21 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Att inte få sälja sälprodukter går emot principerna om hållbar användning av naturresurser och emot sunt förnuft. Jakten på säl har långa traditioner i Finland, längs kusten och på Åland. Efter att sälstammen varit på en mycket svag nivå på 1980-talet är situationen i dag helt den omvända. Gråsälstammen har ökat explosionsartat och antalet sälar är nu så stort att det är ett allvarligt problem för yrkesfisket.

Sälar sprider också parasiter som äts av kräftdjur, som i sin tur äts av fiskar och som gör att parasiter sprids till fiskbestånden. Parasiter uppskattas vara en betydande orsak till att just torskbeståndet i södra Östersjön är i ett så dåligt skick som nu. Också därför skulle en aktivare viltvård av gråsälen behövas.

Ett stort problem i dag är att de sälar som fålls inte får användas i produkter som säljs — något som inte bara går emot principen om hållbar användning av naturresurser utan också emot allt sunt förnuft. En jägare vill inte fälla ett djur som han eller hon inte kan ta vara på.

Då försäljningen i dag är förbjuden av EU begränsar det möjligheten till användningen, vilket i sin tur begränsar jakten. Förbudet mot handel med sälprodukter är inget som Finland ensamt kan ändra på eftersom det regleras på EU-nivå. Jord- och skogsbruksutskottet har gjort ett mycket bra betänkande i frågan. Utskottet konstaterar också att den gällande EU-lagstiftningen som förbjuder handel med sälprodukter är mycket problematisk för Finland. Utskottet konstaterar att nuvarande handelsförbud förhindrar utnyttjandet av sälprodukter annat än i jägarens eget hushåll, och leder för sin del till att denna värdefulla och historiskt viktiga viltart betraktas som ett skadedjur.

Ifall sälprodukter inte kan utnyttjas ekonomiskt till den del det överskrider behovet i de egna hushållen, leder det till en etiskt problematisk situation som strider mot vår jaktkultur som traditionellt omfattar tillvaratagande och utnyttjande av bytet samt respekt för vilt.

Ärade talman! Finland har under hösten 2019 konstaterat i en rapport till EU-kommissionen att förbudet går emot principerna för en hållbar användning av naturresurser och att förbudet har orsakat problem för kustfisket i Finland och i flera andra medlemsstater i Östersjöområdet. Regeringen har en bra linje i frågan, och jag är glad att regeringen aktivt kommer driva på ett slopande av förbudet inom EU. Det skulle ha en stor betydelse både för yrkesfisket och flera fiskbestånd i Östersjön och är en viktig fråga för alla kustsamhällen i Östersjön.

Arvoisa herra puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö on erinomainen. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa hallituksen esityksessä ehdotettujen muutosten olevan lähinnä teknisluonteisia ja sinänsä perusteltuja. Valiokunta pitää kuitenkin nykyistä hyljetuotteiden kaupan kieltävää EU-sääntelyä erittäin ongelmallisena Suomen kannalta.

Nykyinen kauppakielto estää suomalaisten hyljetuotteiden hyödyntämisen muuten kuin pyytäjän omassa taloudessa ja johtaa osaltaan siihen, että arvokas ja historiallisesti merkittävä riistalaji nähdään haittaeläimenä. Mikäli hyljetuotteita ei voida kaupallisesti hyödyntää siltä osin kuin ne ylittävät oman talouden tarpeet, johtaa se eettisesti ongelmalliseen tilanteeseen, joka on ristiriidassa maamme metsästyskulttuurin kanssa, johon kuuluu perinteisesti saaliin talteenotto ja hyödyntäminen sekä riistaeläimen kunnioittaminen.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Suomen hallituksen linja on tässä kysymyksessä erinomainen, ja meidän tarvitsee jatkaa töitä EU:n linjan muuttamiseksi tässä asiassa.

18.25 Ari Koponen ps: Herra puhemies! Metsästyslaissa todetaan metsästyksen harjoittamisesta, että ”metsästystä on harjoitettava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä” sekä ”riistaeläinkantojen tuoton jatkuvuus on pyrittävä turvaamaan tarkoituksenmukaisella riistanhoidolla”.

Nykyinen hyljetuotteiden kaupan kieltävä EU-sääntely on erittäin ongelmallista juuri Suomen kannalta. Vuosina 2010—2019 hallin metsästyksen kiintiöstä on käytetty vain 13—45 prosenttia. Syynä lieene kauppakiello, joka estää suomalaisten hyljetuotteiden hyödyntämisen muuten kuin pyytäen omaan käyttöön, minkä takia arvokas ja historiallisesti merkittävä riistalaji nähdään haittaeläimenä, kuten myös hallituksen esityksessä todetaan.

Tällä hetkellä hyljetuotteita ei voida siis hyödyntää kaupallisesti, mikä johtaa ristiriitaiseen tilanteeseen maamme metsästyskulttuurin kanssa, johon kuuluu perinteisesti saaliin talteenotto ja hyödyntäminen sekä riistaeläimen kunnioittaminen. Liian suuresta hyljekannasta syntyy merkittävä tappio kalastajille, tietyille jo ennestään huonossa tilanteessa oleville kalakannoille sekä kalankasvatukselle.

18.27 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Hyljetuotteiden kaupan kieltävä EU-sääntely on erittäin ongelmallinen. Hylkeet ja myös merimetsot ovat vakava uhka kalastukselle rannikkoalueilla ja Saaristomerellä. Ne aiheuttavat vakavia ongelmia koko kalastuselinkeinon jatkuvuudelle. Ammattikalastajat ovat katoamassa.

Harmaahylje eli halli on Suomen rannikkokalastuksen suurin ongelma ja toimintaa rajoittava tekijä. Harmaahylkeet saapuivat Saaristomerelle 1990-luvun puolivälissä. Vahingot kasvoivat nopeasti, kun hylkeet tulivat ensin Korppoon ja Nauvon vesille ja sen jälkeen Airston ja Iniön aukon kautta suojaisemmille vesialueille. Hylkeen ilmestyminen kalastuspaikoille merkitsee kalastuksen loppumista. Ne aiheuttavat saalis- ja pyydysvahinkoja. Ne myös aiheuttavat näkymättömiä vahinkoja ottamalla saalista pyydyksistä jälkeä jättämättä. Ne myös aiheuttavat ongelmia uhanalaisille kalakannoille, esimerkiksi turskakanalle. Vuonna 2017 vahingot kalastukselle olivat maa- ja metsätalousministeriön mukaan noin 350 000 euroa ja kalankasvatukselle noin miljoona euroa. Käytännössä vahingot ovat vuosittain todennäköisesti paljon tätä suuremmat.

Arvoisa puhemies! Hylkeenpyynti on erittäin vaativa laji. Ymmärrettävää on, ettei hylkeenmetsästys innosta eikä sen metsästyskiintiö täyty nykytilanteessa, jossa eri hyljetuotteiden kaupallinen hyödyntäminen on kielletty. Hyvin epätarkoituksenmukainen, etten sanoisi järjetön EU-säädös, EU:n hyljetuoteasetus, uhkaa lopullisesti tappaa Suomen rannikkojen ja saariston ammattikalastuksen.

18.29 Anders Norrback r: Arvoisa puhemies! Kuten maa- ja metsätalousvaliokunta mietinnössään toteaa, nykyinen hyljetuotteiden kaupan kieltävä EU-sääntely on hyvin ongelmallinen Suomen kannalta. Hyljetuotteiden kauppakiellolla on haitallisia vaikutuksia kalavaraille, kalastukselle, metsästykselle sekä metsästyskulttuurille. Hyljetuotteiden kauppakiello on myös vastoin luonnonvarojen kestävää käyttöä. Metsästyksellä on Suomessa pitkät perinteet, ja maamme metsästyskulttuuriin kuuluu perinteisesti saaliin talteenotto ja

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

hyödyntäminen sekä riistaeläimen kunnioittaminen. EU:n hyljetuoteasetuksen myötä kiinnostus hylkeenmetsästykseen on lamaanut, koska harva metsästäjä haluaa kaataa eläimen, jota hän ei voi kokonaisuudessaan käyttää hyödyksi. Se on luonnonvarojen haaskausta.

Värderade talman! I Finland har vi en hög försörjningsgrad vilket vi verkligen får vara tacksamma för, speciellt i dessa omtumlande tider. Maten räcker, livsmedelskedjan fungerar också i utmanande förhållanden. Det finns ingen orsak att oroa sig för att maten inte räcker till. Så ska det vara i framtiden också, men det här är ingen självklarhet. Vi måste i alla lägen slå vakt om våra livsmedelsproducenters verksamhetsförutsättningar. Detta gäller också i synnerhet fisket.

Kustfiskets fångster har minskat i flera år och kustfisket är i kris just nu, till stor del på grund av sälar och skarvar som beskattar fiskbestånden. Efter att sälstammen varit på en mycket svag nivå är situationen i dag helt den omvända. Gråsälstammen har ökat explosionsartat och antalet sälar är nu så stort att det är ett allvarligt problem för yrkesfisket. Gråsäl- och östersjövikarpopulationerna i Finlands havsområden har fortsatt öka med en årlig tillväxt på cirka 7 procent. De senaste åren uppskattas tillväxten vara 5 procent. Sälar och skarvar utgör ett allvarligt hot mot fiskerinäringen i Östersjön och orsakar allvarliga problem med tanke på hela näringens framtid.

Arvoisa puhemies! Markkinoilla on huutava pula kotimaisesta kalasta, koska pienenevä ammattikalastajakunta ei pysty tyydyttämään markkinoiden tarvetta. Tuontikalan osuus on yli 80 prosenttia, kun vielä 1980-luvun alussa puolet kalasta oli kotimaista. Tuontikalasta noin 50 prosenttia on Norjasta. Jos norjalaisen lohen tuonti jostain syystä häiriintyy, meillä ei heti löydy tälle korvaajaa.

Ammattikalastajien ei ole mahdollista kalastaa enemmän, kun hylkeet ja merimetsot syövät suuren osan kalasta. Samalla hylkeen ruhon pois heittäminen on paheksuttavaa luonnonvarojen haaskausta. Tähän on kyllä saatava muutos. Meillä on moraalinen vastuu siitä, että meidän nihkeät luonnonvarat hyödynnetään luonnon kannalta järkevällä tavalla. Luottavaisena toivon, että hallitus jatkaa hyvää työtään asian korjaamiseksi EU-tasolla.

18.32 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensimmäiseksi kiitokset edustaja Kivirannalle, Löfströmille ja Norrbackille erinomaisista puheenvuoroista.

Meillä on tämän asian kanssa kyllä vakava ongelma. Meillä on tietty määrä pyyntilupia, yli satatuhatta, ja niistä tulee käytettyä vain noin puolet. Tavoitteen tulisi kuitenkin olla, mikäli aiomme pitää hyljekannan kohtuullisessa mittakaavassa, että nämä kaikki pyyntiluvat käytettäisiin. Nyt ei innosta metsästäjiä lähteä sinne pyytämään, koska on mahdotonta toteuttaa sitä omaa kulttuuria ja omaa metsästysharrastustaan, koska sitä lihaa ei yksinkertaisesti voida hyödyntää.

Kuten edellä puhujat ovat todenneet, niin tähän nyt kyllä vaaditaan muutosta Euroopan unionin tasolta, ja toivon todella, että hallitus ottaa asian vakavasti. Tähän on saatava poikkeus. Meidän on saatava hylkeen liha ja myös muut hyljetuotteet, niiden taljat ja niistä valmistetut tuotteet, kauppoihin. Mikä olisi sen parempaa lähiruokaa Suomen rannikolla kuin hylkeen liha, ja mikä olisi sen parempaa, eettisempää ja ekologisempaa vaatetta kuin villihylkeestä valmistetut vaatteet, joita itsekin kyllä suosin, ja niitä suositaan myös tuolla Lapissa. [Tuomas Kettunen: Juurikin näin!]

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Itse katson, että mikäli EU:n osalta ei saada tähän muutosta aikaan, niin tulee harkita kyllä vahvasti sitä, että hylkeistä annettaisiin sitten tietyn tyyppinen valtion maksama pyyntipalkkio. Meillä Lapissa sanotaan asia suoraan: sitä puhutellaan tapporahana.

Metsästys on kulttuurinen oikeus. Se on suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluva, ja niin kuin edustaja Kiviranta mainitsi, hylkeen metsästys on äärettömän vaativa laji. Toivotaan todella, että myös nuoret sukupolvet innostuvat tähän.

18.34 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! On syytä muistaa tämän direktiivin tausta ja se suuri Euroopan laajuinen huoli eläinten kohtelusta ja laaja halu suitsia tätä raakalaismaista eläinten tappamista, mitä Kanadan rannikolla on jo pitkään tapahtunut. [Mikko Kärnän välihuuto]

Hylkeenmetsästys Suomessa on ollut melko pienimuotoista kohdistuen lähinnä harmaahylkeeseen eli halliin. Vuosittain Manner-Suomessa saadaan saaliiksi muutama sata hallia, ja lisäksi Ahvenanmaalla on oma kiintiönsä. Maa- ja metsätalousministeriön mukaan hyljetuotteiden kauppa on maassamme taloudelliselta merkitykseltään vähäistä. Tämän vuoksi hyljekaupan kieltämisellä ei ole Suomessa kovin laajoja vaikutuksia, mutta on tärkeää silti huomioda, että edelleen metsästys omaan käyttöön saa jatkaa.

Kotimainen kala osana terveellistä ruokavaliota on erittäin kannatettava asia, ja huoli kalastuselinkeinon tulevaisuudesta on aiheellinen. Hallit aiheuttavat kalastuselinkeinolle vahinkoa muun muassa rikkomalla pyydyksiä. Tämä onkin tunnustettu ongelma, ja sen haittojen ehkäisemiseksi näistä vahingoista maksetaan nykyisin korvauksia kalastajille. Hallit eivät kuitenkaan ole se suurin ongelma eivätkä ainoa ongelma: muun muassa kalastus ei elinkeinona juuri nyt valitettavasti kiinnosta nuoria, ja tähän asiaan meidän tulisi etsiä ratkaisuja.

Hallien ei myöskään ole osoitettu uhkaavan Suomen kalakantoja, toisin kuin joskus kuulee väitettävän. Ympäristöministeriön julkaiseman uhanalaisuusarvioinnin mukaan kalalajiemme uhanalaisuuden syyt ovat muualla. Tärkeimpiä uhkatekijöitä ovat kemialliset haittavaikutukset, kuten rehevöityminen ja ympäristömyrkyt, ihmisen harjoittama ylikalastus sekä vesirakentaminen, kuten padot.

Kalastajat ovat esittäneet huolensa hyljetuotteiden kaupan kieltämisestä, koska sen pelätään vähentävän hallinmetsästystä ja kasvattavan hallikantaa ja kalastukselle aiheuttavia vahinkoja. Koska hyljetuotteiden kauppa on tähänkin asti ollut Suomessa varsin vähäistä, uskon, että hylkeenmetsästyksessä kiinnostuneet metsästäjät jatkavat metsästystä edelleen omaan tarpeeseen. Lisäksi hallitusohjelmassa on sovittu, että vahinkoa aiheuttavista halliyksilöistä voidaan alkaa maksamaan niiden poistamisen kompensoivaa korvausta, ja tämä onkin järkevää, sillä silloin metsästäminen kohdistuu nimenomaan vahinkoa aiheuttaviin yksilöihin.

Ihmisen ja hylkeen eläminen rinnakkain on mahdollista myös jatkossa. Lajin metsästäminen omiin tarpeisiin saa edelleen jatkaa, vaikka hyljetuotteiden kauppa kielletään.

Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota myös hallikantamme suojeluun. Vielä parikymmentä vuotta sitten halli oli Itämerellä harvalukuinen. Halli on kärsinyt muun muassa ympäristömyrkyistä ja vielä 70-luvulle asti maksetusta tapporahasta. Hallikannan kasvaminen 2000-luvun aikana onkin ennen kaikkea positiivinen merkki lajin tilan paranemisesta. Halli kuuluu Suomen meriluontoon, joten sen kannan elpyminen on iloinen uutinen. Suomi on sitoutunut luonnon monimuotoisuuden hupenemisen pysäyttämiseen, ja meidän

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

tulee kaikessa toiminnassamme ottaa huomioon se, ettemme vaaranna hallikannan parantunutta tilaa.

18.37 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Pitko piti pääosiltaan varsin hyvän puheenvuoron, mutta haluaisin tässä nyt kuitenkin tehdä selväksi, että tällä esityksellä ei olla missään tapauksessa kieltämässä jotakin uutta vaan ollaan jatkamassa sitä nykytilaa, joka meille on aiheutunut EU-jäsenyyden myötä. Tähän nykytilaan täytyy nyt hallituksen voimakkailla toimenpiteillä vaikuttaa, että hylkeestä valmistettua lähiruokaa ja lähivaatetta sinne kauppojen hyllyille saadaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 103/2019 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lannoitevalmistelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 3/2020 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 3/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi oikeusministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 2/2020 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.39 Leena Meri ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin yritän pitää lyhyen esittelypuheenvuoron tästä lakivaliokunnan mietinnöstä.

Toteaisin ensin, että tämä on tosiaan tullut helmikuun puolessavälissä vireille lakivaliokunnassa, joten käsitelimme sen loppuun asti. Tällä hetkellä me käsittelemme vain välttämättömiä esityksiä, ja oikeastaan tässä sanoisin, että esimerkiksi tänään tuo hallituksen esitys, jossa käsitellään sähköautojen latauspisteitä, on ehkä semmoinen, joka olisi voinut tältä päivältä jäädä, niin että käsittelisimme nyt vain välttämättömiä ja järkeviä lainsäädäntöjä.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Tämä hallituksen esitys on hallituksen esitys laeiksi oikeusministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevista säännöksistä. Kyse on Euroopan unionin tietosuojalainsäädännöstä johtuvista lakimuutoksista, joita joudutaan tekemään oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. EU:n tietosuojasääntelyä on uudistettu, ja tämä on edellyttänyt kansallisia täytäntöönpanotoimia. EU:n tietosuoja-asetusta täydentävä tietosuojalaki ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin täytäntöönpanemiseksi annettu niin sanottu rikosasioiden tietosuojalaki ovat jo aiemmin tulleet voimaan. Edellä mainittujen yleislakien lisäksi EU:n tietosuojasääntelyn täytäntöönpano edellyttää myös kansallisen henkilötietojen käsittelyä koskevan erityissääntelyn muuttamista vastaamaan EU:n uutta tietosuojasääntelyä.

Nyt käsillä oleva esitys sisältää muutosehdotukset 21 lakiin, joiden osalta oikeusministeriön hallinnonallalla on havaittu välittömiä muutostarpeita. Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi eräitä tarpeettomia yleislainsäädännön kanssa päällekkäisiä säännöksiä. Samalla tavoitteena on yhdenmukaistaa säilytettävien henkilötietojen käsittelyyn liittyviä erityissäännöksiä sekä selkiyttää niiden suhdetta sovellettaviin yleissäädöksiin. Eniten muutoksia esityksessä sisältyy ulosottokaaren ja turvallisuus selvityslain muuttamista koskeviin lakiehdotuksiin.

Nostan muutaman seikan esille lakivaliokunnan yksimielisestä mietinnöstä:

Ulosottokaaren osalta esityksessä muun muassa varmistetaan nimenomaisella säännöksellä tietojen luovuttamisen jatkuminen suojelupoliisille sen toimialaan liittyvien rikosten ennaltaehkäisemiseksi, huomioiden, että suojelupoliisi ei enää ole siviilitiedustelua koskevan lainsäädännön voimaantulon jälkeen esitutkintaviranomainen. Esityksen käsittelyn yhteydessä on noussut esiin kysymys myös siitä, tulisiko ulosottokaarta muuttaa esitettyä laajemmin niin, että ulosottoviranomaisten oikeus antaa tietoja suojelupoliisille laajennettaisiin kattamaan toiminta, joka uhkaa kansallista turvallisuutta. Ministeriön esityksen mukaan ja asiantuntijakuulemisen perusteella valiokunta piti esityksessä ehdotettua toimintatapaa asianmukaisena ja katsoo, että on ihan oikein, että oikeusministeriö ensin huolellisesti valmistelee tällaisen lainsäädäntötarpeen ja tuo sen sitten eduskuntaan. Turvallisuus selvitysten osalta esityksessä täsmennetään turvallisuus selvityksiin sovellettavaksi tulevaa yleislakia.

Toinen merkittävä muutos liittyy ehdotettuun suojelupoliisiin ja Pääesikunnan yhteisrekisterinpitoa koskevaan pykälään. Suojelupoliisiin ja Pääesikunnan turvallisuus selvityksiin liittyvä henkilötietojen käsittelytarkoitus on sama, joten yhteisrekisterinpito on valiokunnan saaman selvityksen mukaan mahdollinen ja tarkoituksenmukainen.

Hallituksen esityksessä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitettyä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksessä ehdotettuja lakiehdotuksia muutamien huomioiden ja muutosesityksin.

Yksi muutos tuli yhdistyslakiin. Yhdistyslain 11 §:n 1 momentin mukaan yhdistyksen jäsenistä on pidettävä luetteloa. Luetteloon on merkittävä kunkin jäsenen täydellinen nimi ja kotipaikka. Yhdistyksen jäsenille on pyydettyä varattava tilaisuus tutustua edellä mainittuihin tietoihin. Esityksessä ehdotettiin rajoitusta tutustumisoikeuteen muiden kuin edellä tarkoitettujen tietojen osalta. Ehdotuksen mukaan, jos yhdistys kerää muita tietoja, ne voidaan luovuttaa yhdistyksen jäsenelle vain erityisestä syystä. Lakivaliokunta katsoo mietinnössään, että sanamuoto ”vain erityisestä syystä” on jossain määrin epämääräinen käytännön soveltamistilanteiden kannalta. Valiokunta onkin päättänyt yksimielisesti ehdottaa, että säännös muutetaan muotoon: ”Jäsenellä, joka osoittaa etunsa yhdistyksen jä-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

senenä sitä vaativan, on oikeus nähdä myös muu luetteloon merkitty tieto.” Eli tämä on muutosesitys.

Muut lakivaliokunnan muutosehdotukset ehdotettuihin lakeihin ovat lähinnä teknisiä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 2/2020 vp sisältyvien 1.-21. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi turvallisuus selvityslain ja ilmailulain 101 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 4/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 4/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.45 Riikka Purra ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi turvallisuus selvityslakia ja ilmailulakia. Turvallisuus selvityslakiin otetaan sääntely, joka on tarpeen Euroopan komission antaman ilmailun turvaamista koskevan täytäntöönpanoasetuksen täydentämiseksi.

Hallintovaliokunta on useissa yhteyksissä kiinnittänyt huomiota turvallisuus ympäristön heikkenemiseen ja monimutkaistumiseen. Yhteiskunnan on kyettävä vastaamaan muuttuviin turvallisuus uhkiin.

Lakimuutoksilla pyritään vastaamaan kansainvälisesti terrorismin torjunnan puitteissa tunnistettuun sisäpiirin uhkaan, jolla tarkoitetaan sitä, että ilmailua vaarantavaan toimintaan osallistuu ilmailun parissa työskenteleviä henkilöitä. Selvitykset, jotka ennen on vaadittu lentoaseman turvalvotulla alueella työskentelevistä suppeina, vaaditaan muutosten jälkeen laajempina. Lisäksi mahdollistettaisiin suppean henkilöturvallisuus selvityksen tekeminen henkilöistä, jotka tekevät turvalvontatoimenpiteitä muualla kuin lentoaseman turvalvotulla alueella tai joilla on itsenäinen pääsy esimerkiksi lentorahtiin sen jälkeen, kun siihen on sovellettu turvalvontatoimenpiteitä.

Hallintovaliokunta pitää perusteltuna, että ilmailun turvallisuuteen liittyvät taustan tarkistukset tehdään Suomessa turvallisuus selvityslain mukaisessa menettelyssä, kuten tähänkin asti. Turvallisuus selvitysmenettelyn tarkoituksena on estää ennalta toimintaa, joka voi vahingoittaa valtion turvallisuutta tai erittäin merkittävää yksityistä taloudellista etua. Valiokunta pitää ehdotettuja muutoksia välttämättöminä sen varmistamiseksi, että kansalliset viranomaiset voivat tehdä täytäntöönpanoasetuksen edellyttämät taustan tarkistukset.

Valiokunta toteaa, että tiedustelutiedot turvallisuus selvityslain mukaisessa nuhteettomuusseurannassa ehdotetaan otettavan käyttöön ainoastaan EU:n ilmailulainsäädännön edellyttämään taustan tarkistukseen liittyen. Valiokunta pitää perusteltuna, että tässä vai-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

heessa tehdään vain sellaiset lainsäädäntömuutokset, jotka ovat tarpeen komission täytäntöönpanoasetuksesta seuraavien velvoitteiden toteuttamiseksi. Tiedustelutietojen käytön laajentaminen kaikkiin perusmuotoisiin ja laajoihin turvallisuusselvityksiin edellyttää huolellista arviota laajennuksen perusoikeus- ja kustannusvaikutuksista. Valiokunta pitää tärkeänä, että turvallisuusselvityslainsäädäntöä myöhemmin uudistettaessa selvitetään, tuleeko tiedustelutiedon käyttöä nuhteettomuusseurannassa laajentaa.

Valiokunta pitää muutosten voimaantuloajankohtaa haasteellisena. Saadun selvityksen mukaan suojelupoliisi on omalta osaltaan ryhtynyt ennakollisesti toimenpiteisiin, jotta muutosasetuksen täytäntöönpano ei vaarannu. Muutosten voimaantuloa vaikeuttavat myös koronavirusepidemian johdosta vallitsevat poikkeusolot. Muutokset lisäävät henkilöstöressurssien tarvetta.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset parantavat mahdollisuuksia estää kansallista turvallisuutta vaarantavia tekoja ilmailussa ja tukevat terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että ehdotettujen muutosten vaikutuksia seurataan ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi. Valiokunta esittää, että eduskunta hyväksyy muutamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 1/2020 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 11/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 3/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 11/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen liittyvän vuoden 2005 pöytäkirjan ja mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan pöytäkirjaan liittyvän vuoden 2005 pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 100/2019 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 1/2020 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Ensin päätetään lakivaliokunnan mietinnön LaVM 1/

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

2020 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä pöytäkirjoista ja selityksestä ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 100/2019 vp tarkoitetut pöytäkirjat ja selityksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetty, hallituksen esitykseen HE 100/2019 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolaissa tarkoitetun ta-soitusperusteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 19/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

18.50 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Regeringens förslag om att höja Ålands avräkningsgrund från 0,45 procent till 0,47 procent är resultatet av ett långt arbete efter ett växande behov. Då nuvarande självstyrelselag trädde i kraft fastställdes att Åland, för att finansiera de uppgifter som på Åland sköts av självstyrelsen och inte av staten, får 0,45 procent av statens samlade intäkter exklusive nettoupplåning.

Det är nu över 25 år sedan denna avräkning på 0,45 procent trädde i kraft. Sedan dess har många saker hänt. Det mest betydande är att Ålands befolkning vuxit i dubbelt så snabb takt i jämförelse med hela landets befolkning. Det gör att Ålands befolkning nu utgör 0,53 procent av landets hela befolkning och inte 0,49 procent som då förra självstyrelselagen trädde i kraft. En växande befolkning betyder ökade utgifter för Ålands självstyrelse eftersom exempelvis sjukvård, skola, vägar och statsandelar på Åland finansieras av självstyrelsen och inte av staten. Åländska skattebetalare betalar nämligen samtliga statsskatter på exakt samma grunder som alla övriga finländare. Eftersom Ålands sysselsättningsläge varit och är mycket gott med en sysselsättningsgrad på över 80 procent och en arbetslöshet på under 4 procent är det åländska samhället också goda skattebetalare.

Då det gamla självstyrelsesystemet inte beaktat befolkningsökningen så har Åland med det gamla systemet fått mindre pengar tillbaka per capita desto fler man har blivit. Åland skulle med det systemet få tillbaka 0,45 procent av statens samlade skatter oavsett om man var 10 000, 30 000 eller 100 000 bosatta. Det säger sig självt att ett sådant statiskt system varit orimligt och inte fungerar i längden. Det här rättar det nya ekonomiska systemet för Ålands självstyrelse till. Nu kommer Åland automatiskt att få mer pengar tillbaka i relation till befolkningsutvecklingen om befolkningen fortsätter att öka, vilket är prognosen.

Om Ålands befolkning minskar kommer Åland i stället få mindre pengar tillbaka, så det här nya systemet är mer flexibelt och rättvist. Men eftersom det här är en nyhet i det syste-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

met som riksdagen godkände så sent som i december förra året beaktar detta inte den befolkningsförändring som har skett de senaste 25 åren. Just därför behövs en nivåförändring och en höjning av avräkningsgrunden från 0,45 till 0,47 procent, som det här lagförslaget innebär, för att återspegla den historiska utvecklingen som skett i befolkningsrelationen på de senaste drygt 25 åren.

En höjning av avräkningen kan också motiveras genom att självstyrelsens kostnader i och med EU-inträdet ökat samt att staten bolagiserat verksamheter som tidigare var en del av statsbudgeten, men som inte längre är det. Åland har inte velat ha några bidrag utan enbart få tillbaka en rättvis andel av de skatter man betalar. Det är det som det här lagförslaget nu också betyder.

Ärade herr talman! Lagförslaget kommer i praktiken att öka Ålands grundfinansiering med cirka 10 miljoner euro per år. Det följer den överenskommelse som förra regeringen gjorde med Åland, och det är ett slut för revideringen av självstyrelselagens ekonomiska delar. Revisionen av självstyrelselagens övriga delar kommer fortsätta, och målsättningen är att regeringen under denna mandatperiod kommer med ett sådant förslag till riksdagen. Det här arbetet har pågått redan länge, och arbetet pågick också under förra och förrförra riksdagen av den parlamentariska kommittén som hade representanter från samtliga riksdags- och lagtingsgrupper under ledning av president Tarja Halonen.

Ärade talman! Det är en stor dag för självstyrelsen att det här lagförslaget nu kommit till riksdagen. Det har varit en lång och krokig väg som det ofta är då man ska revidera självstyrelselagen. Självstyrelselagen är nämligen en *lex specialis*, vilket betyder att den bara kan ändras i grundlagsenlig ordning med Ålands lagtings bifall. Den är således i praktiken svårare att ändra än självaste grundlagen. Även om vägen varit lång och krokig har vi ändå hela tiden kommit framåt. Även om det hade varit enkelt att get upp har vi fortsatt vandra längs vägen. Det har det varit värt, för nu är detta lagförslag, den sista byggstenen i det ekonomiska systemet i den nya självstyrelselagen, här i riksdagen. Det är en stor dag, inte bara för Åland utan också en dag som riksdagen kan vara stolt över, i synnerhet då självstyrelsen nästa år inleder sitt hundraårsfirande. Jag vill tacka alla som bidragit i detta arbete, både politiker och tjänstemän — ingen nämnd, ingen glömd. Jag ser fram emot att få fortsätta arbetet med detta lagförslag i grundlagsutskottet.

Arvoisa herra puhemies! Hallituksen ehdotus Ahvenanmaan tasoitusperusteen nostamiseksi 0,45 prosentista 0,47 prosenttiin on pitkän työn lopputulos, jolla vastataan kauan kasvaneeseen tarpeeseen. Nykyisen itsehallintolain tullessa voimaan säädettiin, että Ahvenanmaa saa 0,45 prosenttia valtion kaikista tuloista, nettolainanottoa lukuunottamatta, rahoitukseen niitä tehtäviä, joita Ahvenanmaalla hoitaa itsehallinto eikä valtio. Tämän 0,45 prosentin tasoituksen voimaantulosta on kulunut yli 25 vuotta. Sen jälkeen monet asiat ovat muuttuneet.

Merkittävin asia on se, että Ahvenanmaan väestö on kasvanut kaksi kertaa nopeammin koko maan väestönkasvuun verrattuna. Näin ollen Ahvenanmaan väestö muodostaa nyt 0,53 prosenttia koko maan väestöstä, ei 0,49 prosenttia, kuten edellisen itsehallintolain tullessa voimaan. Kasvava väestö merkitsee Ahvenanmaan itsehallinnon menojen kasvua, sillä itsehallinto rahoittaa esimerkiksi sairaanhoidon, koulut, tiestön ja valtionosuudet itse, ei valtio. Ahvenanmaalaiset veronmaksajat maksavat kaikki valtion verot täsmälleen samoin perustein kuin muutkin suomalaiset. Hyvän työllisyystilanteensa takia Ahvenanmaa

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

on yhteiskuntana hyvä veronmaksaja. Työllisyysaste on yli 80 prosenttia ja työttömyys alle 4 prosenttia.

Vanhassa itsehallintojärjestelmässä ei ole huomioitu väestönkasvua, joten mitä enemmän asukkaita, sitä vähemmän rahaa Ahvenanmaa on saanut takaisin. Kyseisellä järjestelmällä Ahvenanmaa saisi takaisin 0,45 prosenttia valtion kaikista veroista riippumatta siitä, onko Ahvenanmaalla 10 000, 30 000 tai 100 000 asukasta. On selvää, että tällainen järjestelmä on ollut kohtuuton eikä toimi pitkällä aikavälillä.

Ahvenanmaan itsehallinnon uusi talousjärjestelmä korjaa tämän asian. Ahvenanmaa tulee nyt saamaan automaattisesti lisää rahaa takaisin suhteessa väestönkehitykseen. Jos Ahvenanmaan väestö vähenee, saa Ahvenanmaa sen sijaan vähemmän rahaa takaisin. Uusi järjestelmä on siis joustavampi ja oikeudenmukaisempi. Se toimii molempiin suuntiin. Mutta koska tämä on uusi asia siinä järjestelmässä, jonka eduskunta hyväksyi vasta viime vuoden joulukuussa, ei siinä huomioida viimeisten 25 vuoden aikana tapahtunutta väestönmuutosta. Juuri siksi tarvitaan tasokorotusta ja tasoitusperusteen muuttamista 0,45 prosentista 0,47 prosenttiin, [Puhemies koputtaa] ja se on juuri se, mitä tämä lakiesitys selvittää. — Kiitos, puhemies.

18.58 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Olen perinteisesti pitänyt puheenvuoron Ahvenanmaan tasoitusperusteen korotuksesta keskusteltaessa, koska olin mukana myös Ahvenanmaan itsehallintolain kokonaisuudistuksen komiteassa ja perustuslakivaliokunnassa, kun tätä itsehallintolain muutosta käsiteltiin viime kaudella. Jo silloin perussuomalaiset tekivät siihen eriävän näkemyksen. Sittenhän se muutos vahvistettiin tässä tämän eduskuntakauden aikana. Silloin kävi selväksi, ainakin niiden laskelmien mukaan, että tämän tasoitusperusteen tulisi olla 0,42, jos se olisi kustannusneutraali. Näissä selvityksissä tosiaan tämä oli se luku. Ja nyt sitä ollaan nostamassa 0,47:ään.

Tämä muutoshistoriahan tuli siitä, että kun edellisen hallituksen aikana viime kaudella — niin kuin monen muunkin hallituksen — käsiteltiin sote-uudistusta, siinä yhteydessä huomattiin, että tämä sote-uudistus tulee aiheuttamaan Ahvenanmaalle menetyksiä, jolloin hallitus ryhtyi toimenpiteisiin sen kompensoimiseksi. Silloin lähdettiin neuvottelemaan Ahvenanmaan kanssa, koska näin tulee tietysti lain mukaan tehdä, että Ahvenanmaa ja Suomen valtio käyvät sen keskustelun, miten tämän rahoituksen ja lainmuutoksen kanssa tehdään. Tässä yhteydessä ministeri Sampo Terho kirjautti valtioneuvoston pöytäkirjaan, että tässä tulee niin sanotusti vähän ylikompensaatiota mutta tämä joudutaan tekemään, koska Ahvenanmaa ei suostu pienempään tasoituskorotukseen. Olen sanonut, että pidän tätä epäasiallisena.

Jos miettii tätä tilannetta: Tiedän, että edustaja Löfström ei pidä siitä, että haluan muistuttaa, että Ahvenanmaan maakunta on velaton, mutta näin on. Samaten tässä katselin jokin aika sitten kuntaveroja, ja meillä taitaa olla täällä Manner-Suomen puolella ainoastaan Kauniainen, jossa on noin 16 prosentin luokkaa kuntavero — teillä oli aika monta kuntaa siinä vaiheessa. Että jos mietitään, missä tilanteessa me olemme täällä — kaikki kunnat ovat lähes kriisikuntatilanteessa — niin en oikein ymmärrä sanoja ”kohtuullinen” tai ”takaisin”. Me olemme kaikki samaa yhteiskuntaa, ja jos nyt ajatellaan vaikka Kauniaista, niin täällä on varmasti monia sellaisia kuntia, mutta saavatko he valtionosuuksia niin sanotusti takaisin kaiken, mitä he ovat maksaneet?

Täytyy sanoa henkilökohtaisena mielipiteenäni, että välillä niissä keskusteluissa tuli semmoinen tunne, että olemmeko me sitä samaa yhteiskuntaa vai emme, jaammeko me ne

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

hyvät ja huonot ajat vai emme. Minusta tuntuu — valitettavasti nyt sanon sen näin — että Ahvenanmaan puolelta halutaan kyllä, että me osallistumme siten, että me annamme enemmän rahaa, mutta sitten kun on huonommat ajat, niin siihen ei sitten niin joustavasti osallistutakaan. Tätä pidän hieman ihmeellisenä. Ja olen huomannut, että kun olen näistä asioista puhunut, niin Ahvenanmaan lehdissä aina innostutaan kovasti, ja olen sitten joka lehdessä siellä, että edustaja Meri sitä ja tätä, mutta ei se haittaa. Toivottavasti täällä Manner-Suomen puolellakin kerrottaisiin siitä, miten nämä asiat ovat menneet.

Haluan nimenomaan tämän muistuttaa, ja en nyt tiedä, kuinka oikeudenmukaista ja kohtuullista se sitten on. Riippuu tietysti, kuka on saaja- ja kuka maksajapuolella.

19.02 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Det har blivit litet av Leena Meris paradgren att diskutera Ålands självstyrelselag, och det är trevligt att Leena Meri är mycket intresserad av den här frågan. Men felet som jag uppfattade i argumentationen är att man jämför enkelt Åland med en finländsk kommun. Man hörde exemplet här med Grankulla och kommunalbeskattningen i Grankulla, och jämför det med den åländska kommunalbeskattningen.

Men Åland är ingen kommun, Åland har 16 kommuner, och Åland sköter de uppgifterna på Åland som enligt självstyrelselagen hör till Ålands behörighet i stället för till statens behörighet. Så när man säger att Åland är skuldfritt stämmer det att Åland är skuldfritt på landskapsnivå — men det stämmer inte att Åland är skuldfritt om man jämför med kommunerna. För kommunerna på Åland, [Leena Meri: Titta på skattenivån!] de åländska kommunerna är precis lika skuldsatta som kommunerna här i fasta Finland. Och på samma sätt har ålänningarna också en del av den finska statsskulden. Så på det viset blir det att jämföra äppel och päron då man jämför Åland med kommuner, för det är faktiskt inte samma sak.

19.05 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Kyllä nämä nyt vain ovat verrannollisia asioita. Viimeksi, oliko vuosi sitten, voi olla, tarkkaa aikaa en muista, kun keskustelimme tästä ja sanoin edustaja Löfströmille, että Ahvenanmaan maakunta on velaton, niin silloin te puhuitte, että meillä on myös kuntia, ja nyt minä en taas saisi puhuakaan niistä kunnista. Niin Suomessakin on monia kuntia, ja tiedättekö, että meillä varmaan merkittävässä osassa kuntia huitelee yli 20 prosentissa kuntavero, että meillä ei ole mahdollisuutta pitää sellaista — Kauniainen on varmaan poikkeus tässä ryhmässä — ja teillä oli paljon näitä matalampia kuntaveroja, ja sanoitte, että kunnissa on velkaa. Yleensä kyllä matala kuntavero indikoi sitä, että aika hyvin menee.

Minusta on tärkeätä, että joku puhuu tästä, koska tähän on vähän semmoinen pyhä lehmä, että ei siitä nyt sovi puhua. Muistan, että siellä Ahvenanmaa-komiteassakin usein vedottiin siihen, että tämä on perustettu kansainvälisin sopimuksin, ja älä nyt, Meri, viitsi tuoda tällaisia ikäviä asioita, ja sanoin, että eihän siellä nyt missään ole todettu mitään rahoituksen tasoa, että on toki katsottu tietty autonomia ja tietyt asiat, mutta ei siellä ole missään todettu, että meidän pitää pitää niin kuin tietty taso jossakin rahoituksessa ja tietty taso muualla. Meillä ovat täällä Suomessa kunnat todella, todella pahassa tilanteessa, esimerkiksi kotikuntani Hyvinkää. En tiedä, miten selviämme ilman kriisikuntamenettelyä, ja koen sen erittäin epäoikeudenmukaiseksi, jos tämä pakka ei mene tasan. Ei voi olla niin, että poimii vain rusinoita pullasta.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Mistä tämä tasointi lähti? Tätä korotusta ei voi tehdä ilman, että tehdään tämä tässä, että muutetaan sitä itsehallintolakia, mikä edellyttää silloin perustuslain muutosta. No, jos me mietimme, niin kuin sanoin äskeisessä puheenvuorossani, mistä tämä lähti liikkeelle, niin se lähti siitä sote-uudistuksesta, joka kaatui, ja yleisesti ottaen jo silloin perustuslakivaliokunta ja ministeriökin totesivat — en ole ihan varma, oliko perustuslakivaliokunta, mutta ainakin hallituksen ministerit silloin totesivat — että olisi kyllä hyvä, ja se on totta, että pitäisi itsehallintolakia muuttaa kokonaisuudessaan eikä tällä tavalla paloina, mutta se tehtiin tämän soten vuoksi. Ja otan ihan tästä viime kaudelta, 2019 alkuvuodesta, mitä silloinen eurooppa- ja kulttuuri- ja urheiluministeri Terho sanoi: ”Ahvenanmaa käytti oikeudellista tilannetta hyväkseen ja vaati hallitusta hyväksymään esityksen, jossa Ahvenanmaa sai huomattavasti lisää rahaa. Käytännössä Ahvenanmaa siis kiristi Manner-Suomea, koska tiesi, että soten eteneminen vaatii heidän suostumustaan tässä asiassa.” Terho totesi, että Ahvenanmaan menettely oli edesvastuutonta. Hän toteaa: ”On kohtuutonta, että Suomen rikkain maakunta voi kiristää itselleen lisää rahaa pitämällä panttivankina muiden maakuntien terveystalouksia, ja ilmeisen halukkaasti tekeekin niin.” Haluan tämän tuoda esille siksi, että me muistamme sen historiallisen kontekstin, mistä tämä lähti, ja toivoisin tietysti lailla semmoista — miten sen nyt sanoisi, nöyryys voi olla väärä sana — yhteishenkeä ja semmoista ajattelutapaa, että on niin kuin... Te olette tottuneet Ahvenanmaalla, että ”me saamme sen tietyn rahan, ja me emme hirveästi velkaannu, eikä meidän maakunta ota velkaa” — itse asiassa saisitte ja voisitte ottaa velkaa, ei se ole juridisesti mahdotonta — ja sitten me muut tässä kärvistelemme ja olemme ihan korviamme myöten veloissa, mutta silti teistä se on oikeudenmukaista ja kohtuullista. Kysyn teiltä: onko se teidän mukaan oikeudenmukaista ja kohtuullista?

Huomasin, että te varasitte puheenvuoron. Ette kyllä tiennyt vielä, mitä minä puhun, mutta toivottavasti nyt sitten vastaatte.

19.09 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Två saker. För det första: gällande kommunerna och beskattningen i kommunerna och skatteprocenten. Det finns också ganska stora skillnader mellan de åländska kommunerna, vissa som har låg skatt precis som du säger, som Grankulla har den lägsta skatten i landet. Jag tror inte att det finns någon åländsk kommun som har lika låg skatt som Grankulla, men som har en låg skatt. Men det finns också åländska kommuner som har en högre skatteprocent. Men vad är då anledningen till att de här kommunerna kan ha en lägre beskattning? Jo, det har att göra med ett mycket gott sysselsättningsläge, att sysselsättningsprocenten i många åländska kommuner är över 80 procent, vilket gör att det är många som delar på kommunala servicen och den höga sysselsättningsgraden hämtar in mycket skattepengar till de åländska kommunerna, och det gör att kommunerna kan hålla en relativt låg skatteprocent.

Men problemet här med de här skatterna, de statliga skatterna — sysselsättningsläget gör att Åland betalar mycket skatter också till staten och inte bara till kommunen — är att här inte finns samma flexibilitet genom att det man betalar in inte automatiskt kommer tillbaka, utan Åland får tillbaka 0,45 procent av alla de skatter man har betalat in. Och det här skulle säkert funka om den åländska befolkningen skulle vara statisk så att varken befolkningen skulle växa eller minska i procent i förhållande till hela landets befolkning, men den åländska befolkningsökningen har varit mycket stor de senaste 25 åren. Medan landets hela befolkning har ökat ungefär 8 procent så har Ålands befolkning ökat med ungefär 16 procent. Men trots att den här ökningen har varit så pass stor så har man inte justerat den här

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

avräkningsgrunden från 0,45 till någonting annat tidigare, och det gör att per capita så får varje ålänning tillbaka mindre pengar, och sjukvårdskostnaderna, att upprätthålla vägar, att betala statsandelar till kommunerna, det som tas av statens budget här i riket, det betalas från landskapets budget på Åland. Och om Åland hela tiden får mindre och mindre per capita tillbaka är det ohållbart att finansiera det trots att Åland är ett samhälle med hög selsättning och där ekonomin över lag går bra. Så det som svar på dina två frågor.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan on annettava lausunto.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtiokonttorista annetun lain ja Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 20/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 53 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 21/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n oikeudenmukaisuuden ja avoimuuden edistämistä verkossa toimivien välityspalvelujen yrityskäyttäjää varten koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 22/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähköajoneuvojen latauspisteistä ja latauspistevalmiuksista rakennuksissa sekä rakennusten automaatio- ja ohjausjärjestelmistä ja maankäyttö- ja rakennuslain 126 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 23/2020 vp

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

19.15 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Elämme keskellä koronavirusta, mutta ratkottavamme on kiireisesti myös ihmiskuntaa uhkaava ilmastokriisi. On tärkeää, että pystymme koronaviruksen ratkaisun rinnalla viemään eteenpäin valmistelussa olevia lakiesityksiä, joilla mahdollistetaan toimia ilmastopäästöjen vähentämiseksi.

Nyt lähetekeskustelussa on hallituksen esitys laeiksi sähköajoneuvojen latauspistevalmiuksista ja latauspisteistä sekä rakennusten automaatio- ja ohjausjärjestelmistä ja näihin liittyvä maankäyttö- ja rakennuslain muutos. Esitys sisältää myös lämmitys- ja ilmastointijärjestelmien neuvontamenettelyn laajentamisen sähkölämmitys-, lämpöpumppu- ja kaukolämpöjärjestelmiin. Tämän uuden lainsäädännön tavoitteena on parantaa rakennusten energiatehokkuutta ja hillitä ilmastomuutosta. Tämän saavuttamiseksi lisätään sähköautojen latauspisteitä sekä älykkään teknologian käyttöä rakennuksissa. Uusi lainsäädäntö on osa kesäkuussa 2018 voimaantulleen rakennusten energiatehokkuusdirektiivin muutoksen toimeenpanoa. Keskityn tässä puheessa keskusteluakin herättäneisiin sähköautojen latauspisteisiin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on, että Suomi on hiilineutraali vuonna 2035. Tämä edellyttää nopeutettuja päästövähennyksiä kaikilla sektoreilla sekä hiilinielujen vahvistamista. Liikenne tuottaa noin viidenneksen Suomen kasvihuonekaasupäästöistä, ja noin puolet tästä syntyy henkilöautoilusta. Suomi on sitoutunut puolittamaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Liikenteen päästöjen vähentämiseksi on vähennettävä liikennesuoritetta ja luovuttava fossiilisista polttoaineista.

Arvoisa puhemies! Sähköautojen latauspisteitä tarvitaan lisää, jotta yhä useammalla on mahdollisuus vaihtaa fossiilisilla polttoaineilla kulkeva auto sähköautoon. Autoilijalla on oltava varmuus siitä, että sähköauton pystyy lataamaan kotona, työpaikalla ja matkalla Suomen halki. Hallituksen esityksessä linjataan, montako sähköajoneuvojen latauspaikkaa on oltava taloyhtiöissä, yrityksissä, työpaikoilla, kauppojen parkkipaikoilla.

Esityksen taustalla on tosiaan EU-direktiivin kansallinen toimeenpano. Hallitus on kuitenkin nostanut direktiiviin nähden kunnianhimon tasoa, jotta uusi laki mahdollisimman hyvin tukisi liikenteen sähköistämistä ja sitä kautta ilmastopäästöjen vähentämistä. Liikenteen sähköistäminen on aivan olennainen toimi matkallamme koti hiilineutraalia Suomea 2035.

Hallituksen esityksen velvoitteet ovat direktiiviä kunnianhimoisempia uusien ja laajasti korjattavien rakennusten osalta. Näihin uusiin ja laajasti korjattaviin asuinrakennuksiin, joissa on yli neljä pysäköintipaikkaa, tulee asentaa latauspistevalmius kaikille pysäköintipaikoille. Nämä velvoitteet tulisivat sovellettavaksi vuodesta 21 lähtien. Tämä on taloyhtiöille järkevää ja kestävää valmistautumista tulevaan liikenteen sähköistymiseen. Uusi tai peruskorjattava rakennus on käytössä kymmeniä vuosia, eli nyt tehdään valmiuksia tulevaisuuden sähköautoilijoita varten.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

Olemassa olevia rakennuksia koskevat velvoitteet sen sijaan ovat direktiivin perusvaatimusten mukaisia, ja mikroyritysten omistuksessa ja käytössä olevat muut kuin asuinrakennukset vapautetaan velvoitteista. Näin on toisaalta haluttu varmistaa, etteivät velvoitteet kasva rakennusten omistajille kohtuuttomiksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus etsii parhaillaan myös muita keinoja, joilla voidaan varmistaa sähköautojen latauspisteiden saatavuus kaikkialla Suomessa nopealla aikataululla. Työ- ja elinkeinoministeriössä on valmistelussa hanke, jolla tarjouskilpailutuksen kautta saataisiin jo tämän ja ensi vuoden aikana pikalatauspiste joka kuntaan, jossa sellaista ei vielä ole. Lähtökohdan onkin oltava, että sähköautolla voi lähitulevaisuudessa matkustaa ympäri Suomen vailla ongelmia, kun latausmahdollisuuksia on riittävästi.

Arvoisa puhemies! Suomessa oli syyskuussa 2019 noin 25 000 sähköautoa, joista täyssähköautoja noin 4 200 ja loput hybridejä. Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa esitetään tavoite 250 000 sähköautoa vuoteen 2030 mennessä. Joissain arvioissa puhutaan jopa 670 000 sähköautosta. [Sheikki Laakso: Ennen korona!] Sähköautojen määrä ei vähintään kymmenkertaistu kymmenessä vuodessa ilman toimivaa ja kattavaa latauspaikka-verkkoa. Tiedämme, että sähköautoja ladataan eniten kotona ja työpaikoilla, ja siellä latauspaikoista on tällä hetkellä suurimmat puutteet. Tätä yhtälöä hallitus esityksellä haluaa ratkaista. Myös alueelliset erot ovat suuret. Tällä hetkellä julkisista latauspisteistä noin puolet sijaitsee pääkaupunkiseudulla, Tampereella ja Turussa. Tämä lakiehdotus tuo koko maahan samat edellytykset sähköautoiluun.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunta sähköistyy kovaa vauhtia. Sähköautoilun voimakas kasvu lisää osaltaan sähköön tarpeen kasvua. Onkin tärkeää huolehtia siitä, että tarvittava sähkö tuotetaan kestävästi. Myös akkuteknologiaa on määrätietoisesti kehitettävä, jotta akkumetallien tarvetta voidaan vähentää ja sähköautoilun kestävyys varmistaa tältäkin osin. Arvokkaat metallit on saatava tehokkaasti kiertoon.

Monille ongelma on myös sähköauton hinta. Yksi keino saada edullisia käytettyjä sähköautoja markkinoille on ohjata yritykset suosimaan sähköautoja työsuhteautoina. Tarvitaan tehokasta hintaohjausta, jotta päästötön sähköauto on omistajalleen edullisempi vaihtoehto kuin polttomoottoriauto.

Arvoisa puhemies! Liikenteen päästöjen mittava vähentäminen edellyttää muutoksia liikkumistottumuksiimme. Tarvitaan laajaa keinovalikoimaa: liikkumistarpeen vähentämistä, kävelyn ja pyöräilyn edistämistä, raideliikenneyhteyksien parantamista niin kaupunkien välillä kuin kaupunkien sisällä, joukkoliikenteen parantamista. Älyteknologia tarjoaa tähän uusia mahdollisuuksia, joita Suomen kaltaisessa korkean teknologian maassa kannattaa hyödyntää. Aina yksityisautolle ei ole vaihtoehtoa. Siksi tämä lakiesitys on tärkeä ja tarpeellinen. Sähköautoilusta on tehtävä todellinen vaihtoehto heille, joiden liikkumistarpeisiin muut vaihtoehdot eivät riitä.

19.22 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Elämme kriisioloissa. Hallituksen hiilineutraalisuustavoite on normaalioloissakin liian kunnianhimoinen, ja nyt se on mahdoton. Esitys latauspaikoista on edelleen ylimitoitettu, eikä se ota huomioon yksilöllisiä olosuhteita ja käyttötarvetta. Murskakritiikkiä lausuntokierroksella saaneessa esityksessä olemassa olevien rakennusten latauspisteiden määrää koskevat velvoitteet laskettiin direktiivin perustasolle ja mikroyrittäjien velvoitteista muiden kuin asuinhuoneistojen osalta luovuttiin, mutta monet muut ongelmat ovat edelleen esityksessä. Lukuisat yrittäjämme ovat hätää

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

kärsimässä. Meillä ei varsinkaan nyt ole lainkaan varaa tehdä yrittäjää ja kauppaa kuristavaa politiikkaa.

Nyt ehdotettavassa laissa on latauspisteiden määrää koskevia vaatimuksia lievennetty, erityisesti olemassa olevien kiinteistöjen osalta, mutta silti tulossa olevat kustannukset eri toimijoille ovat huomattavia. Lakiehdotus aiheuttaisi kalliita ja kohtuuttomia investointeja, jotka sijoittuvat alueellisesti väärin. Nämä investoinnit olisivat pois muista, ehkä aidommin vaikuttavista ympäristötoimista. Esitys on määriensä perusteella saastuttaja mak-saa -periaatteen vastainen ja yhteiskunnan kannalta epäoptimaalinen. Näin siis normaali-oloissa. Markkinaehtoisuudella ja tarpeen mukaan -periaatteella tulisi tässäkin asiassa edetä. Suunta on kohti liikenteen sähköistymistä joka tapauksessa. Jos joissain yrityksissä huomataan, että latauspaikoilla on suurta kysyntää, paikkoja lisätään. Pakottaminen kaik-kia rakennuttamaan latauspaikkoja tietyn määrän verran on turhaa ja jopa haitallista. Myöskään tekniikan nopean kehittymisen vuoksi ei kannata liiaksi sitoutua nykyiseen la-taustekniikkaan ja investoida ehkä nopeasti vanhanaikaisiksi jääviin latauspisteisiin. Muu-tama tehokas latauspiste on parempi vaihtoehto kuin kymmenet hitaat ja tyhjinä seisovat peruslatauspisteet. Suomi ei saa keulia tässä asiassa, vaan meidän pitää kaikkien lataus-paikkoihin liittyvien velvoitteiden kohdalla hyväksyä sopivaksi tasoksi direktiivin vähim-mäisvelvoite.

Esityksen kustannusvaikutukset ovat edelleen alakantissa, eikä sen negatiivisten välil-listen vaikutusten kustannuksia ole huomioitu. Välittömiksi kustannusvaikutuksiksi on monissa asiantuntijalausunnoissa arvioitu 50—100 miljoonaa euroa vuosina 20—30, tosin todeten lähtötietojen puutteellisuuden vaikeuttavan tätä arviointia. Latauspaikkojen kus-tannukset voivat olla suoraan pois kiinteistöjen muusta kehittämisestä vastuullisempaan suuntaan, kuten panostuksesta energiatehokkuuteen ja uusiutuvan energian käyttöön. Myös asukkaisiin kohdistuu taloudellinen rasite, jota erityisesti näinä aikoina ei voi hyväk-syä. Se, että latauspistokkeita on valtava määrä kaikkialla ja ne ovat tyhjiä, ei saa ihmisiä investoimaan sähköautoihin. Norjalaistutkimuksessa todettiin, että kotien ulkopuolella olevien latauspaikkojen vähäisyys ei ole merkittävä sähköautojen yleistymistä rajoittava tekijä. Vaikka ympäristöystävällisten vaihtoehtojen määrä teilläämme lisääntyy, ei oleelli-sin ongelma, johon peruskuluttajat törmäävät, ole infran vaan rahan puute.

Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutoksen vastainen politiikka kohdistuu hyvin usein ran-kimmin keskiluokkaan ja työväenluokkaan. Näistä ihmisistä monet ovat vaarassa menet-tää työpaikkansa ja toimeentulonsa koronaepidemian myötä. Asia ei varsinaisesti muutu sillä, että toimista sanotaan tehtävän ”oikeudenmukaisia”. Oikeudenmukaisuus tässä yh-teydessä tarkoittaa, että veroja on jostakin kerättävä entistä enemmän, jotta maksurasitusta voidaan toisaalla keventää. Nyt ei ole aika tällaisille lakiesityksille.

19.26 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On hyvä asia, että sähköajoneuvojen la-tauspisteiden määrää ja valmiutta rakentaa niitä säädellään. Näin varmistetaan, että uusis-sa rakennuksissa on valmius sähköajoneuvojen lataamiseen. Yhteiskuntamme on siirty-mässä vahvasti siihen suuntaan, että sähköajoneuvot korvaavat vähitellen polttomoottori-käyttöisiä ajoneuvoja. Latausmahdollisuuksien kasvu on luonnollinen edellytys sähköajo-neuvojen suosion kasvulle. Sähköajoneuvot eivät voi yleistyä kovin paljon, ellei niiden la-tausverkko ole kattava.

Arvoisa puhemies! Sähköajoneuvojen ja polttomoottorikäyttöisten ajoneuvojen vertai-lussa on otettava huomioon koko yksittäisen ajoneuvon elinkaari valmistuksesta romutuk-

seen tai kierrätykseen. Kokonaisuus on monimutkainen ja elinkaaren eri vaiheissa sähköajoneuvojen päästöt vaihtelevat suhteessa polttomoottoriajoneuvoihin siten, että tuotantovaiheessa polttomoottoriajoneuvojen päästöt ovat noin 60 prosenttia sähköajoneuvojen vastaavista, eli sähköajoneuvot ovat valmistusvaiheessa lähes kaksi kertaa enemmän saastuttavia. Tämä johtuu esimerkiksi akkuihin tarvittavien mineraalien louhimisesta. Käyttövaiheessa asetelma kuitenkin muuttuu siten, että koko elinkaarta tarkasteltaessa sähköajoneuvojen päästöt ovat runsaat 60 prosenttia polttomoottoriajoneuvojen vastaavista. Tämä kuitenkin luonnollisesti riippuu suuresti sähköön tuotantotavasta. Mikäli sähköajoneuvon tarvitsema energia tuotetaan esimerkiksi kivihiiilellä, niin lopputulos ei varmaankaan ole ympäristön kannalta polttomoottoriajoneuvoa edullisempi.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on siis otettava huomioon monta tekijää. On kuitenkin hyvä varautua rakennusten suunnittelussa siihen, että tulevaisuudessa sähköajoneuvojen käyttö tulee lisääntymään. Uudisrakentamisen osalta meillä on tämän hallituksen esityksen myötä parempi valmius sähköajoneuvojen yleistymiseen seuraavan kymmenen vuoden aikana.

19.29 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Tämä esitys sähköautojen latauspisteistä ja rakennusten automaatio- ja ohjausjärjestelmistä on hyvä ja odotettu. Liikennepäästöjen puolittaminen vuoteen 2030 mennessä on osa hallituksen tavoitetta kantaa ilmastovastuuta ja tehdä Suomesta hiilineutraali 15 vuodessa. Se tavoite on tarpeellinen, mutta se ei ole ihan helppo.

Liikenne muodostaa noin viidenneksen Suomen päästöistä, ja tästä noin puolet on peräisin henkilöautoista. Liikennepäästövähennykset vaativat käytännössä merkittäviä muutoksia henkilöautojen voimanlähteisiin ja polttoaineisiin. Nämä teknologiat onneksi kehittyvät ja ovat kehittyneet nopeasti. Keskeisin on autoliikenteen sähköistäminen.

Vaikka sähköauton valmistuksen aikaiset päästöt ovat keskimäärin vastaavaa polttomoottoriautoa suuremmat, elinkaaren yli tarkasteltuna sähköllä ajaminen on kestävämpi valinta. Sähköllä liikkuminen on polttamista merkittävästi energiatehokkaampaa, ja päästöjä syntyy vain siinä valmistuksessa ja sähköntuotannossa. Sähköautojen ilmastoedut suhteessa fossiilisiin polttoaineisiin todettiin myös tuoreessa Nature Sustainability -julkaisun tutkimusartikkelissa, jossa todettiin, että käytännössä sähköauto vähentää päästöjä lähes kaikkialla maailmassa muutamaa maata lukuun ottamatta jo nyt, ja vähentää siis myös Suomessa, ja kun sähköntuotannon päästöt tässä vielä putoavat, niin asetelma selkeytyy entisestään.

Suomalaiset autoilijat ajavat keskimäärin 52 kilometriä vuorokaudessa, joten valtaosa matkoista sinänsä sujahtaisi aivan ongelmitta sähköllä. Yksi pullonkauloista ovat latauspisteet. Latausinfrastruktuuri on laajentunut kyllä vauhdilla, mutta katveita on vielä, ja pelkästään markkinapohjaisesti latausinfraa ei näillä näkymin nouse riittävän nopeasti ja kattavasti. Tämä EU-direktiiviin pohjaava lakiesitys korjaa asiaa.

Esitys on varsin hyvä. Se ottaa tasapainoisesti huomioon olemassa olevan ja uuden rakennuskannan erilaiset lähtökohdat. Lain vaatimukset latausvalmiudesta ja latauspaikoista ovat perusteltuja ja siirtymäajat riittäviä. Lausuntokierroksen palautekin otettiin aidosti huomioon. Tällä lakiesityksellä tuetaan liikenteen kestävää siirtymää.

Olen huomaavinani, että täällä käytetään tätä päällä olevaa koronavirusta ikään kuin syytä jättää tällaisia asioita tekemättä, mutta on hyvä huomioida, että ilmastonmuutos, ilmas-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

tokriisi, ei sinänsä ole mennyt mihinkään, vaikka hetkellisesti meidän päästöt tässä tulevatkin putoamaan, ja varmasti myös muuallakin.

Koronakriisi on hyvä esimerkki, missä meillä on tiedeyhteisön tuottamaa tietoa siitä, miten meitä uhkaa hyvinkin vakava vaara, ja me käytämme sitä tietoa, teemme ennakoivia päätöksiä, säästämme ihmishenkiä ja suojaamme meidän hyvinvointia. Siinä mittakaava on hyvin lyhyt verrattuna ilmastokriisiin, ja ihan täysin samanlaisia vertailuja ei kannata tehdä, mutta jotain paralleleja siitä löytyy. Eli kyllä meidän tässäkin täytyy kuulla se tiedeyhteisön viesti ja toimia ajoissa ja sillä suojella hyvinvointia, suojella tulevia sukupolvia ja säästää myös käytännössä ihmishenkiä toimimalla niin kuin tutkittu tieto meitä ohjaa, vähentämällä päästöjä ajoissa ja suuntaamalla tällaiseen vähähiiliseen, syvään dekarbonisaatiokehitykseen. Tämä lakiesitys on osa kaikkea sitä politiikkaa, mitä se vaatii.

19.32 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on toki aikaan sopiva ja erittäin tarpeellinen, mutta tässäkin asiassa kannattaa aina sitä viileää harkintaa käyttää, ennen kuin lähdetään tekemään jotakin merkittävää.

Ensinnä se, että tämä direktiivihän ei tietenkään velvoita olemassa olevia omakotitaloja tai muita pientaloja siihen, että ruvettaisiin välittömiin toimenpiteisiin. Tietenkin jos taloon hankitaan sähköauto, niin silloinhan varmaan auton omistaja huolehtii siitä, että omasta talostaan sitä virtaa saa. On perusteltu sitäkin vaihtoehtoa, että kun käy kaupassa, niin pitää autoa pystyä lataamaan, mutta eihän se niin mene. Jos ihminen kaupassa käydessään viipyy keskimäärin ehkä 15 minuuttia, puoli tuntia korkeintaan normaalitalousostoksilla, niin eihän siinä ole mitään järkeä ruveta autoa lataamaan siellä parkkipaikalla, vaikka siellä valmius olisikin. Kyllä se lataus tapahtuu siellä kotona tai sitten työnantajan paikalla, ja työnantaja työntekijöitä houkutellessaan varmaan rakentaa niitä paikkoja. Kannattaa muistaa, että latausvelvoitetta pientaloihin ei tule, ja sitten jos on alle neljän asunnon yhtiö, vaikka rivitaloyhtiö, niin siihenkään sitä ei tule — paitsi jos on isompi kuin neljän asukkaan rivitalo ja tulee täysremontti siihen taloon, niin siinä yhteydessä pitää rakentaa sitä valmiutta ja yksi paikka olla sitten latauspaikka. Ja valmiushan tarkoittaa käytännössä... Nyt pitää kaksi asiaa pitää erillään: latauspiste on toimiva piste, josta saa jo virtaa siihen sähköautoon, niin että sitä voi ladata, ja latausvalmius on sitä, että suunnitteluvaiheessa vedetään sinne maahan kaapelit ja laitetaan valmius niin, että sitten kun joku ostaa sähköauton, niin sitten pystytään asentamaan ne tarvittavat laitteet siihen piuhan päähän, että auton lataaminen onnistuu.

Kannattaa huomioida tässä ilmastopolitiikassa, kun sitä käytetään keppihevosenä aika moneen asiaan, myös ensinnäkin se, että jos me maailmassa moninkertaistamme sähköautojen tuotannon, niin samaan aikaan meidän pitää luoda kymmeniä, satoja kaivoksia lisää tähän maailmaan. Ja mikäli olen oikein ymmärtänyt poliittisen ilmapiirin tässäkin maassa, niin kaivosten lisää tulemistä vastustetaan aivan ankarasti. Kansalaisaloite muun muassa tähtää siihen, että kaivosten toiminta tehdään mahdottoman vaikeaksi ja niiden salliminen tänne Suomeen on lähinnä, en sano, että se on vaikeaa vaan että se on erittäin vaikeaa. No sitten jos katsotaan, missä ne kaivokset ovat, niin ne ovat Kongossa, jossa lapsityövoimaa härskisti käytetään nimenomaan kobolttikaivoksissa, ja koboltti on se metalli, jota akkuihin paljon tarvitaan. Eihän tämä nyt voi niin mennä, että me täällä kannatamme sähköä lisäkäyttöä mutta vastustamme kaivoksia, joista materiaali nimenomaan esimerkiksi akkuteollisuuteen tulee. Kyllä jos me haluamme uskottavuutta eduskunnan toiminnalle ja kan-

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

sanedustajat omalle työlleen, pitäähän meillä joku linja olla. Emme me voi yhdessä kohdassa vaatia yhtä ja toisessa paikassa sama asia kieltää. Kyllä siinä pitää linjan olla selvä.

Sanotaan yksi esimerkki, arvoisa puhemies, lopuksi omalta osaltani siitä, mikä riittää, jos haluaa ympäristöystävällisen auton tänä päivänä: Esimerkiksi minulla on kuusi vuotta vanha dieselauto, ja ostamalla siihen MY-dieseliä, Nesteen täysin biopohjaista dieseliä, sillä hetkellä kun sitä dieseliä tankkiin pumpppaan asemalla, minun autoni päästöistä 90 prosenttia putoaa pois. Voiko sen parempaa ympäristötekoa tehdä, hyvin äkkiä, samoilla laitteilla, [Puhemies koputtaa] ja jos siihen siirryn ja kun ehkä siirrynkin, niin siinä tapauksessa voin hyödyntää sen vanhan investoinnin kokonaan. Sitten kun uuden auton valinta joskus tulee, niin sitten sitä katsotaan myöhemmin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vain sen, että hyvä lakiesitys on, mutta kaikessa tällaisessa kannattaa kokonaisuus katsoa, [Puhemies koputtaa] kuten edustaja Kiviranta erinomaisessa puheenvuorossaan äsken analysoi.

19.36 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Kun uudisrakennus valmistuu, sen on tarkoitus olla käytössä vähintään kymmeniä vuosia, usein jopa sata vuotta tai sen yli. Kauaskantoisia päätöksiä siis teemme, kun määrittelemme uudisrakentamisen normeja.

Täällä esitetään kritiikkiä sille, että jatkossa laissa vaaditaan uudis- ja korjausrakentamisessa rakentamaan tietty määrä sähköauton latauspisteitä, mutta rakentamista koskevassa sääntelyssä kuitenkin aina nimenomaan vastataan ihmisten tärkeimpiin tarpeisiin. Liikuminen on ihmisen perustarve, eikä edes tämä koronakriisi ole syy hidastuttaa liikenteen kehittymistä vähäpäästöisemmäksi.

On esitetty kritiikkiä, että tämä laki on etupainotteinen, sillä sähköautoilu ei ole vielä valtavirtaistunut Suomessa, mutta tämä on juurikin asia, jossa kannattaa kulkea askeleen edellä, sillä kiinteistökantamme uusiutuu kovin hitaasti, kuten alussa sanoin. Sähköauton hankkiminen on huomattavasti helpompaa myös silloin, kun omassa asuinympäristössä on jo valmiina sähköauton latauspaikka tai -valmius — jokainen voi kuvitella sen omalle kohdalleen.

Toisaalta, mikäli sähköautoilu nopeasti yleistyi, olisimme nopeasti tilanteessa, jossa meillä ei olisi tätä latausvalmiutta, sillä näiden rakentaminen ilman, että se kytketään uudisrakentamiseen tai korjausrakentamiseen, olisi merkittävästi kalliimpaa. Muutokset rakennuskannassa ovat äärimmäisen hitaita, noin prosentin ja parin luokkaa, ja siksi kannattaa olla etupainotteinen. Vähäiset latausmahdollisuudet ovat jo nyt paikoitellen pullonkaula sähköautoilun yleistymiselle, kuten tässä on aikaisemmissakin puheenvuoroissa tullut esille.

Edustaja Hoskonen, ehkä olemme samaa mieltä siitä, että tarvitsemme ympäristöystävällisempiä kaivoksia ja enemmän mineraalien ja metallien kierrätystä. Onkin hyvä, että hallitus nimenomaan pyrkii tähän uudistamalla kaivoslainsäädäntöä. On hyvä, että nostamme tämän ongelman esille, vaikka joka tapauksessa sähköautoilu on kokonaisuudessaan vähäpäästöisempää ja ympäristöystävällisempää kuin muu autoilu.

Toki meidän täytyy myös muistaa, että autoilusuoritteiden vähentäminen on oleellisessa osassa, kun liikennettä teemme ympäristöystävällisemmäksi. Tällöin on tärkeää panostaa muihinkin kulkutapoihin, kävelyyn, pyöräilyyn ja joukkoliikenteeseen, ja myös maankäyttö- ja rakennuslaillakin tähän pystytään vaikuttamaan.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

19.38 **Sheikki Laakso ps:** Arvoisa puhemies! Jos hallitus olisi oikeasti tilanteen tasalla tällä hetkellä, koronan vuoksi tämä koko esitys olisi peruttu. Nyt kun kuitenkin tänäänkin on puhuttu, että vaadittaisiin vuokranantajilta vuokranalennusta ja muuta vastaavaa, niin tämä yhtälö ei nyt toimi niin kuin millään, että me yritämme nyt alentaa kaiken näköisiä vuokrahammia mutta samaan aikaan sitten teemme uusia asetuksia, joilla niin sanotusti vaaditaan vuokranantajilta lisäinvestointeja, minkä ne joutuvat tietysti sitten tulevaisuudessa laittamaan vuokriin.

Jokainen tajuaa, että vaikka puhuttaisiin tästä kolmesta kuukaudesta, mikä tässä nyt satuu olemaan, niin meillä talouden tasapainottamisessa tämän koronaongelman takia menee kuitenkin varmasti helposti se kymmenen vuotta. Nyt on vielä se tilanne koronan aiheuttamana, että tällä hetkellä vielä harvemmalla tulee olemaan jatkossa mahdollisuus ostaa sähköautoa.

Lähtökohtaisestikin etukäteen jos ajatellaan näitä päästöpuolia tässä asiassa, niin ei ole ollut edes teoriassa mahdollista Suomessa puolittaa liikenteen päästöjä kymmenessä vuodessa, vaikka meidän sähköautojen määrä olisi teillä jopa puolet siitä, mitä siellä on, koska raskaalta liikenteeltä tulee puolet meidän päästöistä ja niitten puolittamisessa ja vähentämisessä ei päästä lähellekään samoihin tuloksiin kuin päästään henkilöautopuolella.

Tässä keskustelussa yleensäkin puhutaan, että tämä investointi olisi vuosikymmeniksi, kun talot tehdään vuosikymmeniksi eteenpäin, mutta kuka teistä oikeasti on sitä mieltä, että tätä teknologiaa, mitä me nytten työnnämme uuteen taloon, kymmenen vuoden päästä kukaan käyttää enää? Meillä ovat varmasti järjestelmät muuttuneet ja kaikki muukin on muuttunut niin paljon, että tavallaan sille latausinfraalle, mikä nyt joudutaan rakentamaan niihin uusiin taloihin, kymmenen vuoden päästä on tehtävä jotain joka tapauksessa. Tämä ei ole niin kuin nyt yritetään syöttää tätä palloa, että hei, tämä on nyt 50 vuoden investointi, niin kauan kuin tämä talo on. Ei se näin mene. Joka ikinen tietää, mitä oli teknologia kymmenen vuotta sitten tai puhumattakaan 20 vuotta sitten.

Esimerkiksi kun puhutaan kuorma-autopuolesta, meillä on tällä hetkellä Suomessa kaksi liikenteessä olevaa sähkökuorma-autoa, ja molemmat ovat omavalmisteisia. Tässä täytyy tulla jumalattomia muutoksia, että me pääsemme oikeasti sellaiseen tilanteeseen, että me voisimme kuvitella, että meillä on nyt valmis homma, mitä me hoidamme kymmeniä vuosia. Ei oikeasti vain tule toimimaan näin tämä asia. Puhumattakaan nyt siitä, että tämä korona on tehnyt sellaisen tilanteen, että me emme pysty taloudellisesti tätä yhtälöä millään tavalla jatkossa hoitamaan. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen Pankin henkilöstön eläketurvaa ja sen toimeenpanoa koskeviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 28/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 42/2020 vp

20. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 1.4.2020 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.42.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen